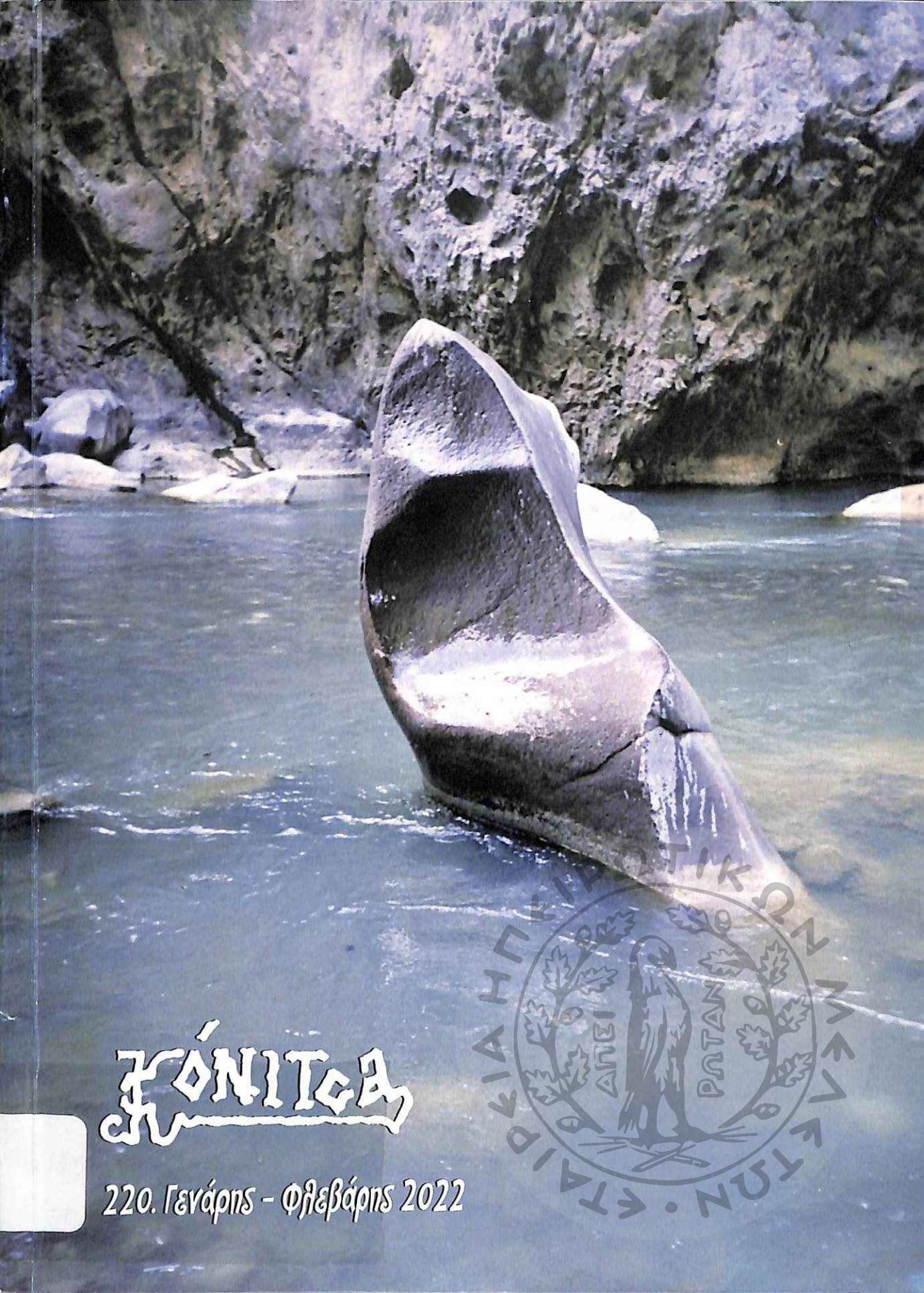
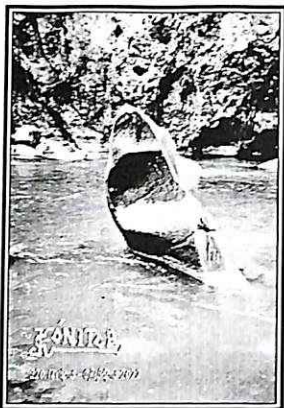

ΚΟΝΙΤΣΑ

220. Γενάρης - Φεβράριος 2022

220. Γενάρης - Φλεβάρης 2022

• (Φωτ. Εξωφύλλου:
"Φυσικό ξυλόγλυπτο στον Αώο" (Φωτ. Π.Ι.Τ.)

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

«Σύλλογος Φίλων Περιοδικού
ΚΟΝΙΤΣΑ»

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

και Υπεύθυνος κατά Νόμο:

Σωτήρης Τουφίδης

Κόνιτσα 44.100

Τηλ. - fax. 26550 22212

Κιν. 6979 138 737

periodiko-konitsa@hotmail.com

Συντάσσεται από Επιτροπή:

Ανδρέου Ηλίας

Τουφίδης Σωτήρης

Τσιάνγκης Ίκαρος

Ετήσια συνδρομή:

Εσωτερικού 20 Ευρώ,

Εξωτερικού 40 Ευρώ ή 50 Δολ.

Αλληλογραφία - Συνδρομές

στον υπεύθυνο Σ. Τουφίδη

ή

Τρ. Πειραιώς: 6302-010076-607

IBAN: GR 32 0171 3020 0063 0201 0076 607

ΚΟΝΙΤΣΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Περίοδος Τρίτη • Τεύχος 220 Γενάρης - Φλεβάρης 2022 • Euro 3

Περιεχόμενα

Σελ.

1	Χρήστος Σαρτζετάκης
9	Η Κόνιτσα γιόρτασε την απελευθέρωση
13	Σχολεία στην Επαρχία μας, Χ. Γκούτου
17	Δημόσια έργα οδοποιίας, Θ. Ζιώγα
20	Ορεινός τουρισμός, Η. Ανδρέου
22	Φόρος τιμής στην εργατική τάξη, Η. Ανδρέου
26	Ο χαλαζοφύλακας, Δημ. Ζιακόπουλου
27	Ο καιρός και το κλίμα Μεσολογγίου, Δημ. Ζιακόπουλου
31	Κόνιτσα - Παλιοσέλι, Ι. Παπαϊωάννου
35	Μια αληθινή ιστορία, Αγ. Πολίτη
39	Κόνιτσα (ποίημα), Επιχ. Μιχαηλίδου
40	Επιστρέφονται (ποίημα), Δ. Δημητριάδη
41	Το πολιτικό μας σύστημα, Χρ. Ζάνη
42	Κυριακή της Τυρινής, Α. Γραμμόζη
44	Εύθυμα και σοβαρά, Μ. Σπηλιόπουλου
47	Μας έκλεψαν τα πρόβατα, Σ. Τουφίδης
49	Παγκόσμιο ημερολόγιο, Β. Μότσιου
51	Αφιέρωμα στον Γ. Σεργιάννη, Γιάννη Λέτσιου
53	Για τον Μ. Κικόπουλο, Σωκ. Οικονόμου
57	Έθιμα και τραγούδια Σαμαρίνας, Γ. Βέλκου
60	Ο πόλεμος είναι κατάρα, Δ. Ζ.
61	Μικρό ελεγείο, Τ. Κανάτσης
62	Σχόλια - Ειδήσεις - Κοινωνικά

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΘΕΟΔΩΡΙΑΗ

Γαριβάλδη 10,
45221 Ιωάννινα
τηλ. 26510 77358
e_theodo@otenet.gr

Κόνιτσα

† ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ

Στις 3/2/2022 έφυγε από την ζωή σε ηλικία 93 ετών ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας Χρήστος Σαρτζετάκης και κηδεύτηκε στην Αθήνα με τιμές Αρχηγού Κράτους και τριήμερο εθνικό πένθος.

Ο αείμνηστος Χ.Σ. το 1963 υπηρέτησε στο Πρωτοδικείο Θεσ/νίκης και τιμώντας το λειτούργημα του Δικαστικού, ως ανακριτής στην υπόθεση της δολοφονίας του Γρ. Λαμπράκη από παρακρατικούς, κατάφερε και με τη συ-

νεργασία των ηρωϊκών δημοσιογράφων να ανακαλύψει τους δολοφόνους, παρά τις πιέσεις από την πολιτική και δικαστική εξουσία.

Υπήρξε παράδειγμα ακεραίου δικαστικού λειτουργού. Τιμήθηκε με βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών και με το ανώτατο αξίωμα του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας την περίοδο 1985-1990.

Το 1986 επισκέφτηκε την Κόνιτσα.

«Στις 22/2/86 ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Χρήστος Σαρτζετάκης πραγματοποίησε ξαφνική επίσκεψη στην Κόνιτσα. Στην πλατεία συγκεντρώθηκε αρκετός κόσμος - παρά το απρόοπτο της επίσκεψης- και υποδέχτηκε τον Πρόεδρο, ο οποίος μίλησε και συζήτησε με πολλούς πολίτες. Εκφράστηκε με κολακευτικά λόγια για τη θέση και της ομορφιάς της πόλης.

Επισκέφτηκε τη Λέσχη Αξ/κών, όπου προσφέρθηκε καφεδάκι και αναχώρησε με τη συνοδεία του για τα Γιάννενα» (Περιοδικό «Κόνιτσα», τεύχος 1986)

1922-2022

Συμπληρώνονται φέτος εκατό χρόνια από το δράμα και την καταστροφή του Μικρασιατικού Ελληνισμού· καταστροφή που ήταν αποτέλεσμα της σύγκρουσης οικονομικών συμφερόντων των μεγάλων δυνάμεων εκείνης της εποχής, της διπλοπροσωπίας των «φίλων και συμμάχων μας» και των δικών μας Πολιτικών Ηγεσιών με τα σφάλματα και τη διχαστική πολιτική τους...

Συμμετέχοντας στις εκδηλώσεις μνήμης και το περιοδικό μας, δημοσιεύουμε στο παρόν τεύχος μερικές σελίδες από το πασίγνωστο βιβλίο της Δ. ΣΩΤΗΡΙΟΥ - «ΜΑΤΩΜΕΝΑ ΧΩΜΑΤΑ».

Σ.Τ.

ΚΑΘΩΣ ΜΙΛΟΥΣΑΜΕ ΑΚΟΥΣΤΗΚΑΝ από μακριά μπερδεμένες φωνές και ποδοβολητά. Ψηλά στίς κορδέλες του καρόδρομου, μαύρισε ο τόπος, λές και κατηφορίζανε κοπάδια. Βάλαμε τό χέρι αντίηλιο και προσπαθούσαμε ν' αντιληφθούμε τί γίνεται. Τρεῖς καθαλάρηδες φτάσανε μέ καλπασμό μέσα στό χτήμα του 'Αλή νταή. Τόν χαιρετίσανε μέ πολύ σεβασμό.

– Τί τρέχει, Μεμέτ; ρώτησε κείνος τόν αστυνόμο.

– 'Αλή νταή, του ἀποκρίθηκε, ἔμαθα πώς ἔχεις ἀνάγκη ἀπό χέρια. Τουῖτοι δῶ πού κατηφορίζουν εἶν' 'Αρμεναῖοι καί τούς πᾶμε γιά... παραθερισμό.

Του 'κλεισε πονηρά τό μάτι καί πηγαινόφερνε τό χέρι του σάν σπάθα, γιά νά του δώσει νά καταλάβει πώς πρόκειται νά πέσει σφαγή.

– 'Αντρες δέν ἔχουμε νά σοῦ δώσουμε, εἶπε ὁ Μεμέτ. Γυναικόπαιδα ἔχουμε. 'Ελα νά ρίξεις μιά ματιά. Θά βρεῖς καλοταῖσμένα κορίτσια καί γερά ἀγόρια, ξύπνια. 'Ογλήγορα θά ξεπεταχτοῦνε νά σέ περετήσουνε. 'Ο μουχτάρης πῆρε τρία...

'Ο 'Αλή νταής ἀκουγε σκεφτικός. 'Υστερα γύρισε καί μοῦ 'πε:

– Καί δέν πᾶμε νά ρίξουμε μιά ματιά; Τί χάνουμε;

'Οσο ζυγώναμε τ' ἀνθρώπινο κοπάδι, τόσο τ' ἀφτί μας ξεδιάκρινε ἕνα λυπητερό θρῆνο, ἕνα μονοφώνι σερτό, κομπιαστό, πού ἡ ἡχώ του ἀπλωνότανε σ' ὅλο-κληρο τόν κάμπο.

– 'Ελεος!

– Λυπηθεῖτε μας!

'Αναμαλλιασμένες γυναῖκες βαδίζανε μέ τά μωρά στήν ἀγκαλιά· μικρά παιδάκια, πού μόλις τά σήκωναν τά ποδαράκια τους, κρατοῦσαν τίς μανάδες τους ἀπό τίς φοῦστες καί κλαίγανε. 'Ακλουθοῦσαν οἱ γιαγιάδες, πού τ' ἀγγόνια τους τίς στηρίζανε μήν πέσουνε, γιατί ἔτσι κι ἔπεφτε ὁ ἄνθρωπος, ἔτρωγε ντουφεκιά κι ἔμενε στόν τόπο. Τά κουρμπάτσια τῶν ἀστυνομικῶν δουλεύανε συνέχεια. Χτυπούσανε καί ματώνανε τίς σάρκες μικρῶν καί μεγάλων.

Γιά πότε μαζεῦτηκε στή δημοσιά ὅλο κείνο τό λεφούσι ἀπό τά γύρω τουρκοχώρια, διψασμένο γιά θέαμα, γιά πλιάτσικο, γιά ὄργιο! Οἱ τζανταρμάδες χασκογελοῦσανε. 'Αρπάζανε τά μωρά ἀπ' τίς ἀγκαλιές τῶν μανάδων καί τά πετοῦσανε στίς Τουρκαῖες, ὅπως πασάρουνε τά καρπούζια οἱ μανάβηδες στήν ἀγορά.

– Πάρτε, τζάμπα τά 'χουμε! Θά ψοφολογήσουνε τά τσαμένα...

Μερικά ἀλάνια ψάχνανε γιά κοπέλες. Ξεσχίζανε τά μποῦστα τους νά δοῦν ἂν ἔχουν ὠραῖο στήθος, θάζανε χέρι στά μεριά τους καί λέγανε ἀρσιζιές. 'Ενας μαφαζάς τούς εἶπε:

– Μωρέ ἀχμάκηδες, τσακῶστε τίς γιαγιάδες καί ψάχτε τά σακουλιασμένα ἀποτέτοια τους· ἐκεῖ ἔχουνε κρυμμένα τά χρυσαφικά καί τσί λίρες.

'Ηθελα νά ριχτῶ πάνω τους. 'Ο φίλος μου ὁ Παναγής κατάλαβε τί πῆγαινα νά κάνω καί μ' ἄρπαξε ἀπ' τό μπράτσο.

– Μήν πᾶς γιά νέα μπλεξίματα, εἶπε. Τώρα τό κατάλαβες πώς εἴμαστε ραγιάδες; Οὔτε τιμή οὔτε ζωή ὀρίζουμε.

Φύγαμε φουρτουνιασμένοι· δέν μπορούσαμε νά κάνουμε τίποτ' ἄλλο παρά νά βρίζουμε. Σά γύρισε ὁ 'Αλή νταής ἔφερε μαζί του δύο τρομαγμένα 'Αρμενόπουλα.

– Τά 'σωσα ἀπό δέβαιο ντουφέκι, εἶπε. Κοντά μου

θά φάνε ψωμί, θά ζήσουνε.

Κείνη ή σκηνή τόν είχε αναστατώσει.

– Εΐναι νά ντρέπεται κανείς πού ζει! είπε. Πάει, χάλασε ό ντουινιάς. Τίποτις δέ θά μείνει όρθιο.

Κατέβασα τό κεφάλι, δίχως ν' άποκριθώ, κι έπιασα λυσσασμένος τήν τσάπα.

Τ' Αρμενάκια είχανε τρυπώσει μέσα στήν άποθήκη και δέ λέγανε νά ξεμυτίσουνε. Ή Ένταβιέ τούς έφερε γάλα, ψωμί και καρύδια. Τίποτα δέν άγγίξανε. Όλη νύχτα τρόμαζες νά βλέπεις άνοιχτά τά μάτια τους νά γυαλίζουνε στό σκοτάδι. Ήμεΐς πού κοιμόμαστε μαζί τους, τά περιποιηθήκαμε, πασχίσαμε νά γλυκάνουμε τόν πόνο τους, νά κινήσουμε τήν έμπιστοσύνη τους.

– Κάλλιο νά μήν είχα ποτές γεννηθει! μου 'πε ό Στεπάν πού ήταν ό μεγαλύτερος άπ' τούς δυό, κάπου δεκάξι δεκαεφτά χρονών άγόρι.

Πιάσαμε φιλία. Ήταν σκολιαρόπουλο, άπραγο στίς άγροτικές δουλειές και χρειάστηκε τή βοήθειά μου άπ' τή δεύτερη μέρα. Λιανό, ντελικάτο, μέ πυκνά σγουρά μαλλιά και δυό γλυκά λυπημένα μάτια, έλιωνε σάν τό κερί ώρα τήν ώρα, ένώ τ' άλλο Αρμενάκι,

ό Σέρκο, προσαρμόστηκε και παρηγορήθηκε.

– Στεπάν, του είπα ένα βράδυ καθώς πέσαμε νά κοιμηθούμε, έσύ πού ξέρεις τόσα γράμματα, δέν έχεις άκουστά πώς ό άνθρωπος είναι θεριό και τ' άντέχει όλα; Κάνε πέτρα τήν καρδιά σου όπως τήν κάναμε και μεΐς. Πρέπει νά ζήσεις, καημένο παιδί...

– Γιατί νά ζήσω, μου 'πε στεγνά. Δέ θέλω νά ζήσω!

– Μεγάλη κουδέντα ξεστόμισες, Στεπάν. Ή ζωή είναι γλυκιά όπως κι αν έρθουν τά πράματα, σ' τό λέω έγώ πού τά μάτια μου είδαν τόσα και τόσα.

– Άν ήξερες τί 'δαν τά δικά μου!

– Έχεις οίκογένεια; Θέλω νά πώ, έλπίζεις νά βρεΐς μετά τόν πόλεμο κανένα δικό σου;

Τό παιδί χλώμιασε. Κατάλαβα πώς έξυσα πληγή.

Άνασηκώθηκε, άκούμπησε στόν άγκώνα του. Τό φώς τής λουσέρνας του 'δινε μιάν όψη γέρου. Χοντρές, σκληρές ρυτίδες αυλάκωναν τό πρόσωπό του. Είχε άνάγκη νά μιλήσει.

– Θά σοϋ τά διηγηθώ όλα όπως γινήκανε, είπε. Πρίν δέκα μέρες κατέβηκε στό χωριό μας ό Νουρής, ό λήσταρχος. Ό κόσμος νόμισε πώς ήρθε για λύτρα, όπως είχε γίνει κι άλλοτες. Και τόντις ή πρώτη του δουλειά ήτανε νά ζητήσει άπ' τό χωριό τρεις χιλιάδες λίρες. Ό πατέρας μου ήταν πρόεδρος τής κοινότητας. Πήρε, λοιπόν, τόν παπά και γυρίσανε πόρτα πόρτα. Μαζέψανε τό ποσό και τό συμπληρώσανε μέ λεφτά δικά τους και τής κοινότητας. Αμα πήγε ό πατέρας και μέτρησε τίς λίρες, ό λήσταρχος, άντίς νά μερέψει, άγρίεψε: “Βρέ Αρμέναρα, κερατορουφιάνε, ούρλιαξε, ούτε μιά λίρα παραπάνω, ούτε μιά λίρα παρακάτω δέν έφηρες; Τόν έχετε σάν νά λέμε τόν παρά, έ; Οί μπεξαχτάδες είναι γεμάτοι. Νά πās όπίσω και νά μου φέρεις πέντε χιλιάδες λίρες και τά χρυσάφικά των γυναικών. Και γι' άκου: Νά μή λείψει, κακομοΐρη, ούτε μωρουδίστικο σταυρουδάκι ούτε βεργέτα παντρεμένου ούτε χρυσό δόντι. Γκρεμίσου! Δυό ώρες σοϋ δίνω καιρό. Βγάλε τελάλη, χτύπα καμπάνες, θέλω τόν παρά!”

»Ό πατέρας ήρθε διαστικός στό σπίτι και τά διηγήθηκε όλα στή μάνα μου. “Πάρε τά παιδιά και σύρτε νά κρυφτείτε, όσο είναι ακόμα καιρός”, είπε και τής έδωσε οδηγίες σέ ποιά κρυψώνα έπρεπε νά πάμε. Οί δρόμοι ήταν έρημοι, γιατί οί άτακτοι του Νουρή είχανε μαζευτεί στό σκολειό και περιμένανε τή μοιρασιά των λύτρων. Ή μητέρα δίστασε νά φύγει άπ' τό σπίτι. Τά δυό μεγαλύτερα άδέρφια μου δέν είχανε γυρίσει άπ' τό μαγαζί και δέν ξέραμε τί 'χαν άπογίνει. Τό μωρό μας ήταν άρρωστο μέ πυρετό. “Δέ φεύγω, είπε. Θά μείνω δώ, νά παρακολουθώ τί θ' άπογίνει ό πατέρας, ό Βαράν κι ό Καραμπέτ...”

»Σέ λίγο άκούσαμε τίς καμπάνες. Βγήκε τελάλης και φώναζε: “Όλοι οί άντρες άπό δεκαπέντε χρονώ

καί πάνω νά μαζευτοῦνε στήν ἐκκλησιά”. Κοίταξα τρομαγμένος τή μάνα μου. Τά μάτια της στριφογύριζαν στους τοίχους, στά ἐπιπλα, στό πατάρι. Χύθηκε πάνω μου, μ’ ἔσφιξε, μέ φιλοῦσε: “Ὁχι, ὄχι, Στεπάν, δέ θά φύγεις ἀπό κοντά μου! Μή σκιάζεσαι, ἀγόρι μου, θά σέ κρύψω, θά σέ προστατέψω. Φαίνεσαι μικρός, τόσο μικρός. Κανένas δέ θά καταλάβει τά χρόνια σου...”.

»Ἡ φωνή τοῦ τελάλη ἤχοῦσε στ’ ἀφτιά μας: “Ὅποιος δέν παρουσιαστεῖ, θά τουφεκίζεται ἐπὶ τόπου!” Κεῖνη τή στιγμή πέρασαν μπρός ἀπὸ τήν πόρτα μας τὸν πατέρα. Τοῦ εἶχανε δώσει καὶ σήκωνε ἓνα κοντάρι, πού πάνω εἶχανε σουβλίσει τὸ κεφάλι τοῦ παπᾶ... Μέσα ἀπ’ τήν κλειστή γρίλια εἶδαμε τὸ δακρυσμένο βλέμμα του, καθὼς τὸ σήκωσε κατὰ τὰ παραθύρια μας. Ἡ μάνα ἔκρυψε τὸ πρόσωπο στίς χούφτες της κι ἔκλαιγε. “Ὑστερα σήκωσε ἀπ’ τήν κούνια τὸ μικρό, ἔφτιαξε ἓναν μπόγο καί, μόλις ἔγινε ἡσυχία, μέ πῆρε καὶ φύγαμε. Τοῖχο μέ τοῖχο, πόρτα μέ πόρτα, φτάσαμε μέ μύριες προφυλάξεις στήν κρυψώνα τοῦ νεκροταφείου – φτιαγμένη γιὰ τέτοιες ὥρες.

»Μόλις δρεθήκαμε στή μισοσκοτεινὴ ὑγρὴ κατὰ κόμβη, πού εἶχε γιὰ εἴσοδο ἓναν οἰκογενειακὸ τάφο, εἶδαμε πολὺν κόσμον γονατισμένο νά προσεύχεται σιγανά. Κανείς δέ μιλοῦσε, κανείς δέν ἀνάσαινε. Μᾶς κάνανε λίγη θέση νά σταθοῦμε. Τὸ μωρό μας βογκοῦσε πονεμένα καὶ σέ λίγο ἄρχισε νά κλαίει δυνατά. Ἡ μάνα μου τὸ κουνοῦσε, τοῦ ἔδωσε νά πιπιλᾷ τὸ ἄδειο στήθος της, τοῦ φιλοῦσε τὰ ματάκια, τὸ μέτωπο, τὰ μαλλιά, τοῦ ἔβαλε τὸ μάλλινο σάλι της στήν κοιλίτσα του, τοῦ ἔτριβε τὰ ποδαράκια νά ζεσταθοῦνε. “Σπλάχνο μου! Καρδούλα μου, παιδί μου!” τοῦ ἔλεγε καὶ κοιτοῦσε ὁλόγυρα τὸν ἐξαγριωμένο κόσμο σάν νά ζητοῦσε βοήθεια. “Θά προδοθοῦμε γιὰ ἓνα μωρό!” φωνάξαν μερικοί. “Ἀφιόνι, δέν ἔχει κανείς ἀφιόνι, νά τὸ ποτίσουμε;” Ὑστερα ἀκούστηκε μιὰ σιγανὴ βραχνή φωνή: “Πνίξτε το, μωρέ! Πνίξτε τὸ ὀγλήγορα! Τί περιμένετε;”

»Ἡ μάνα πισωπατώντας τρομαγμένη πῆγε καὶ κόλλησε στὸν τοῖχο. Τά μάτια της γούρλωσαν, ἔγιναν τρομερά. Ἐσφιξε τὸ παιδί μας στό στήθος της, τὸ σκέπασε μέ τήν κουβέρτα. Μά κείνο σπαρταροῦσε, κλοτσοῦσε, τσίριζε. Τότες... πολλὰ μαζί χέρια ἀπλωθήκανε νά τ’ ἀρπάξουνε. Μιά γερόντισσα στά γρήγορα σκέπασε τὸ κεφάλι του μ’ ἓνα μαξιλάρι. “Σφίχ’ το, ἄμοιρη, εἶπε στή μάνα μου, σφίχ’ το δυνατὰ νά μὴν ἀκούγεται τὸ κλάμα. Πιὸ δυνατὰ. Ἀκόμα! Ἀκόμα! Ἀκόμα. Νά... ἔ...ἔτσι!” Ἀπλωσε τὸ δικό της χέρι στό παιδί κι ὅταν τ’ ἀποτράβηξε, τὸ κλάμα τοῦ μωροῦ μας σταμάτησε γιὰ πάντα.

»Τῆς μάνας μου τὰ γόντατα λύγισαν· κατρακύλησε χάμω, ἔσφιξε τρυφερά στά δυὸ της χέρια τὸ σκεπασμένο μωρό μας καὶ τοῦ ἔλεγε ψιθυριστά: “Μὴν ξανακλάψεις, τζιέρι μου, μή, καλὸ μου παιδάκι! Θά μᾶς σκοτώσουνε...”. Ὑστερα γύρισε σέ μένα. Τά μάτια της μέ τρόμαξαν ἔτσι πού μέ κοίταξαν μέσα στό σκοτάδι. “Στεπάν, γιατί δέν ξυπνάει τὸ παιδί μας; Γιατί δέν ἀνασαινε; Στεπάν! Μήπως...”

Τὸ Ἀρμενόπουλο σταμάτησε τή διήγησή· ἔκλαιγε. Δέν ἤξερα πῶς νά τὸ μερώσω.

– Ποῦ ξέρεις, τοῦ εἶπα, μπορεῖ καὶ νά ζεῖ ὁ πατέρας σου, τ’ ἀδέρφια σου! Ἐχὼ ἀκουστὰ ἓνα σωρὸ περιστατικά πού μοιάζουνε μέ παραμῦθι.

– Στό δικό μας χωριὸ δέν ἀφήσανε ἄντρα ζωντανό! μ’ ἀποκρίθηκε. Τούς κάψανε ὅλους μαζί στήν ἐκκλησιά. Ὅταν ἔφυγε ὁ Νουρῆς μᾶς ξεγελάσανε καὶ βγήκαμε ἀπὸ τίς κρυψῶνες μας. Μᾶς εἶπαν: “Νά μὴ φοβάστε. Ὅ,τι ἔγινε, ἔγινε. Τώρα φτάνουν ἀστυνομικοὶ καὶ θ’ ἀποκατασταθεῖ ἡ τάξη”. Καὶ μόλις φτάσανε οἱ ἀστυνομικοὶ μᾶς ἀρπάξανε, μᾶς βάλανε στή σειρά καὶ μέ κοντακιές καὶ καμτσικιές μᾶς ἀναγκάζανε νά περπατᾶμε μέρα καὶ νύχτα. Πρὶν μποῦμε στό Γκιουλ Ντερέ ἦρθε ἓνας λυσσασμένος ἀξιωματικός, μάζεψε ὅσα ἀγόρια ἦταν πιὸ ξεπεταμένα. Ἀρχισε νά βρίζει τὸν Ἀσκέρ ἀγά: “Πῶς σοῦ ξεφύγανε καὶ ζοῦ-

νε όλοι τουτοι οι μπαστάρδοι; Δέν είδες πώς είναι κοτζάμ άντρακλοι; Θέλεις νά ξαναγεμίσει ό τόπος 'Αρμεναριό; Νά τούς τουφεκίστε άμέσως".

»'Η μάνα μου, σά μέ πήραν από κοντά της, ούτε έκλαψε ούτε άντιστάθηκε. Είπε: "Καλή άντάμωση, Στεπάν. Πάω πρώτη, νά σοῦ βρεθῶ, παιδάκι μου... στόν άλλο κόσμο". Καί καθώς στεκόμαστε ψηλά στό λόφο, έδωσε μιά κι έπεσε στόν γκρεμό!

»'Αμα ήρθε ό 'Αλή νταής νά διαλέξει δούλους, ήταν ή σειρά τοῦ Σέρκο κι ή δική μου νά τουφεκιστοῦμε...

Σάν τά έφιαλτικά παθήματα τοῦ Στεπάν άκουσα άργότερα κι άλλα πίο φριχτά, πού γίνανε στό 'Ερζερούμ, στό Ντιαρμπεκίρ, στή Σεβάστεια, στήν Κασταμονή, στήν Κιλικία, στή Νικομήδεια κι άλλου. Σήμερα όλα τά ξεθώριασε ό χρόνος. 'Αν άνοιξτε μιά όποιαδήποτε ιστορία θά διαβάστε λίγες στεγνές άράδες «διά τās σφαγάς καί τούς διωγμούς τών 'Αρμενίων κατά τόν πρῶτον Παγκόσμιον πόλεμον». Θά βρεíte καί μερικές ψυχρές στατιστικές: άλλες λένε πώς τά θύματα φτάνουνε τό έκατομμύριο, άλλες πώς τό ξεπερνούνε, κι άλλες πώς μαζί μέ τούς δικούς μας τούς Ρωμιούς άγγίζουνε τό έναμιση. Μήν παραμελήστε νά ψάξετε καί για τούς αίτιους, γιατί αυτό τό σημείο είναι πάντα μερδεμένο. 'Υπεύθυνοι δέν είναι μονάχα οι Τούρκοι. Οι συμπαγείς χριστιανικοί πληθυσμοί, πού κρατούσανε στά χέρια τους τόν πλούτο καί τά κλειδιά της 'Ανατολής, έπρεπε νά φύγουν άπ'τή μέση, γιατί 'τανε έμπόδιο για τό γερμανικό έπεκτατισμό κι άργότερα για τούς κεφαλαιούχους πού στεκότανε πίσω άπ'τήν 'Αντάντ. Πάνω στή σιδηροδρομική γραμμή, πού ξεκινούσε άπ'τή Βαγδάτη καί τή Μουσούλη κι έφτανε ίσαμε τό λιμάνι της Σμύρνης, διασχίζοντας τά πετρέλαια της Μέσης 'Ανατολής καί τά μυθικά πλούτη της Μικρασίας, εκεί πάνω κυλούσαν τά πίο άτιμα καί πανούργα όνειρα της οίκοномиκής κυριαρχίας τών ξένων μονοπωλίων. 'Η ιστορία για τό χρυσόμαλλο δέρας συνεχιζότανε...

Η Κόνιτσα γιόρτασε την 109^η επέτειο απελευθέρωσής της από τον οθωμανικό ζυγό.

Γιορτάζοντας την 109η επέτειο απελευθέρωσης της Κόνιτσας, η πόλη σηματοδότηκε από τις παραμονές και το φετινό πρόγραμμα περιλάμβανε:

Δοξολογία στον Προσκυνηματικό Ιερό Ναό του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού χοροστατούντος του Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως Πωγωνιανής και Κονίτσης κ. Ανδρέα, επιμνημόσυνη δέηση στο Μνημείο Ηρώων στη θέση «Αν Γιάννης», όπου έγινε το 1913 η υποδοχή των αγωνιστών της απελευθέρωσης της Κόνιτσας, ομιλία μικρής διάρκειας και κατάθεση στεφάνων. Στην εκδήλωση συμμετείχε και η Φιλαρμονική του Δήμου Κόνιτσας «Ελευθέριος Χ. Παγγές», η οποία έκλεισε την εκδήλωση με την ανάκρουση του Εθνικού Ύμνου.

Μετά το πέρας της Δοξολογίας, ο Δήμαρχος κ. Νικόλαος Εξάρχου παρέθεσε μικρή δεξίωση στο Δημαρχείο. Στη συνάντηση με τον Μητροπολίτη Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανής και Κονίτσης κ.κ. Ανδρέα, τον Υφυπουργό κ. Ελευθέριο Οικονόμου, τον Βουλευτή κ. Καλογιάννη, τους Αντιδημάρχους και Δημοτικούς Συμβούλους, την ηγεσία της ΕΛ.ΑΣ. και εκπροσώπους των στρατιωτικών αρχών συζητήθηκαν σημαντικά θέματα που αφορούν την περιοχή μας, όπως το Τοπικό Πολεοδομικό

Σχέδιο (ΤΠΣ) Κόνιτσας και το θέμα του οδικού άξονα Καλπάκι- Κόνιτσα και άλλα.

Στην εκδήλωση παρέστησαν ο Υφυπουργός Προστασίας του Πολίτη Ελευθέριος Οικονόμου ως εκπρόσωπος της Κυβέρνησης ο Βουλευτής Ιωαννίνων και πρώην Υπουργός Σταύρος Καλογιάννης ως εκπρόσωπος της Βουλής, ο Διοικητής της VIII Μηχανοποιημένης Ταξιαρχίας Ταξίαρχος Χρήστος Σιόρεντας ως εκπρόσωπος του Αρχηγού ΓΕΕΘΑ Κωνσταντίνου Φλώρου, ο Δήμαρχος Κόνιτσας Νικόλαος Εξάρχου, ο Γενικός Επιθεωρητής Αστυνομίας Βορείου Ελλάδος Αντιστράτηγος Κωνσταντίνος Σκούμας, ο Γενικός Περιφερειακός Αστυνομικός Διευθυντής Ηπείρου Ταξίαρχος Κωνσταντίνος Δούβαλης, ο Διευθυντής της Διεύθυνσης Αστυνομίας Ιωαννίνων Αστυνομικός Διευθυντής Βασίλειος Μουσελίμης, ο Διοικητής Περιφερειακής Πυροσβεστικής Διοίκησης Ηπείρου Αρχιπύραρχος Απόστολος Βασδέκης, η Αντιπεριφερειάρχης Αγνή Νάκου, ο Δήμαρχος Ζίτσας Μιχάλης Πλιάκος, ο Αντιδήμαρχος Ευάγγελος Πήχας ως εκ-

πρόσωπος του Δήμου Ιωαννιτών, οι Αντιδήμαρχοι Δημήτριος Χήρας, Νικόλαος Τσιαλιαμάνης, Αριστείδης Λαζογιάννης, ο Πρόδρομος Γαϊτανίδης ως εκπρόσωπος της Περιφέρειας Ηπείρου, οι Δημοτικοί Σύμβουλοι Αικατερίνη Δημάρατου, Ελένη Νίνου, Δήμητρα Λάκκα και Παναγιώτης Τσιγκούλης, ο Πρόεδρος της Κοινότητας Κόνιτσας Πρόδρομος Χατζνεφραιμίδης, η Πρόεδρος του Κέντρου Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφέρειας Ηπείρου Μαρία Τσολάκη, ο Κωνσταντίνος Παγανιάς ως εκπρόσωπος του Συνδέσμου Εφέδρων Αξιωματικών Ν. Ιωαννίνων, η διευθύντρια του Γενικού Λυκείου Κόνιτσας Ειρήνη Γιαννίση, ο Πρόεδρος και μέλη του Δ.Σ. της Ένω-

σης Αστυνομικών Ιωαννίνων και εκπρόσωποι τοπικών αρχών.

Το σύντομο πανηγυρικό της ημέρας διάβασε η κ. Ντίνα Πύρσου, υπάλληλος του Δήμου.

“Ευχαριστώ αυτούς που κράτησαν τη Θρησκεία μου, τη Γλώσσα μου και την Εθνικότητά μου, για να είμαι Χριστιανός και να λέγομαι Έλληνας.”

Η Κόνιτσα, λόγω της γεωγραφικής της θέσης, ελευθερώθηκε σχεδόν τελευταία απ’ όλες τις άλλες πόλεις της Ηπείρου. Είχε πέσει στα χέρια των Τούρκων το 1430 και ελευθερώθηκε στις 24 Φεβρουαρίου 1913. Σχεδόν 500 χρόνια!

Η γεωγραφική της θέση και η οικονομική της ανάπτυξη, την έκαναν να εί-

ναι το 1438 σημαντικό πολιτικό, θρησκευτικό και οικονομικό κέντρο. Οι μπέηδες της Κόνιτσας έπαιζαν σημαντικό ρόλο, εκτιμούσαν την οργάνωση της πόλης, χρησιμοποιούσαν για γλώσσα τους την ελληνική, έστελναν τα παιδιά τους στα ελληνικά σχολεία και σέβονταν τους χριστιανούς αγίους.

Για να ελευθερωθεί η πόλη ακολούθησαν αρκετοί αγώνες, τόσο του ελληνικού στρατού όσο και των ανταρτικών σωμάτων της πόλης και των γύρω χωριών, που υπέφεραν από το μένος των εχθρών που την κατέκλυσαν...

Στα τέλη του 16^{ου} και αρχές του 17^{ου} αι. η παράδοση αναφέρει τον κλέφτη και αρματολό Βέργο από τη Μόλιστα να πολεμάει τους Τούρκους στο αρματολίκι των Γρεβενών.

Στους αγώνες του 1821 η Κόνιτσα δεν πήρε άμεσα μέρος, αλλά έμμεσα έδωσε σπουδαίους αγωνιστές: τον Χρήστο Τσάκα, υπασπιστή του Καραϊσκάκη στη μάχη του Φαλήρου, τον Μήτση Λέζη και τον Χρήστο Ζούμη από τη Βούρμπινη, καθώς και τον Νικόλαο Κονιτσιώτη.

Αργότερα ο καπετάν Ζέρμας από την Πλαγιά, σύντροφος του Νταβέλη, πήρε μέρος στον Μακεδονικό αγώνα.

Από το 1906, που ο Σπυρίδων Βλάχος, εκλέχτηκε επίσκοπος Βελλάς και Κονίτσης, κινούσε σ’ όλη την επαρχία αντάρτικα σώματα.

Το 1912 εγκαταστάθηκε στην Κόνιτσα ο Τζαβήτ – Πασάς με 2.000 στρατιώτες, γιατί είχε πληροφορίες ότι η Κόνιτσα με

επικεφαλής το Μητροπολίτη Σπυρίδωνα οργάνωνε την αντίσταση κατά του Τουρκικού στρατού.

Στις αρχές Φεβρουαρίου του 1913 φυλακίστηκε ο ένθερμος και ακαταδάμαστος πατριώτης Σπυρίδων Βλάχος σε σπίτι πάνω από την αγορά της πόλης, γιατί υποψιάστηκαν τη μυστική επικοινωνία του με τα Γιάννινα.

Ο Τζαβήτ έψαξε να βρει ανθρώπους να στοιχειοθετήσει κατηγορία για την εσχάτη των ποινών, αλλά απέτυχε. Αγανακτισμένος τότε παρέπεμψε το δεσπότη στο στρατοδικείο. Με τις ενέργειες του γραμματέα του Σπυρίδωνα Δόβα και του εθνικού κομιτάτου Κόνιτσας, ο διάδοχος Κων/νος τηλεγράφησε στον Εσάτ – πασά των Ιωαννίνων ότι είναι υπεύθυνος για τη ζωή του Δεσπότη.

Ο Εσάτ παρήγγειλε στον Τζαβήτ: «Ούτε τρίχα της κεφαλής του Δεσπότη να μη θίξεις».

Την ίδια στιγμή οι Τουρκοκονιτσιώτες, που αγαπούσαν τον Σπυρίδωνα, επενέβησαν για τη σωτηρία του.

Την Κυριακή 24 Φεβρουαρίου, διαδόθηκε ότι θα ερχόταν ο Ελληνικός στρατός κι όλοι οι κάτοικοι, Χριστιανοί και ντόπιοι Μουσουλμάνοι, συγκεντρώθηκαν έξω απ’ την πόλη, στον άη – Γιάννη, με επικεφαλής το Σπυρίδωνα και όλους τους προκρίτους και περίμεναν το στρατιωτικό τάγμα.

Μετά το μεσημέρι έφτασε, κι οι ζητωκραυγές των σκλάβων μπροστά στους ελευθερωτές τους δόνησαν τις γύρω

ναι το 1438 σημαντικό πολιτικό, θρησκευτικό και οικονομικό κέντρο. Οι μπέηδες της Κόνιτσας έπαιζαν σημαντικό ρόλο, εκτιμούσαν την οργάνωση της πόλης, χρησιμοποιούσαν για γλώσσα τους την ελληνική, έστελναν τα παιδιά τους στα ελληνικά σχολεία και σέβονταν τους χριστιανούς αγίους.

Για να ελευθερωθεί η πόλη ακολούθησαν αρκετοί αγώνες, τόσο του ελληνικού στρατού όσο και των ανταρτικών σωμάτων της πόλης και των γύρω χωριών, που υπέφεραν από το μένος των εχθρών που την κατέκλυσαν...

Στα τέλη του 16^{ου} και αρχές του 17^{ου} αι. η παράδοση αναφέρει τον κλέφτη και αρματολό Βέργο από τη Μόλιστα να πολεμάει τους Τούρκους στο αρματολίκι των Γρεβενών.

Στους αγώνες του 1821 η Κόνιτσα δεν πήρε άμεσα μέρος, αλλά έμμεσα έδωσε σπουδαίους αγωνιστές: τον Χρήστο Τσάκα, υπασπιστή του Καραϊσκάκη στη μάχη του Φαλήρου, τον Μήτση Λέζη και τον Χρήστο Ζούμη από τη Βούρμπινη, καθώς και τον Νικόλαο Κονιτσιώτη.

Αργότερα ο καπετάν Ζέρμας από την Πλαγιά, σύντροφος του Νταβέλη, πήρε μέρος στον Μακεδονικό αγώνα.

Από το 1906, που ο Σπυρίδων Βλάχος, εκλέχτηκε επίσκοπος Βελλάς και Κονίτσης, κινούσε σ’ όλη την επαρχία αντάρτικα σώματα.

Το 1912 εγκαταστάθηκε στην Κόνιτσα ο Τζαβήτ – Πασάς με 2.000 στρατιώτες, γιατί είχε πληροφορίες ότι η Κόνιτσα με

επικεφαλής το Μητροπολίτη Σπυρίδωνα οργάνωνε την αντίσταση κατά του Τουρκικού στρατού.

Στις αρχές Φεβρουαρίου του 1913 φυλακίστηκε ο ένθερμος και ακαταδάμαστος πατριώτης Σπυρίδων Βλάχος σε σπίτι πάνω από την αγορά της πόλης, γιατί υποψιάστηκαν τη μυστική επικοινωνία του με τα Γιάννινα.

Ο Τζαβήτ έψαξε να βρει ανθρώπους να στοιχειοθετήσει κατηγορία για την εσχάτη των ποινών, αλλά απέτυχε. Αγανακτισμένος τότε παρέπεμψε το δεσπότη στο στρατοδικείο. Με τις ενέργειες του γραμματέα του Σπυρίδωνα Δόβα και του εθνικού κομιτάτου Κόνιτσας, ο διάδοχος Κων/νος τηλεγράφησε στον Εσάτ – πασά των Ιωαννίνων ότι είναι υπεύθυνος για τη ζωή του Δεσπότη.

Ο Εσάτ παρήγγειλε στον Τζαβήτ: «Ούτε τρίχα της κεφαλής του Δεσπότη να μη θίξεις».

Την ίδια στιγμή οι Τουρκοκονιτσιώτες, που αγαπούσαν τον Σπυρίδωνα, επενέβησαν για τη σωτηρία του.

Την Κυριακή 24 Φεβρουαρίου, διαδόθηκε ότι θα ερχόταν ο Ελληνικός στρατός κι όλοι οι κάτοικοι, Χριστιανοί και ντόπιοι Μουσουλμάνοι, συγκεντρώθηκαν έξω απ’ την πόλη, στον άη – Γιάννη, με επικεφαλής το Σπυρίδωνα και όλους τους προκρίτους και περίμεναν το στρατιωτικό τάγμα.

Μετά το μεσημέρι έφτασε, κι οι ζητωκραυγές των σκλάβων μπροστά στους ελευθερωτές τους δόνησαν τις γύρω

βουνοκορφές.

Ο λοχαγός Παπανικολάου, αφιππεύει, χαιρετά στρατιωτικά το Μητροπολίτη και ασπάζεται το χέρι του.

Και εκείνος τον αγκαλιάζει, τον φιλεί και τον ευλογεί. Μετά τους ένθερμους λόγους, όλοι μαζί κατευθύνθηκαν προς τον Άγιο Νικόλαο και τέλεσαν χαρμόσυνη δοξολογία.

Και κατά την επέτειο απελευθέρωσης της Κόνιτσας η σκέψη στρέφεται σ' όλους αυτούς, που ζήσανε με του ραγιά τον μόχθο και τη στέρψη, αλλά ακούραστοι, πλούσια επότισαν της Ελευθε-

ρίας το δέντρο. Με πόνο και ιδρώτα. Με θυσίες και αίματα.

Κάτω από τη βαριά ταφόπετρα αιώνων, οι πόθοι τους και των ιδανικών τους οι παλμοί, ζωηροί και αθάνατοι ηκούσαν.

Και η κραυγή τους ασίγητα δονούσε μυριόστομη τους μυστικούς κόσμους της:

Για του Χριστού την Πίστη την αγία και για της Πατρίδος την ελευθερία.

Στη «φοβέρα» εμείνατε οι άφοβοι. Στη δουλεία οι αδούλωτοι. Οι πανελεύθεροι στη σκλαβιά!

ΣΧΟΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΑΣ, ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ, 1907

Επιμέλεια: Χ. Γ. Γκούτος

Ο φιλόλογος Χρήστος Ανδρεάδης, πού υπηρέτησε καί στό Γυμνάσιο Κόνιτσας (βλ. «Κόνιτσα», τ. 2007 σελ. 355), έδημοσίευσε στό βιβλίο του «Εκθέσεις προξενικές, εκπαιδευτικές, εκκλησιαστικές» (έκδ. 2010) καί έγγραφα αναφερόμενα στήν έπαρχία Κόνιτσας, γραμμένα τό έτος 1907. Δύο από αυτά, τών όποίων άποσπάσματα αναδημοσιεύονται έδω, γράφτηκαν από τόν Πρόξενο τής Ελλάδας στά Ιωάννινα Γ. Αλεξανδρόπουλο καί αναφέρονται τό ένα στίς κατηγορίες σχολείων πού λειτουργούσαν στην έπαρχία τότε, τό δέ άλλο στούς λόγους γιά τούς όποίους ή σχολή πού ό Μιχαήλ Αναγνωστόπουλος όρισε νά ιδρυθεί στήν Κόνιτσα ή άλλου πρέπει νά συσταθεί στήν Κόνιτσα ως Ανωτάτη Σχολή. Στό βιβλίο περιέχονται καί ύπομνήματα του μητροπολίτη Σπυρίδωνα καί τών κατοίκων τής Κόνιτσας πρός τόν Πρόξενο, μέ έπιχειρήματα γιά τήν σκοπιμότητα ίδρυσης τής Σχολής στήν Κόνιτσα καί όχι στήν Β. Ήπειρο (τό ύπόμνημα τών κατοίκων έχει αναδημοσιευθεί στήν «Κόνιτσα», τ. 2004 σελ. 417, από τήν έφημερίδα «Πύρρος», καθώς καί ύπόμνημα του μητροπολίτη πρός τό Πατριαρχείο γιά τά μέτρα πού πρέπει νά ληφθοῦν πρός ένίσχυση τής έλληνικής εκπαίδευσης στην περιοχή του Λεσκοβικιοῦ (μεταξύ άλλων καί πρόταση νά διατίθενται γιά τόν σκοπό αυτό οί 27,50 λίρες πού οί μονές Γκούρας καί Μολυβδοσκεπάστου στέλνουν στό Πατριαρχείο).

Κατηγορίες σχολείων

Τά σχολεία ταῦτα διαιροῦνται κατά τό έν Ήπειρῳ ισχύον σύστημα, ως καταφαίνεται εκ του συνημμένου πίνακος, ως εξής:

α) έν κλασικόν Γυμνάσιον, ή Ζωσιμαία Σχολή, περιλαμβάνουσα πλήρες γυμνάσιον εκ τεσσάρων τάξεων καί πλήρες σχολαρχεῖον εκ τριῶν τάξεων, εκάστη τών όποίων αναγράφεται έν τῇ οίκειά στήλῃ.

β) Σχολαρχεία πλήρη, περιλαμβάνοντα πλήρη σχολαρχεία εκ τριῶν τάξεων καί δημοτικά σχολεία εκ τεσσάρων συνήθως τάξεων, τά όποια ένιαχού καλοῦνται άστικά σχολαί.

γ) Σχολαρχεία ήμιτελῇ, ήτοι δημοτικά σχολαί πλήρεις εκ τεσσάρων τάξεων μετά τῆς πρώτης ή καί δευτέρας τάξεως σχολαρχείου.

δ) Δημοτικά σχολεία (περιλαμβάνοντα τέσσαρας ως επί τό πλείστον τάξεις).

Έν τῷ καζῶ Κονίτσης, περιλαμβάνοντι 32 πόλεις καί χωρία, άπαντα χριστιανικά, εξ ὧν στεροῦνται σχολείων 10, λειτουργοῦσι τέσσαρα πλήρη σχολαρχεία.

16 δημοτικά σχολεία, 6 γραμματοδιδασκαλεία και 6 παρθεναγωγεία μετά διδάσκοντος εν αυτοις προσωπικού 30 διδασκάλων και 6 διδασκαλισσών και εις α φοιτῶσιν 953 μαθηταί και 291 μαθήτριαι, ἤτοι εν ὧν 1.244. Ἐνταῦθα λεκτέον ὅτι ὁ καζάν οὗτος ἠρίθμει μέχρι πρό τινος 34 πόλεις και χωρία. Ἐκ τούτων 5, ἤτοι τὰ χωρία Δέντισκον, Πιλκάτι, Τύρνοβον, Χιονάδες και Λισκάτσι, ὑπήχθησαν εις τόν καζάν Κολόνιας τοῦ βιλαετίου Μοναστηρίου, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου προσηρτήθησαν εις αὐτόν (τόν Κονίτσης) 3 χωρία, ἤτοι Πυρσόγιαννη, Βούρμπιανη και Στράτσιανη, ὑπαγόμενα πρότερον εις τόν καζάν Λεσκοβικίου.

Ἐν τῷ καζᾶ Λεσκοβικίου, περιλαμβάνονται 48 πόλεις και χωρία, 13 ὀθωμανικά και 35 χριστιανικά, ἐξ ὧν δέκα (10) στεροῦνται σχολείων, λειτουργοῦσιν 8 δημοτικά σχολεία, 15 γραμματοδιδασκαλεία και 5 παρθεναγωγεία, μετά διδάσκοντος εν αυτοις προσωπικού 23 διδασκάλων και 5 διδασκαλισσών και εις τὰ ὅποια φοιτῶσιν 624 μαθηταί και 185 μαθήτριαι, ἤτοι εν ὧν 809...

γ) εν τῷ καζᾶ Κονίτσης, ἐπὶ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ 16.970, μαθητεύουσι 1.244, ἤτοι $7^{1/3}$, ὡς ἔγγιστα ἐπὶ τοῖς ἑκατόν,

δ) εν τῷ καζᾶ Λεσκοβικίου (εν τῷ ὁποίῳ δέν περιελήφθησαν τὰ χωρία Πυρσόγιαννη, Βούρμπιανη και Στράτσιανη, τὰ ὅποια, ὡς εἴρηται, ὑπήχθησαν ἐσχάτως διοικητικῶς εις τόν καζάν Κονίτσης) ἐπὶ πληθυσμοῦ 6. 895 μαθητεύουσι 809, ἤτοι 11 ὡς ἔγγιστα ἐπὶ τοῖς ἑκατόν.

Ἀνώτατη Σχολή στήν Κόνιτσα, δωρεά Μ. Ἀναγνωστόπουλου

Κύριε Ὑπουργέ

Ἐχω τήν τιμήν ν' ἀναφέρω ὅτι πολὺ πρό τῆς λήψεως τοῦ ἀπὸ 24 μηνός παρελθόντος τηλεγραφήματος τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, το ὑπὸ πᾶσαν ἐποψιν ἀκραφνῶς ἐθνικόν και λίαν ζωτικόν ζήτημα, περί τῆς εν Ἡπείρῳ ἰδρυθησομένης διὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Ἀναγνωστοπούλου καταλειφθέντων χρημάτων Ἀνωτάτης Ἑλληνικῆς Σχολῆς, εἶχεν ἤδη διεγείρει ζοηρόν τό ἐνδιαφέρον τῶν Ἡπειρωτῶν και ἐμοῦ εις τρόπον, ὥστε νά ἔχω συζητήσει μετά διαφόρων ἐξ αὐτῶν τό θέμα τοῦτο.

Πρίν δέ τις ἀποφύνηται γνώμην ἐπὶ τοῦ ποῦ δέον νά ἰδρυθῇ ἡ Σχολή αὕτη, φρονῶ ὅτι πρέπει νά ἐξετασθῇ ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἂν εἶναι κατ' ἀρχήν ἢ ὄχι χρησιμὸν και δεύτερον Γυμνάσιον εν Ἡπείρῳ και τις ἦν ὁ λόγος, δι' ὃν ὁ διαθέτης συνέταξε τοιαύτην διαθήκην. Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἐρωτήματος τούτου ἀποφατικῶς ἀποφαίνονται ὁμοφώνως και μητροπολῖται και καθηγηταί και πάντες οἱ λοιποὶ Ἡπειρωταί, μεθ' ὧν συνεζήτησα ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τὸ ὑπάρχον ενταῦθα Γυμνάσιον εἶναι κλασικόν, ὑπεραρκεῖ δε εις τήν προπαρασκευὴν ἐπιστημόνων Ἡπειρωτῶν τούτου ἔνεκα βλέπομεν πληθύν ἱατρῶν και δικηγόρων οὐ μόνον μὴ ἐξασχούντων εν Ἡπείρῳ ἔνεκα ἐλλείψεως πελατείας, οὐχὶ δε και ἱκανότητος, τήν

ἐπιστήμην τῶν, ἀλλὰ και ἀναγκαζομένων νά τρέπωνται εις ἄλλα ἐπαγγέλματα, δι' ἃ δέν κατηρτίσθησαν και, προς αὔξησιν τῶν πόρων τῶν, νά καταγίνωνται εις τὰ τῆς διαχειρίσεως κληροδοτημάτων, περιπίπτοντες ἔνεκα τούτου εις προσωπικούς ἀγῶνας, ἥκιστα συμβάλλοντας εις τήν εὐημερίαν τῶν κοινοτήτων και εις τήν ἐκτέλεσιν τῶν σκοπῶν αὐτῶν τῶν κληροδοτημάτων ἐπομένως ἢ προσθήκη και δευτέρου Γυμνασίου κατ' οὐδέν θέλει ὠφελήσει τήν ἐθνικήν εν Ἡπείρῳ ὑπόθεσιν. Ὁ διαθέτης κατὰ τό λέγειν πλείστων ὄσων, μεθ' ὧν εἶχε συνομιλήσει πρό τοῦ θανάτου του, ἐσκόπει κυρίως τήν ἐνίσχυσιν τοῦ ενταῦθα Γυμνασίου, ἤτοι τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς, ἀποβλέπων εις τήν διὰ τοῦ μέτρου τούτου βελτίωσιν τῆς εν Ἡπείρῳ εν γένει ἐλληνικῆς ἐκπαιδεύσεως, και τούτου ἔνεκα ζῶν προέβη εις διαβήματα παρά τοῖς ενταῦθα Ἐφόροις, ὅπως ἀποδεχθῶσι τὰς βλέψεις του. Ἐπειδὴ ὁμως ὁ ἀείμνηστος ἀνὴρ ἐνόμιζεν ὅτι ὁ σκοπός του θά ἐπετυγχάνετο διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν μισθοδοσιῶν τῶν καθηγητῶν και τῆς ὑπαγωγῆς τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς εις τόν ἔλεγχον Ἐπιτροπῆς εν Ἀθήναις ἐδρευούσης, ἢ δ' ενταῦθα Ἐφορία ἀπέκρουσε τήν πρότασιν του, προέβη ὁ μακαρίτης Ἀναγνωστόπουλος εις τήν σύνταξιν τῆς γνωστῆς διαθήκης, σκοπῶν δι' ἄλλης ὁδοῦ νά ἐπιτύχῃ τό ποθούμενον ἀποτέλεσμα.

Ἀφοῦ λοιπὸν κατὰ τὰ προειρημένα δέν εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἴδρυσις και δευτέρου Γυμνασίου εν Ἡπείρῳ, γεννᾶται τό ἐρώτημα ἂν εἶναι δυνατὴ κατὰ τό πνεῦμα τῆς διαθήκης ἡ ἴδρυσις διδασκαλείου, ὅπερ κατὰ τήν ὁμολογίαν ἀνεξαίρετως πάντων τῶν εἰδόντων και, καθ' ἃ ἔσχον τήν τιμήν ν' ἀναφέρω διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 235 ἐ. ἔτους ἐκθέσεώς μου, εἶναι τό μόνον ἐκπαιδευτικόν ἴδρυμα, τοῦ ὁποίου ἔχομεν ἀνάγκην εν Ἡπείρῳ, διότι δι' αὐτοῦ, εις ὃ θά φοιτῶσιν οἱ βουλόμενοι ν' ἀκολουθήσωσι τό διδασκαλικόν ἐπάγγελμα ἀπόφοιτοι τῆς ενταῦθα Ζωσιμαίας Σχολῆς, θά ἐπιτευχθῇ ὁ καταρτισμός διδασκάλων, ἀξίων τῆς τε ἐθνικῆς και ἐκπαιδευτικῆς τῶν ἀποστολῆς, τῶν σημερινῶν τοιούτων ὄντων κατὰ τό πλεῖστον ἀκαταλλήλως προπαρασκευασμένων διὰ τό διδασκαλικόν ἐπάγγελμα ἢ και ἐντελῶς ἀγραμμάτων, ἅτε πολλάκις διοριζομένων χωρὶς καὶ νά μαθητεύσωσιν εις τήν Ζωσιμαίαν Σχολήν εις τρόπον, ὥστε οὐ μόνον αἰσθήματα ἐθνικά νά μὴ δύνανται οὗτοι νά ἐμπνεύσωσιν εις τὰ παιδιά, ἀλλ' οὐδέ τ' ἀναγκαῖα γράμματα νά διδάσκωσιν αὐτά. Ἐπομένως εις τήν σοφὴν κρίσιν τῆς Β. Κυβερνήσεως ἀπόκειται νά σταθμίσῃ τ' ἀνωτέρω ἐκτιθέμενα και, ἐξεταζομένης τῆς σχετικῆς περικοπῆς τῆς διαθήκης «καθ' ὃν τρόπον αὐτοὶ (οἱ ἐκτελεσταί) νομίζουνσι προσφορώτερον πρὸς συντήρησιν ἐλληνικῆς σχολῆς ἀνωτάτης, ἐφ' ὅσον θά ἐπιτρέπωσιν αἱ περιστάσεις» εν συγκρίσει πρὸς τήν παρεχομένην παρακατιῶν τῆς διαθήκης τοῖς ἐκτελεσταῖς ἐλευθερίαν ἐνεργείας, ἀποφασίσῃ ἂν εἶναι δυνατὴ ἡ ἴδρυσις διδασκαλείου, ὅπερ πάντως ἀνωτάτη ἐλληνικὴ σχολὴ τυγχάνει, και οὐχὶ Γυμνασίου, τό ὅποῖον ἴσως δύναται νά θεωρηθῇ ὅτι δυνητικῶς μόνον και ὡς εὐχὴ ἀναγράφεται ὑπὸ τοῦ διαθέτου, ὅστις, ὡς γνωρίζω, και εις συνομιλίας του πρὸς αὐτόθι ἄλλους ἐθνικούς

εὐεργέτας ἐτόνιζε πάντοτε ὅτι ἔδει οὗτοι νά ἔχωσι τήν προσοχήν των ἐστραμμένην πρός τὰς ἐχούσας ἀνάγκην ἀρτίως ἑλληνικῆς μορφώσεως ὑποδούλους ἐπαρχίας, ὅπερ πρωτίστως προαπαιτεῖ τήν ὑπαρξίν καταλλήλων διδασκάλων.

Ὁ,τιδήποτε ὁμως ἀποφασισθῇ νά ἰδρυθῇ, εἴτε δηλ. τό ὑπό πᾶσαν ἔποψιν χρησιμώτατον διδασκαλεῖον εἴτε τό ὑπό πάντων τῶν ἐνταῦθα ὡς πολυτέλεια θεωρούμενον Γυμνάσιον, τό ἴδρυμα τοῦτο λυσιτελέστερον ἔσεται κατά τήν γνώμην τῶν εἰδότην νά ἀνεγερθῇ ἐν τῇ πόλει Κονίτισης, ἥτις καί ὑπό τοῦ διαθέτου ὑποδείκνυται. Πράγματι, ἡ πόλις αὕτη συγκεντροῖ τὰ ἐξῆς προσόντα:

α. Ὁ πληθυσμός τῆς Κονίτισης καί τῶν πέριξ αὐτῆς Τμημάτων εἶναι κατά μεγάλην πλειοψηφίαν ἑλληνόφωνος, πάντων τῶν κατοίκων τῆς Κονίτισης, χριστιανῶν τε καί ὀθωμανῶν, λαλούντων, ὡς γνωστόν, τήν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὡς μητρικήν, καί πεπρωτισμένους ἤδη δι' ἱκανῶν σχολείων, ὥστε νά καταστῇ ἐφικτὴ ἡ διὰ μαθητῶν τροφοδότησις καί συντήρησις τοιαύτης ἀνωτάτης ἑλληνικῆς σχολῆς.

β. Ὡς ἐκ τοῦ κλίματος τῆς πόλεως ταύτης καί τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς της, ἀναδεικνύουσης αὐτὴν ἐπικαίρον σημεῖον εὐρυτάτης ἐθνικῆς δράσεως, εὐκολώτερον θά δύνανται νά προσέρχωνται μαθηταί καί ἐκ τῶν ἀπομεμακρυσμένων χωρίων τῆς Ἡπείρου, τοσούτω μᾶλλον καθόσον καί αἱ συνθήκαι τοῦ βίου ἐν Κονίτῃ τυγχάνουσι καλαί καί οἰκονομικώτεραι τῶν τῶν Ἰωαννίνων οὕτω δέ καί νέος ἑλληνικός πολιτισμός θά ἐκπέμπηται ἀπὸ τοῦ ἰδρυθησομένου δευτέρου τούτου ἡπειρωτικοῦ φωτοβόλου κέντρου εἰς τὰ γειτνιάζοντα Τμήματα οὐ μόνον τῆς Β. Ἡπείρου ἀλλὰ καί τῆς Μακεδονίας καί τῆς Ἀλβανίας.

γ. Ἡ Κόνιτσα τυγχάνει πρωτεύουσα καζᾶ καὶ ἔδρα καϊμακάμη καὶ τοῦ Μητροπολίτου Βελλᾶς καὶ Κονίτισης, ὑπὸ τήν ἄμεσον τοῦ ὁποίου ἐπίβλεψιν καὶ τὸν ἔλεγχον θά διατελῇ ἡ ἰδρυθησομένη Σχολή, ἥτις ἄλλως τε θά συντελέσῃ εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα οὐκ ὀλίγων ἑλληνικῶν σχολείων, ἰδίως μάλιστα ἂν, ὡς εὐελπιστῶ, ἐγκριθῇ ὁ τοῦ προσεχοῦς σχολ. ἔτους ἐκπαιδευτικός προϋπολογισμός. Ὑπὲρ τῆς Κονίτισης συνηγοροῦσι καὶ οἱ ἱῶν Ἰωαννίνων καὶ Βελλᾶς, ὡς διάφοροι μ' ἐβεβαίωσαν, ὁμιλήσαντες μετὰ τοῦ τελευταίου τούτου μητροπολίτου, τοῦ ἱερωτοῦ Παραμυθίας ρίσαντος τὴν γνώμην περὶ ἰδρύσεως τῆς σχολῆς ταύτης ἐν Παραμυθίᾳ, ὅπερ ὁμως δὲν φαίνεται πρακτικόν, διότι ἡ Παραμυθία, ἐκτὸς τοῦ ὅτι πόρρω ἀπέχει νά συγκεντροῖ τὰ πλεονεκτήματα τῆς Κονίτισης -καὶ ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας ὑπάγεται καὶ τὸ Δέλβινον- εὐρίσκεται εἰς τὴν δυτικὴν ἄκρην τῆς Ἡπείρου οὕτως, ὥστε δὲν θά καταστῇ εὐχερῶς κέντρον γραμμῶν, διότι τὰ πέριξ χωρία, στερούμενα σχεδόν Ἀστικῶν σχολῶν, δὲν θά δύνανται ν' ἀποστέλλωσιν εἰς τὴν ἰδρυθησομένην σχολὴν ἱκανοὺς μαθητάς, οἱ δ' ἐλάχιστοι τοιοῦτοι εὐχερῶς δύνανται νά ἔρχωνται ὡς καὶ σήμερον εἰς Ἰωάννινα ἢ καὶ νά μεταβαίνωσιν εἰς Κέρκυραν

Δημόσια ἔργα οδοποιΐας στὴν Ἡπειρο τὸ 1885

Επιμέλεια Θωμά Β. Ζιώγα

Εἰσαγωγὴ ἐπιμελητῆ

Μετά τὴν προσάρτηση τῆς Θεσσαλίας στὸ νεοελληνικὸ Κράτος τὴν περίοδο 1878/81, τὸ δυτικὸ μεγάλο βιλαέτι Ἰωαννίνων, ποὺ ἀνήκε ἀκόμη στὸ ὀθωμανικὸ κράτος μέχρι τὸ 1913, μερικῶς ἀπομονώθηκε, καθὼς ἡ κύρια δια ξηρὰς οδικὴ ἀρτηρία γιὰ τὴν ἐπικοινωνία τοῦ με τὴ λοιπὴ ὀθωμανικὴ ἐπικράτεια, ἀπὸ Ἰωάννινα - Ζυγὸ Μετσόβου - Τρίκαλα - Λάρισα - Τέμπη - Θεσσαλονίκη, ἀποκόπηκε πλήρως. Ἡ τουρκικὴ Διοίκηση, γιὰ νὰ εξασφαλίσῃ προσβασιμότητα, ἀναγκαίᾳ γιὰ τὸν ἔλεγχο τοῦ χώρου καὶ τὴν διακίνηση ἀνθρώπων καὶ ἀγαθῶν, ἔριξε τὸ βάρος τῆς καὶ αξιοποίησε τὴν ἐναλλακτικὴ δια ξηρὰς οδὸ ἀπὸ Ἰωάννινα - Μεσογέφυρα - Λεσκοβίκι - Κολόνια - Κοριτσά, καὶ ἐκεῖθεν πρὸς Μοναστήρι ἢ Θεσσαλονίκη. Ἡ οδὸς αὕτη σταδιακὰ μετατράπηκε σὲ αμαξιτὴ σὲ ὅλο τὸ μήκος τῆς καὶ δόθηκε σὲ λειτουργία περὶ τὸ 1885/6. Γι' αὐτὸν τὸν σκοπὸ διαμορφώθηκαν κατάλληλα οἱ υπάρχουσες μεγάλες γέφυρες «Μεσογέφυρα», «Μέρτζιανης» καὶ ἄλλες στὴν ἀλβανικὴ σήμερὰ πλευρὰ, κατασκευάστηκαν νέες γέφυ-

ρες καὶ διανοίχτηκαν νέα τμήματα οδῶν, π.χ. τὸ τμήμα Χάνι Δέμα/Δούσκου - Μπουραζάνι. Ἡ οδὸς αὕτη δὲν ἦταν ἀσφαλῆς, κυρίως στὸ τμήμα Λεσκοβίκι - Κολόνια - Κοριτσά, καθὼς ἐπικώριες ἢ ξενόφερτες συμμορίες οπλοφόρων ποὺ λημέριαζαν στὰ πέριξ δασωμένα ὄρη λήστευαν τοὺς διερχόμενους, ἀκόμη καὶ τοὺς Τούρκους ἀξιωματούχους. Καὶ ἡ ἰδρυση τοῦ ὀλιγόχρονου καζά Λεσκοβίκου (1881-1888) καὶ ἡ ἐγκατάσταση ἐκεῖ Ἀρχῶν στὸν ἴδιο σχεδιασμὸ ἐντασσόταν καὶ ἀπέβλεπε στὸν ἔλεγχο τοῦ ἐπικίνδυνου αὐτοῦ οδικοῦ τμήματος. Μάλιστα, γιὰ τὴν αὐξηση τῆς ἐκτασῆς αὐτοῦ τοῦ πρόσκαιρου καζά εἶχαν υπαχθεῖ σ' αὐτὸν καὶ ὅλα τὰ χωριά τῆς ἐπαρχίας Κόνιτσας ποὺ βρίσκονταν πέρα ἀπὸ τὸν Σαραντάπορο καὶ τὸν Γοργοπόταμο (Βουρμπιανίτικο ποτάμι).

Παράλληλα, ἡ ὀθωμανικὴ Διοίκηση ἔκανε πολλὰ ἐπείγοντα ἔργα ἐπὶ τῆς οδικῆς σύνδεσης τῶν Ἰωαννίνων με τὴν Πρέβεζα (σκάλα Σαλαῶρας) καὶ τοὺς Ἁγίους Σαράντα, γιὰ νὰ κάνει δυνατὴ τὴν δια θαλάσσης ἐπικοινωνία τῆς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων, πρωτεύουσας τοῦ βιλαετίου, με τὴν λοιπὴ ὀθωμανικὴ ἐπικρά-

τεια. Ταυτόχρονα, έκανε έργα οδικής σύνδεσης του κεντρικού οδικού κόμβου της Μενίνας με Παραμυθιά, Φιλιάτες, Μαργαρίτι, για να υπάρχει εναλλακτική δυνατότητα πρόσβασης προς τις εμποροναυτικές σκάλες της Πάργας και Ηγουμενίτσας, αλλά και για τον έλεγχο της ενδοχώρας του βιλαετίου.

Για το μέγα πλήθος και τον τεράστιο όγκο εργασιών των έργων αυτών μας δια φωτίζει λεπτομερώς το παρακάτω άρθρο της τότε εποχής, το οποίο μεταγράφω εδώ μονοτονικά.

Έτυχε στην ίδια σελίδα να είναι καταχωρημένη και η είδηση για την απελευθέρωση της αδελφής των εκ Μετσόβου Αβέρωφ, της «Βασιλαρχόντισσας» όπως την ονομάζει πλέον η λαϊκή μούσα. Δημοσιεύω εδώ και το μικρό κείμενο αυτής της είδησης, λόγω Ηπειρωτικού ενδιαφέροντος, αν και θεματικά είναι άσχετο προς το περιεχόμενο του παρόντος άρθρου.

[Πηγή: Βιβλιοθήκη της Βουλής !
εφημ. Νεολόγος Κων/πόλεως, φύλλο
4881/19-08-1885, σελ. 2]

Αναγιγνώσκομεν εν τη ΩΡΑ της 15 Αυγούστου· «Κατά χθεσινόν εκ Μετσόβου δια Τρικκάλων τηλεγράφημα του κ. Κωνστ. Ν. Αβέρωφ ελυτρώθη η αιχμαλωτισθείσα αδελφή(1) αυτού καλώς έχουσα· καθ' έτερον δε τηλεγράφημα απέτισεν η μεν αδελφή του λίρας 8000, η δε ετέρα αιχμαλωτισθείσα 600 λίρας.».

Αναγιγνώσκομεν εν τοις ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ·

Κατά τας πληροφορίας, ας εφορίσθημεν παρά του αρχιμηχανικού του βιλαετίου κ. Μινέικου(2), περί των εν τω ημετέρω βιλαετίω επιτελουμένων δημοσίων έργων, μέχρι πρώτης παρελθόντος Ιουνίου κατεσκευάσθη επί της οδού Λεσκοβικίου, από της πόλεως Ιωαννίνων μέχρι του χωρίου Αληζότ, οκτώ ώρας απέχοντος των Ιωαννίνων, και από του Λεσκοβικίου μέχρι των ορίων του βιλαετίου Μοναστηρίου 8293 μέτρα αμαξιτός, ισοπεδώθησαν δε 7151 μέτρα οδού, ανηγέρθησαν δεκαέξ γέφυραι και κατεσκευάσθη τοίχος 250 μέτρων.

Επί της οδού Λούρου και του επινεΐου Σαλαώρας εγένετο η ισοπέδωσις 7151 μέτρων οδού, κατεσκευάσθη 1524 μέτρων αμαξιτός και ανηγέρθησαν 11 γέφυραι.

Επί της μεταξύ Δελβίνου και του επινεΐου Αγίων Σαράντα οδού εγένετο η ισοπέδωσις επί 8000 μέτρων οδού και ανηγέρθησαν 17 μεγάλαι και μικραί γέφυραι.

Επί της μεταξύ της πόλεως Παραμυθίας και του χωρίου Μινίνας οδού εγένετο ισοπέδωσις επί 9000 μέτρων, κατεσκευάσθη δε 4900 αμαξιτός.

Επί μεταξύ της πόλεως Φιλιατών και του χωρίου Μινίνας κατασκευαζομένης οδού εγένετο η ισοπέδωσις επί 6500 μέτρων οδού, κατεσκευάσθη δε 280 μέ-

τρων αμαξιτός και τεσσαράκοντα μέτρων τοίχος.

Επί δε της μεταξύ του Μαργαριτίου και του χωρίου Μινίνας κατασκευαζομένης οδού εγένετο η ισοπέδωσις επί 5325 μέτρων οδού, κατεσκευάσθη δε 350 μέτρων αμαξιτός.

Όστε μέχρι της πρώτης Ιουνίου επί των εν τω ημετέρω βιλαετίω κατασκευαζομένων αμαξιτών οδών εγένετο ισοπέδωσις 43127 μέτρων οδού, κατεσκευάσθη 15347 αμαξιτός, ανηγέρθησαν 44 γέφυραι και κατεσκευάσθη 330 μέτρων τοίχος, έτεραι δε 184 γέφυραι κατασκευάζονται ήδη, ως ακριβώς πληροφορούμεθα.

Σημειώσεις επιμελητή

Πρόκειται για την Ευδοκία (Δούκω) Αβέρωφ-Τζοανοπούλου, αδελφή του μεγάλου ευεργέτη Γεωργίου Ν. Αβέρωφ (1818-1899). Ο αναφερόμενος εδώ Κωνσταντίνος ήταν ένας από τα 7 αδελφια. Ο μεγαλύτερος ήταν ο Αναστάσιος και ο μικρότερος ο ευεργέτης Γιώργος. Ο Κωνσταντίνος και η Ευδοκία είχαν ενδιαμέση ηλικία. Η Ευδοκία είχε απαχθεί

από συμμορία ληστών και ελευθερώθηκε μετά την καταβολή λύτρων. Με βάση την χρονολογία γέννησης του μικρότερου αδελφού της Γιώργου, όταν έγινε η απαγωγή της είχε ηλικία περί τα 70 έτη. Συνεπώς δεν πρόκειται για μια ωραία «βλαχοπούλα» όπως πολλοί θα φαντάζονται, αλλά για μια πράγματι «αρχόντισσα» μεγαλοκυρία της τότε εποχής, κυριολεκτικά «βασιλαρχόντισσα». ! Από το κείμενο προκύπτει ότι το επεισόδιο έγινε το 1885 και όχι το 1884, όπως αναγράφουν σχεδόν όλες οι μέχρι τώρα γραπτές πραγματείες και οι αναρτήσεις στο διαδίκτυο.

Πρόκειται για τον Πολωνό Σιγισμούνδο Μινέικο (Zygmunt Mineyko 1840-1925), μηχανικό σπουδαγμένο στη Γαλλία, μετέπειτα πεθερό του πρωθυπουργού της Ελλάδας Γεωργίου Παπανδρέου (1888-1968), ο οποίος είχε προσληφθεί από το 1871 στον Δήμο και στο βιλαέτι Ιωαννίνων.

Αθήνα, 06-11-2021
Θωμάς Β. Ζιώγας

Περιπατητικός Ορεινός Τουρισμός

του Ηλία Ανδρέου

Αποχωρώντας από το Δημόσιο πήρα μαζί μου μια καλή συνήθεια. Έχοντας ως κύριο αντικείμενο καθηκόντων την εκδίκαση προσφυγών των πολιτών κατά αποφάσεων του Περιφερειάρχη Ηπείρου και Δημάρχων καθώς και πολυμελών οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' και Β' βαθμού την κάθε υπόθεση προσφυγής την βασάνιζα στην παραμικρή της λεπτομέρεια ερευνώντας με ενδελέχεια την νομοθεσία καθώς κάθε τροποποίηση ακόμη και τις παραπομπές.

Η ευθύνη ενώπιον του Γενικού Γραμματέα ήταν μεγάλη γιατί η από αυτόν προσυπογραφόμενη απόφαση προσεβαλλετο στην Διοικητική Δικαιοσύνη.

Έτσι και σήμερα προτού γραπτά ή προφορικά δημοσιοποιήσω μια σκέψη μου ή άποψη την βασανίζω και την ελέγχω να συμφωνεί με την άποψη των πολλών δηλαδή να μην είναι αντίθετη με την κοινή γνώμη.

Με ό,τι επιχειρείται στην Αναγνωστοπούλειο Σχολή ευθύς εξ αρχής δημοσιοποίησα την αντίθεσή μου γράφοντας ότι η ιδέα δημιουργίας σχολών εξτρεμιστικών αθλημάτων είναι: θνησιγενής εν τη γενέσει της. Εφόσον εμμένω στην άποψη αυτή οφείλω να την τεκμηριώσω. Ο γεωγραφικός χώρος τον οποίον κατοικούμε είναι ο κατ'εξοχήν ορεινός της Ελλάδας μας. Τέσσερα βουνά: Σμόλικας - Τύμφη - Γράμμος - Νεμέρτσικα

ξεπερνούν το υψόμετρο των 2.500 μ. Αξιόλογοι ορεινοί όγκοι οι οποίοι όμως εντάσσονται στον ευρύτερο Μεσογειακό γεωγραφικό χώρο. Ασφαλώς δεν είμαστε Ιμαλαΐα - Καύκασος - Άλπεις ή Κιλιμάντζαρο.

Τα βουνά μας είναι εντυπωσιακά με πλούσια χλωρίδα και πολυπληθή πανίδα η οποία θα ήταν έτι πλουσιότερη αν δεν υπήρχε το παράνομο κυνήγι και αν είχαμε αυστηρά φυλασσόμενα καταφύγια για το αγριόγιδι, το ζαρκάδι, τον λαγό, την πέρδικα. Αρχές Δεκέμβρη επιστρέφοντας από Παλαιοσέλλι μετά το πέρας της Θείας Λειτουργίας, οποίο συγκινητικό θέαμα: μια παρέα από πέρδικες και βηματισμό επάνω στο οδόστρωμα ήρεμες, άφοβες μπήκαν μέσα στο δάσος. Διερωτώμαι υπάρχουν άνθρωποι που σηκώνουν τουφέκι σ' αυτά τα υπέρχονα πλάσματα της φύσης. Πρέπει να κατανοήσουν οι κυνηγοί πως ότι κινείται και πετάει στην φύση δεν είναι υποψήφιο θύμα της κάνης του δίκανου ή της καραμπίνας. Προηγείται το δικαίωμα των πολλών να χαίρονται την θέα αυτών των πλασμάτων.

Ερχόμαστε στο κύριο θέμα μας αν και αυτή η μικρή παρέμβαση στην πανίδα, μας δίνει επιχειρήματα για τις θέσεις μας.

Τα βουνά μας προσφέρονται για πεζοπορικό τουρισμό ο οποίος απευθύνεται στους πολλούς και όχι στους ελάχιστους

των εξτρεμιστικών αθλημάτων τα οποία εν πολλοίς αντιπροσωπεύουν και έναν βαθμό επικινδυνότητας. Η αναρρίχηση σε μια βραχώδη ορθοπλαγιά δε έχει καμιά σχέση με ό,τι γίνεται στο Μάτερ-χοντ της Ελβετίας στο Μον Πλαν και στις λοιπές κορυφές των Άλπεων και των Ιμαλαΐων. Αναφορικά με τον διάπλου των ποταμών μας αυτό γίνεται και πολύ άριστα από τοπικές σχολές.

Αν θελήσουμε να ιεραρχήσουμε τις προτεραιότητες, τον πρώτο λόγο έχει η δημιουργία υποδομών για τον ορειβατικό τουρισμό. Το πρωτεύον είναι η επέκταση και εκσυγχρονισμός του καταφυγίου Παλαιοσελλίου και η δημιουργία καταφυγίου στην Μύγα για την εξυπηρέτηση της πλέον κλασικής Ελλαδικής ορειβατικής διαδρομής Σκαμνέλι - Ιερά Μονή Στομίου, σήμανση μονοπατιών και ορεινών διαδρομών, συντονισμένη και συνεχής προβολή των βουνών μας. Δημιουργία αθλητικών υποδομών στις Σχολικές κατασκηνώσεις Πηγής (Πεκλάρι) οι οποίες θα προσελκύουν όλες τις ηλικίες από μικρά παιδιά έως άτομα προχωρημένης ηλικίας.

Τα επιχειρήματα υπέρ του ορεινού περιπατητικού τουρισμού είναι πολλά και έχουν σχέση με την μητέρα φύση η οποία είναι ανεξάντλητη και προσφέρει απλόχερα χαρές, συγκινήσεις, οπτικές εμπειρίες, ακούσματα ήχων από τον ανεπαίσθητο ήχο του ανέμου στις πευκοβελόνες και το κελάρυσμα του νερού μέχρι το κελιάδι των πουλιών. Χρώματα αρώματα συνοδεύουν το βάδισμα το καλύτερο και το πλέον υγιεινό άθλημα για σώμα και τον νου. Ενθυμούμαι σε μια

τριήμερη ορειβασία στον Σμόλικα περνώντας από την Νταλιόπολη ένας της παρέας ξάπλωσε στην υπέροχη χλόη και δίπλα στο ρυάκι που κελάρυζε λέγοντας. Δεν φεύγω από εδώ, δεν πάω πουθενά, εδώ είναι ο κήπος της Εδέμ!

Λοιπόν ας είμαστε προσγειωμένοι και ας πρυτανεύσει η λογική. Το εγχείρημα που επιχειρείται στην Αναγνωστοπούλειο στερείται βάθους χρόνου. Μα γιατί!!!

Όπως προείπα απευθύνεται σε ελαχιστότατους και το μειονέκτημα δεν βρισκόμαστε στις Άλπεις, βρισκόμαστε σε απόσταση αναπνοής από την Μεσόγειο, που κυρίαρχο στοιχείο είναι η θάλασσα.

Αλλά δεν μου διαφεύγουν και οι παρεπόμενες απολήξεις του εγχειρήματος.

Από τα χρόνια του Δημοτικού υπεργαπώ αυτό το κτίριο και τον γύρο του χώρο.

Το ζήσαμε στην κορύφωση της ακμής του καθώς και το Κέντρο Παιδικής Μέριμνας που στέκουν βουβά και θεοσκοπείνα και αυτό μας λυπεί αφάνταστα.

Θέτω το ερώτημα για το Κέντρο Παιδικής Μέριμνας. Δεν υπάρχει αρμόδιος να λύσει τον γόρδιο δεσμό. Ή λειτουργεί ή κλείνει και παραδίδεται στην φθορά και την λήθη. Και πάλι επικαλούμαι την νοημοσύνη που δεν μπορεί κανείς να την υποτιμήσει.

Με το εγχείρημα θα εκσυγχρονιστεί τουλάχιστον το εσωτερικό του κτιρίου, το οποίο παρομοιάζω σαν αβύθιστο θαρρηκτό, δηλαδή θα υψίσταται έως συντελείας των αιώνων. Η ευχή μου είναι να έλθει σύντομα το πλήρωμα του χρόνου που το κτίριο θα δοθεί από το εν Βοστώνη Διοικητικό Συμβούλιο να γίνει κάτι

το κοινωφελές όπως ήταν το όραμα του Μέγιστου Ευργέτη και με την εξής επίσης ευχή όπως αυτό που θα γίνει να έχει μακροήμευση.

Θέλω να πιστεύω ότι τα πιο πάνω που

έχω εκθέσει είναι σύμφωνα με την άποψη των πολλών.

Αν λανθάνω το περιοδικό «ΚΟΝΙΤΣΑ» είναι φιλόξενο στην αντίθετη άποψη.

Φόρος τιμής στην Εργατική τάξη

του Ηλία Ανδρέου

Η τέταρτη βιομηχανική επανάσταση όχι μόνο βρίσκεται προ των πυλών αλλά έχει ήδη προ πολλού εκπορθήσει το κάστρο της τρίτης βιομηχανικής επανάστασης. Εδώ και καιρό στα περίχωρα της Μασσαλίας έχουν τεθεί τα θεμέλια πυρηνικού αντιδραστήρα ο οποίος θα παράγει ενέργεια όχι από την σχάση πυρήνα ουρανίου αλλά από την σύντηξη πυρήνα υδρογόνου. Ναι θα παραχθεί ενέργεια από το νερό της θάλασσας.

Η τεχνητή νοημοσύνη αντικαθιστά εκείνη του ανθρωπίνου εγκεφάλου με θαυμαστά αποτελέσματα.

Οι φυσικοί επιστήμονες βρίσκονται πολύ κοντά στην συγκρότηση της θεωρίας των πάντων ξεκλειδώνοντας έτι περαιτέρω τα έσχατα μυστήρια του σύμπαντος.

Μπροσ σ' αυτήν την κοσμογονία της επιστήμης, αιώνια πιστεύω καταρρέουν, αντιλήψεις ανατρέπονται, τρόποι ζωής δοκιμάζονται, έννοιες τίθεται υπό αμφισβήτηση και ανασυντίθενται προκειμένου να ανταποκριθούν στον νέο θαυμαστό κόσμο.

Σήμερα και αύριο η έννοια εργατική

τάξη εκείνο που αντιπροσώπευε τον 18ο και 19ο αιώνα και στο πρώτο ήμισυ του 20ού αιώνα, δεν έχει το ίδιο περιεχόμενο.

Εκείνη η εργατική τάξη που με τον δυναμισμό της και τους ξεσηκωμούς αναστάτωνε τις πρωτεύουσες της Ευρώπης, που ανέβαινε και κατέβαινε κυβερνήσεις, που κατήργησε δυναστείες και καθεστώτα, που με το αίμα της πότισε τα πεδία των δύο παγκοσμίων πολέμων, σήμερα δεν υφίσταται.

Ο Κάρολος Μαρξ δεν ευτύχησε να δει την εργατική τάξη να εδραιώνεται σε μια προηγμένη βιομηχανική χώρα πλην όμως με τους αγώνες του επέτυχε να φέρει την εργατική τάξη στο προσκήνιο και να την καθιερώσει ως ένα από τους τρεις πυλώνες της βιομηχανικής παραγωγής: Κεφάλαιο - Κεφαλαιουχικός εξοπλισμός - εργάτες.

Στα τέλη του 20ού αιώνα ο καπιταλισμός έχοντας διδαχθεί από τα λάθη του, έφτασε σε σημείο να εντάξει αντιπροσώπους των εργατών στο Διοικητικό Συμβούλιο των επιχειρήσεων και όχι μόνον αυτό αλλά τους εκχώρησε και μετοχές δημιουργώντας τον αποκαλού-

μενο: λαϊκό καπιταλισμό.

Στην μικρή μας κωμόπολη ζει και κινείται ανάμεσά μας ο Κυριάκος Μισιακούλης πάλαι ποτέ μπροστάρης της εργατικής τάξης και μάλιστα του κλάδου των οικοδόμων. Ο συμπαθής και λίαν αγαπητός σε όλους μας Κυριάκος ξεκινά από την Καστάνια να δουλεύει δίπλα στον πατέρα του σε ηλικία μόλις δεκαπέντε ετών. Αφού δουλέψει για λίγο στα Γιάννενα ως λασπάζ αναζητεί καλύτερη τύχη στην Αθήνα. Το 1970 φεύγει για το Καμερούν όπου εργάζεται ως εργοδηγός σε δημόσια κατασκευαστικά έργα. Από εκεί επιστρέφει στην Αθήνα και ακολουθώντας επιστρέφει στα πατρία εδάφη. Θα ακολουθήσουμε τον Κυριάκο στην προσωπική του Οδύσσεια μέσα από την συνέντευξή του στην κ. Δήμητρα Λαμπροπούλου η οποία είναι δημοσιευμένη στο βιβλίο «ΟΙ ΟΙΚΟΔΟΜΟΙ».

— Στην Αθήνα γιατί κατέβηκες;

— Ήμουν στα Γιάννενα, εδώ, δεν είχαμε δουλειά, δεν είχαμε τι να κάνουμε, ήμασταν δυο τρεις. Είχα ένα θείο μου, Θεός σχωρεσ' τον, γιατί έχει πεθάνει, του λέω «Φεύγω για Αθήνα. Θέλω ένα χιλιάριο». Μου δίνει ένα χιλιάριο, κατέβηκα στα Γιάννενα, πήγα πήρα ένα μπουφανάκι, ένα παντελόνι και ήρθα στην Αθήνα.

— Μαζί με τους άλλους;

— Ναι, τρεις. [...] Είχαμε ένα γνωστό που είχε δουλειά στο αεροδρόμιο Ελευσίνας. [...] Εκεί όμως υπήρχε πρόβλημα. [...] Εμένα, ειδικά εμένα, δεν μπορούσαν να με πάρουνε. Οχι ότι η ηλικία

μου δεν μου επέτρεπε να έχω κοινωνικά φρονήματα λερωμένα, αλλά ήταν απ' τους συγγενείς μου. Ήτανε στο αντάρτικο, ήταν στρατιώτες στο Δημοκρατικό Στρατό. Ο πατέρας μου δεν είχε πουθενά ανακατευτεί, ήτανε μ' όλους και μ' όλα. Τίποτα, δεν ανακατεύτηκε πουθενά. Τη δουλειά του, το αρακάκι του, τίποτ' άλλο. Βρήκα όμως [δουλειά]. Δεν βρήκα αμέσως, γιατί υπήρχε δυσκολία. Γιατί, για να πας μες στο αεροδρόμιο και ειδικά εκείνη την εποχή, έπρεπε να 'χες χαρτί απ' την αστυνομία. Έτυχε εκεί να δουλεύει ένας γνωστός μου - ας μην το πούμε. Κι έπειδής είχαμε το ίδιο όνομα, [...] έφερε ένα χαρτί, μου είπε όμως τι να κάνω, να μη φωνάζω. Μπορεί να μου 'ρχεται να 'μου φέρνει τη λάσπη [...] να μη λέω κουβέντες, γιατί ο εργάτης μπορεί να ναι της ασφαλείας. [...].

— Όταν φτάσατε στην Αθήνα, πώς βολευτήκατε;

— Δυο τρεις μέρες τη βγάσαμε στη γύρα. Μετά δικτυώθηκα με τον δικό μας, (συναντηθήκαμε, μας φιλοξένησε στο σπίτι του, βολευτήκαμε κάμποσες μέρες, και μας λέει «Ελάτε για δουλειά». Πήγαμε για δουλειά. Οπότε νοικιάσαμε και μέναμε στη Μαγούλα. Ελευσίνα-Μαγούλα είναι κοντά. Με τα πόδια πήγαινα, γιατί ήταν κοντά το αεροδρόμιο. Και μέναμε εκεί.

— Μαζί με τους άλλους;

— Μαζί. Είχαμε μαζευτεί, όμως, πιο πολλοί μετά. Ήρθαν κι άλλοι απ' το χωριό) μας. Τους είχε πάρει τηλεφώνο ο δικός μας και ήρθαν κι άλλοι. Ήμασταν

καμιά δεκαπενταριά άτομα, Καστανιανίτες, μες στο αεροδρόμιο. [...] Μετά πήγα φαντάρος. Απολύθηκα τα Χριστούγεννα του 1960. Γύρισα πίσω στην Αθήνα. Δύσκολα, γιατί... πού να βρεις δουλειά; Χειμώνας. Δεν ήξερα κανέναν. Οι γνωστοί είχαν φύγει. Όσοι μένανε πηγαίνανε στο χωριό. Δουλεύανε, οι γυναίκες τους ήτανε στο χωριό, δεν μέναν εκεί. [...]

— Οπότε ξεκινάς ξανά να ψάχνεις δουλειά στην Αθήνα;

— Μια βδομάδα. Τόσες μέρες ήμουνα νησιτικός. Κατ αρχήν εικοσιτέσσερις δραχμές είχα. Πήρα τσιγάρα, καφέ και μπισκότα. Πήρα ένα βοήθημα απ' το ΙΚΑ, δυο κατοστάρικα. Δυο κατοστάρικα...εκείνη την εποχή ήτανε υπολογίσιμα λεφτά. Μιάμιση δραχμή είχε μια μερίδα φασόλια, χωρίς ψωμί, και ήτανε υπολογίσιμα για μένα τότε. Αλλά στην πορεία αυτής της εβδομάδας κατόρθωσα και δικτυώθηκα με τον εργολάβο, όπως σας είπα, και μου είπε «Ελα. Επτάμιση η ώρα πάνω δουλειά. Να είσαι εκεί». Πήγα και ξεκίνησα. Από κει και πέρα ήτανε σταθερή η δουλειά, δεν άλλαξε. Δεν άλλαξε. Εφυγα όμως το 75 λόγω της κρίσης. Πήγα στο Καμερούν.

[Στο καφενείο «Η Πρωτεύουσα» της Πλατείας Κοτζιά, όταν βραδιάζει] «οικοδόμοι στριμώχνονται μέσα κι έξω γύρω απ' τα τραπεζάκια. Φτύνουν κάπου-κάπου και βλαστημούν σα ναύτες. Ακουμπούν τις ράχες τους στις καρέκλες κι απλώνουν, όταν μπορούν, τα ποδάρια τους πέρα. Πολλών τα χέρια κρέμονται

σαν ξένα απ' τις καρέκλες ή ξαπλώνονται απάνω στα τραπέζια. Μπράτσα γερά που τα τυλίγουν σα κοντρά σχοινιά, δυνατοί, παντοδύναμοι μύες. Αιοκαμένο πετσί γυαλιστερό απ' τον ύδρω και δαγκωμένο απ' την τσιμεντόσκονη, γιομάτο παλιά και νέα σημάδια. Φλέβες φουσκωτές που μακραίνουν και κατηφορίζουν προς τις άκρες σα κοντρά μπλάβα δάκρυα...

[...] Οι φωνές τους βαριές. Μετρημένες - λες και βγαίνουν με οικονομία. Οι κινήσεις τους σαν τις φωνές. Οι ματιές τους, καθαρές και κοφτές, ίδιες με τις κινήσεις τους. Κοιτούν πεισματικά τον καπνό απ' τα τσιγάρα τους λες και ξαναβλέπουν εκεί το μόχθο τους ολόκληρο της ημέρας που πέρασε. [...] Χέρια φοβερά [...]. Χέρια γιομάτα πληγές και γιομάτα ρόζους. Χέρια του Σιδερά, που γίνηκαν σίδερο κι έχασαν την αφή. Παλάμες ντυμένες με πέτρινα λέπια που φοβούνται να καϊδέψουν τα παιδιά τους, για να μην τα ματώσουν. Παλάμες που δεν τις θυμούνται οι γυναίκες τους, γιατί πληγώνουν με τ' άγγισμα. Δάχτυλα γιομάτα κόμπους. Σακατεμένα, χωρίς νύχια. Με νύχια που τα παρακώνουν κάθε μέρα, απ' το πρωί-πρωί, οι ασβέστες και τα μπετά. Και οι σκλήθρες απ' τα μαδέρια. Και υποφέρουν, όλο υποφέρουν. Αζύριστα μούτρα. Λντρίκια και σοβαρά. Μαλλιά ακόμα υγρά απ' το νίψιμο μετά τη δουλειά. Στήθεια πελώρια που μέσα τους στριμώχνονται οι καϋμοί του μόχθου κι η ντομπροσύνη. Καρδιές σαν αγκαλιές και σαν παιδιά. Μπούτια σφικτά και γάμπες σίδερο. Ρούχα φτωχά. Πουκάμισα

ξεκούμπωτα. Τραγιάσκες...

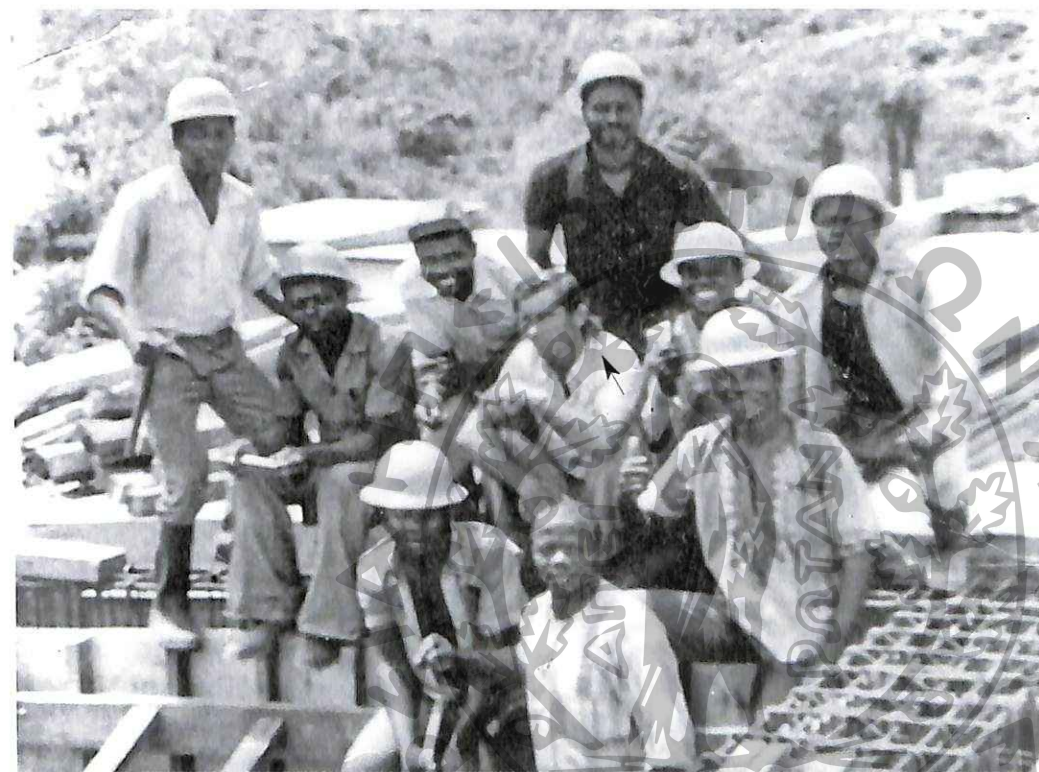
(Μανιάτης, «Οικοδόμοι: ώριμα τέκνα της οργής»)

Η ως άνω παρέμβαση είναι από το βιβλίο «Οικοδόμοι ώριμα τέκνα της οργής του Μανιάτη και συνεχίζουμε με τον Κυριάκο.

Ο μάστορας δεν έδειχνε. Όταν έφτανε σ' ένα σημείο που ήταν κρίσιμο για να πάρει κάτι ο βοηθός, τον έδωχνε. Στη σκάλα, ας πούμε. Η σκάλα, πρέπει να 'χεις γνώσεις για να σημαδέψεις μια σκάλα μπετού, πρέπει να 'χεις αρκετές

γνώσεις. Κι αν δεν έχεις και σχέδιο από μηχανικό, πρέπει να 'χεις τεράστιες γνώσεις. [...] Εγώ όμως είχα άλλη νοοτροπία. Τότε δουλεύαμε οκτάωρο. Φεύγανε, πηγαίνανε για φαγητό) -αυτοί ήταν λεφτάδες, παίρναν περισσότερα, εμείς κοιτούσαμε να μάσουμε κάνα φράγκο, δεν πηγαίναμε, παίρναμε φαγητό κοντά μας. Την ώρα που πήγαιναν για φαγητό, εγώ πήγαινα και περιεργαζόμουν να δω τι φτιάχναν, πώς τα φτιάχνουν, πώς σημάδεψαν τη σκαλα. Μόλις ήταν να 'ρθουνε, τσακ! Φεύγαμε, στην άκρη. Ό,τι πήρα.

Συνεχίζεται

“Ο Κυριάκος στο Καμερούν”

Οι χαλαзоφύλακες

Ο Ρωμαίος φιλόσοφος Σενέκας στην πραγματεία του *Φυσικά Ζητήματα*, την οποία έγραψε έχοντας ως πρότυπο τα Μετεωρολογικά του Αριστοτέλη, λέει απευθυνόμενος στο φίλο του Λουκίλιο: «Υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι ειδικοί στο να παρατηρούν τα σύννεφα και να προβλέπουν πότε θα πέσει χαλάζι. Αυτό το καταφέρνουν με την εμπειρία που απέκτησαν σημειώνοντας το χρώμα των νεφών και συγκρίνοντάς με το χρώμα που είχαν τα νέφη τα οποία είχαν δώσει χαλάζι σε προηγούμενες περιπτώσεις. Φαίνεται απίστευτο ότι στις Κλεωνές υπήρχαν χαλαзоφύλακες διορισμένοι από την πόλη με καθήκον να παρατηρούν τον ουρανό μήπως εμφανιστούν νέφη που μπορούν να φέρουν χαλάζι» και συνεχίζει ειρωνικά: «Όταν έβλεπαν σημάδια ότι το χαλάζι ήταν κοντά, τι νομίζεις ότι γινόταν; Οι άνθρωποι αυτοί έτρεχαν να πάρουν παλτά ή μανδύες (να σκεπάσουν τα δένδρα και τα φυτά); Όχι, έσπευδαν να κάνουν θυσίες, άλλος ένα αρνί, άλλος ένα κοτόπουλο. Αμέσως, τα νέφη αυτά, μετά από τη μικρή γεύση του αίματος που έπαιρναν, αποτραβιούνταν προς άλλη κατεύθυνση (...) Οι Κλεωνές ήταν αυστηρές στη συμφωνία που έκαναν με τους χαλαзоφύλακες που ήταν επικφορτισμένοι με την παρακολούθηση των καταιγισμοφόρων νεφών, αν συνέβαινε να χτυπηθούν από το χαλάζι οι αμπελώνες ή να χαθεί η σοδειά λόγω αμελείας τους» (Seneca, *Naturales Quaestiones*, Book IV, 181-182).

Στις μέρες μας, το ρόλο των χαλαзо-

φυλάκων παίζουν τα ραντάρ καιρού και για την καταστολή του χαλαζιού γίνονται επιχειρήσεις σποράς των καταιγισμοφόρων νεφών με χημικές ουσίες, όπως είναι ο ιωδιούχος άργυρος. Στη χώρα μας οι πρώτες αντικαλαζικές εφαρμογές έγιναν το 1981 σε δύο περιοχές της βόρειας Ελλάδας με πρωτοβουλία του Οργανισμού Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛ.Γ.Α.), αλλά η ιστορία της χαλαζικής προστασίας ξεκίνησε ουσιαστικά το 1984 με την εφαρμογή του Εθνικού Προγράμματος Χαλαζικής Προστασίας (ΕΠΧΠ). Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του ΕΠΧΠ, η οποία έγινε με βάση τις αντικειμενικές μετρήσεις του δικτύου των χαλαζομέτρων και τα οικονομικά δεδομένα, ήταν θετικά. Ωστόσο, αρκετοί είναι εκείνοι που είναι επιφυλακτικοί ως προς την αποτελεσματικότητα της μεθόδου.

Τα αποτελέσματα της μεθόδου καταστολής του χαλαζιού που προαναφέρθηκε δεν είναι αυτά που θα θέλαμε και δεν γνωρίζω αν και πότε θα μπορέσουμε να τα καταφέρουμε καλύτερα. Μέχρι τότε το χαλάζι θα συνεχίσει να καταστρέφει σοδειές, θυμίζοντάς μας πόσο ευάλωτοι είμαστε στα έντονα καιρικά φαινόμενα. Ευτυχώς που υπάρχουν και οι αποζημιώσεις. Δεν πέρασαν πολλές δεκαετίες από τότε που οι καταστροφές της σοδειάς από το χαλάζι, τις πλημμύρες, την ξηρασία και τις ασθένειες των φυτών οδηγούσαν στην πείνα και το θάνατο χιλιάδες ανθρώπους.

Δημ. Ζιακόπουλος

Ο καιρός και το κλίμα του Μεσολογγίου και ο Λόρδος Μπάιρον

του Δημήτρη Ζιακόπουλου

Ο Λόρδος Μπάιρον ή Βύρωνας, ένας από τους σημαντικότερους ρομαντικούς ποιητές του 19^{ου} αιώνα, ήρθε για πρώτη φορά στη χώρα μας το 1809 ως προσκυνητής του ένδοξου παρελθόντος της και μετά από 14 χρόνια επανήλθε ως υπέρμαχος της ανεξαρτησίας της. Κατά τον Σπυρίδωνα Τρικούπη, τα είδωλα του Μπάιρον ήταν πάντοτε «Οι Μούσες, ο Έρωτας και ο Άρης». Στο ίδιο μήκος κύματος και ο Κωστής Παλαμάς, που, απευθυνόμενος προς το μεγάλο Φιλέλληνα, έγραψε: «Κι αν έζησες Διόνυσος, ξεψύχησες Μεσσίας». Στα όσα ακολουθούν δεν θα εξετάσουμε την ιδιωτική ζωή του Λόρδου Μπάιρον. Θα ασχοληθούμε με τον αγώνα που έδωσε τους τελευταίους μήνες της ζωής του στο ηρωικό Μεσολόγγι για την απελευθέρωση της Ελλάδας και κυρίως με τον καιρό και το κλίμα της Ιεράς Πόλεως που στάθηκαν απέναντί του.

Το πλοίο που έφερε για δεύτερη φορά το μεγάλο Φιλέλληνα στην Ελλάδα έφθασε στο λιμάνι του Αργοστολίου στις 3 Αυγούστου (με το νέο ημερολόγιο) του 1823. Στην Κεφαλονιά, που ήταν υπό αγγλική κατοχή, ο Μπάιρον έμεινε περίπου τέσσερις μήνες, καταστρώνοντας τα σχέδιά του για την υποστήριξη της ελληνικής επανάστασης. Εκεί, μετά από ώριμη σκέψη, αποφάσισε ότι ο κα-

ταλληλότερος τόπος για να εγκατασταθεί ήταν το Μεσολόγγι, «το κάστρο της Ρούμελης και του Μοριά η κολόνα», που το είχαν δοξάσει οι υπερασπιστές του ένα χρόνο πριν.

Στις 29 Δεκεμβρίου 1823, ο Λόρδος Μπάιρον και η συνοδεία του αναχώρησαν μέσω Ζακύνθου για το Μεσολόγγι με δύο πλοία. Όταν τα ξημεράματα της επομένης έφθασαν στον Πατραϊκό κόλπο, έπεσαν πάνω στα τουρκικά πολεμικά πλοία που εφάρμοζαν ναυτικό αποκλεισμό. Οι Τούρκοι συνέλαβαν το ένα από τα πλοία, στο οποίο επέβαινε ο Ιταλός φίλος του Μπάιρον Πιέτρο Γκάμπα, και λίγο έλλειψε να συλλάβουν και το πλοίο του ίδιου του Μπάιρον. Τελικά, το πλοίο του Άγγλου σώθηκε την τελευταία στιγμή, βοηθούμενο από τον άνεμο που το έσπρωξε προς το ακρωτήριο Σκρόφα. Ο άνεμος, που αρχικά βοήθησε τον Μπάιρον και τους συνοδούς του να ξεφύγουν από τους Τούρκους, στη συνέχεια ενισχύθηκε σημαντικά και λίγο έλλειψε να τους πνίξει. Επί τρία μερόνυχτα θαλασσοδέρνονταν μεταξύ Εξινάδων και Δραγαμέστου (Αστακού), ώσπου το πλοίο τους να βρει προσωρινό καταφύγιο στο λιμάνι του Αστακού. Όταν ο Μαυροκορδάτος και οι λοιποί ηγέτες του Μεσολογγίου έμαθαν τα συμβάντα, έστειλαν στον Αστακό πλοία με ενόπλους κι ένα πολεμικό

πλοίο, τον Λεωνίδα, για να οδηγήσουν με ασφάλεια το πλοίο του Μπαίρον στο Μεσολόγγι. Το πρωί της 5^{ης} Ιανουαρίου 1824, κάτω από έναν λαμπρό χειμωνιάτικο ήλιο, το πλοίο με τον μεγάλο Φιλέλληνα έφθασε στο λιμάνι της Ιερής Πόλης, όπου οι Αρχές και σχεδόν όλοι οι κάτοικοί της του επεφύλαξαν θριαμβευτική υποδοχή.

Από τις πρώτες μέρες της εγκατάστασής του στο Μεσολόγγι ο Λόρδος Μπαίρον άρχισε να εργάζεται πυρετωδώς για την οργάνωση του απελευθερωτικού αγώνα στη Δυτική Ελλάδα. Με χρήματά του οργάνωσε σε στρατιωτικό σώμα τους ατίθασους Σουλιώτες, με τους οποίους σχεδίαζε να πολιορκήσει και να καταλάβει τη Ναύπακτο. Ένας δεύτερος στόχος ήταν η δημιουργία σώματος πυροβολικού υπό την αρχηγία του Άγγλου Ουίλιαμ Πάρι. Οι εβδομάδες που ακολούθησαν ήταν ιδιαίτερα κουραστικές για τον Μπαίρον, ο οποίος, εκτός των άλλων, είχε να επιλύσει και τα σχεδόν καθημερινά προβλήματα που του δημιουργούσαν οι ανυπάκουοι Σουλιώτες. Μοναδική του διασκέδαση ήταν να κάνει έφιππος περιπάτους και να κυνηγάει αγριόπαπιες στη λιμνοθάλασσα με το βαρκάρη του Γιάννη Γαζή.

Ενώ οι μέρες κυλούσαν, στις 15 Φεβρουαρίου, ο Άγγλος φιλέλληνας αρρώστησε ξαφνικά, αλλά σε λίγες μέρες κατάφερε να αναρρώσει. Μόλις ανέκτησε τις δυνάμεις του, ξανάρχισε τους περιπάτους του με το φίλο του Γκάμπα. Ο καιρός όμως με τις συνεχείς βροχές είχε κάνει το έδαφος σε πολλά σημεία

ακατάλληλο για ιππασία και οι δύο άνδρες έπρεπε να διασχίζουν τη λιμνοθάλασσα με βάρκα. «Το Μεσολόγγι είναι ένα καλάθι με λάσπη» έγραψε ο Μπαίρον και ο Γκάμπα έλεγε ότι «η κύρια πύλη της πόλης ήταν τόσο πνιγμένη στη λάσπη που δύσκολα θα χρειαζόταν υπεράσπιση απέναντι σε μια επίθεση του εχθρού».¹

Η 9^η Απριλίου του 1824 ήταν μοιραία για τον Λόρδο Μπαίρον και σ' αυτό σημαντικό ρόλο έπαιξε η καταιγίδα που εκδηλώθηκε εκείνη την ημέρα. Οι πηγές αναφέρουν ότι το πρωί, που οι δύο φίλοι ξεκίνησαν έφιπποι τον περίπατό τους για τη Φοινικιά, ο καιρός ήταν καλός. Αργότερα όμως ξέσπασε ισχυρή καταιγίδα που τους ανάγκασε να γυρίσουν πίσω. Οι περιγραφές όλων των ιστορικών συγκλίνουν στο σημείο αυτό. Ο Σπυρίδων Τρικούπης αναφέρει ότι ο Μπαίρον «κατεβράχη επελθούσης ραγδαίας βροχής»², ενώ ο Μένδελσων Βάρθολδης γράφει ότι «κατελήφθη υπό αιφνιδίου θυέλλης τρία μίλια μακράν του Μεσολογγίου, πράγμα συνηθέστατον εν Ελλάδι κατά το έαρ».³ Στη βιογραφία του Λόρδου Μπαίρον που συνέγραψε ο Γάλλος ακαδημαϊκός Abel-François Villemain αναφέρονται τα παρακάτω: «Ημέραν τινά εξελθόντες του Μεσολογγίου έφιπποι αυτοί τε και ο κόμης Γάμπας, απεμακρύνθησαν της πόλεως μέχρι των δύο περίπου μιλίων, και καταληφθέντες υπό σφοδρού λαίλαπος, επανήρχοντο δρομαίως, διάβροχοι υπό του ύδατος και του ιδρώτος. Φθάνοντες εις τας θύρας της πόλεως, κατέβαινον

συνήθως του ίππου, και μετεβιβάζοντο εις την οικίαν των διά τινος λέμβου.

Αλλά τότε παρατηρήσαντος του κόμης Γάμπα ότι ήτον άφρον να εκτεθώσιν ικανήν ώραν βρεχόμενοι εν λέμβω ασκεπεί, ο Βύρων απεκρίθη γελών: «Δεν είμαι αληθής στρατιώτης εάν εις τοιαύτα μικρά πράγματα προσέχω».⁴

Ο Λόρδος Μπαίρον δεν άκουσε το φίλο του. Έδωσε το άλογό του στον υπηρέτη του και βρεγμένος όπως ήταν πήδησε στη βάρκα του Γαζή και κατευθύνθηκε προς το σπίτι του. Δύο ώρες μετά την επιστροφή του, ο Γκάμπα τον βρήκε ξαπλωμένο στο δωμάτιό του με υψηλό πυρετό και ρευματικούς πόνους. Την επόμενη μέρα, παρά την άσχημη υγεία του, ο Άγγλος βγήκε και πάλι έφιππος να κάνει τον πρωινό του περίπατο με το άλογό του. Μετά την επιστροφή του στο σπίτι η κατάστασή του χειροτέρευσε και έπεσε στο κρεβάτι. Ιστορικές πηγές αναφέρουν ότι τις αμέσως επόμενες μέρες ο Πάρι και ο θαλαμηπόλος του Μπαίρον κατάφεραν με μεγάλη δυσκολία να πείσουν τον Άγγλο φιλέλληνα να αναχωρήσει για τη Ζάκυνθο μέχρι να ανακάμψει η υγεία του. Οι καταιγίδες, όμως, εκείνων των ημερών δεν άφησαν τα πλοία να αποπλεύσουν.

Στις 17 Απριλίου ο Μπαίρον αναγκάστηκε να δεχθεί να του κάνουν αφαιμάξεις, οι οποίες, όμως, δεν έφεραν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Το απόγευμα της 18^{ης} του μήνα, βαριά πλέον άρρωστος, μίλησε για την Ελλάδα: «Της έδωσα το χρόνο μου, την παρουσία μου,

την υγεία μου και τώρα της δίνω και τη ζωή μου».⁵ Την επομένη, 19^η Απριλίου, μέσα στο παραλήρημά του θα ψελλίσει λίγα ακόμα λόγια για τις δύο μεγάλες αγάπες του: την κόρη του και την Ελλάδα: «Εμπρός θάρρος», έλεγε. «Μιμηθείτε το παράδειγμά του... Φτωχό μου παιδί... αγαπητή μου Ίδα... αν μπορούσα μόνο να σε ιδώ... Καϋμένη Ελλάς... Καϋμένο Μεσολόγγι...». Το απόγευμα στις 6 πρόφερε μόνο μια φράση, την τελευταία: «Θέλω τώρα να κοιμηθώ...». Και εξέπνευσε. Εκείνο το θλιβερό απόγευμα της 19^{ης} Απριλίου 1824, που ο Μπαίρον έκλεισε τα μάτια του για πάντα, ξέσπασε στο Μεσολόγγι δυνατή καταιγίδα. Ο ουρανός πάνω από την Ιερή Πόλη χαιρετούσε το μεγάλο φιλέλληνα με λυγμούς και δάκρυα. Οι Μεσολογγίτες περιλυποί ψιθύριζαν από πόρτα σε πόρτα: «Ο μεγάλος άνδρας πέθανε!».

Ο καιρός και το κλίμα του Μεσολογγίου στράφηκαν εξ αρχής εναντίον του Λόρδου Μπαίρον. Όταν ήλθε να εγκατασταθεί στο Μεσολόγγι, κινδύνευσε από σφοδρή τρικυμία, ενώ η καταιγίδα της 9^{ης} Απριλίου αποτέλεσε την αρχή του τέλους του. Στο διάστημα της παραμονής του στην πόλη μόνιμη απειλή για την υγεία του ήταν το υγρό της κλίμα. Ο Μπαίρον το ήξερε, όπως φαίνεται από αυτά που κάποια στιγμή είχε δηλώσει στο γονδολιέρη που τον είχε ακολουθήσει από τη Βενετία: «Οι Έλληνες, οι Τούρκοι ή και το κλίμα δεν θα με αφήσουν να φύγω από την Ελλάδα».⁶ Υπάρχουν ακόμα πάμπολλες επιστολές του Λόρδου Μπαίρον, στις οποίες ο Άγγλος

φιλέλληνας γράφει για την ασταμάτητη βροχή του Μεσολογγίου, που δημιουργούσε αντίξοες συνθήκες για την επιβαρυνόμενη υγεία του. Παρόλα αυτά, επέλεξε να μείνει ως το τέλος στην πόλη, μην υποκύπτοντας στις προτροπές των φίλων του να την εγκαταλείψει. Ακόμα και μετά το θάνατό του ο καιρός δεν τα πήγε καλά μαζί του. Όπως γράφει ο Πιέτρο Γκάμπα στο ημερολόγιό του: «Σκεπτόμαστε να τον κηδέψουμε στις 21, αλλά η συνεχής βροχή μάς εμπόδισε...».⁴ Για την ιστορία να πούμε ότι το σώμα του Μπαίρον, παρά την επιμονή των Μεσολογγιτών, μεταφέρθηκε στην Αγγλία και θάφτηκε στο Νότιχαμ.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

¹ David Brewer, *Greek War of Independence: The Struggle for Freedom*

Μετεωρολογικά στοιχεία από τον σταθμό του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών στην Κόνιτσα σε συνεργασία με το Metar.gr. (www.metar.gr)
Θέση Σταθμού: Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κόνιτσας-Πραμάντων (υψόμ. 530m)
Ιστοσελίδα Σταθμού: <http://penteli.meteo.gr/stations/konitsa/>

Ιανουάριος 2022					
Θερμοκρασία (°C)			Υετός (mm)	Ημέρες βροχής (>0,2mm)	Επικρατών άνεμος
Μέση	Μέγιστη	Ελάχιστη			
4,3	17,2	-8,4	18,0	7	BBA
Φεβρουάριος 2022					
Θερμοκρασία (°C)			Υετός (mm)	Ημέρες βροχής (>0,2mm)	Επικρατών άνεμος
Μέση	Μέγιστη	Ελάχιστη			
6,4	19,8	-3,7	120,0	13	BBA

from *Ottoman Oppression*, 2001. Overlook Books.

² Σπυρίδωνος Τρικούπη, *Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασας*, 1862. Έκδοσις Δευτέρα, Λονδίνο. Τόμος Γ', Κεφ. ΜΗ', σ. 115.

³ Μενδέλσωνος Βαρθόλδη, *Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασας*, 18^η Μετάφραση Ηλία Ι. Οικονομόπουλου. Εκδότης Α. Φέξης, Τόμος Α', σ. 504.

⁴ Abel-Francois Villemain, *Βιογραφία του Λόρδου Βύρωνος*, 1856. Μετάφραση Σ. Ζορμπά, Τυπογραφείο Μαυρομάτη, σ. 43.

⁵ Conte Pietro Gamba, *Ο Λόρδος Βύρων στην Ελλάδα*, 2007. Μετάφραση Μπάμπη Άννινου, Εκδόσεις Βεργίνα.

ΚΟΝΙΤΣΑ -ΠΑΛΑΙΟΣΕΛΙ

Δρόμος μετ' εμποδίων

Μεσοχείμωνο 1977

Ο πατέρας, Ιωάννης Γ. Παπαϊωάννου, ο «Συμβολαιογράφος», όπως ήταν γνωστός στην Κόνιτσα, την δεύτερη πατρίδα του, συνήθιζε να εκφράζει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του μέσω του γραπτού λόγου. Πέρα από τα βιβλία που έγραψε και τα οποία αφορούν κυρίως την πρώτη και πολυαγαπημένη πατρίδα του, το Πάπιγκο και τα πολλά δημοσιευμένα άρθρα του, κυρίως στον τοπικό τύπο, μας άφησε ένα αξιόλογο αρχείο με βιβλία, παλιές εκδόσεις, άρθρα, φωτογραφίες, προσωπικές σημειώσεις κτλ. Ανάμεσα στα πολλά, ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν οι πολύ καλά ταξινομημένες του σημειώσεις, χειρόγραφες ή δακτυλογραφημένες, ορισμένες διαμορφωμένες ήδη σε αυτοτελή κείμενα έτοιμα προς δημοσίευση, που αφορούν την Κόνιτσα ή τα χωριά της ή συγκεκριμένες θεματικές στη γεωγραφική περιοχή της Κόνιτσας και του Δυτικού Ζαγορίου. «Ανασκαλεύοντάς» τες λοιπόν προχτές βρήκα αυτό το ενδιαφέρον άρθρο που έγραψε το 1977 με τίτλο «ΚΟΝΙΤΣΑ- ΠΑΛΑΙΟΣΕΛΙ, Δρόμος μετ' εμποδίων, Μεσοχείμωνο 1977» και παρουσιάζει πολύ παραστατικά την κατάσταση του δρόμου (και όχι μόνο) εκείνη την περίοδο από την Κόνιτσα προς τα χωριά της Λάκκας Αώου (Ελεύθερο- Παλαιοσέλι), καθώς και τις εξαιρετικές ικανότητες που θα έπρεπε να έχει ο εκάστοτε οδηγός λεωφορείου, στην προκειμένη περίπτωση ο Χρήστος Τζιμάς, για να ξεπεράσει όλες τις δυσκολίες που θα συναντούσε κατά την πορεία του, ώστε να επιτελέσει την αποστολή του με ασφάλεια για όλους του επιβάτες. Διαβάστε το λοιπόν ! Χαρητάκης Παπαϊωάννου.

Συνηθίζω, όταν τα ερεθίσματα που παίρνω από το γύρω μου περιβάλλον είναι πολύ έντονα, να τα αποτυπώνω όχι μόνο στή μνήμη μου, αλλά και στο χαρτί.

Τέτοια έντονα ερεθίσματα δέχθηκα, όταν στις δέκα Ιανουαρίου 1977 (μεσοχείμωνο) υποχρεώθηκα υπηρεσιακά να πάω στο Παλαιοσέλι.

Ο δρόμος, ο αυτοκινητόδρομος δηλαδή, Κόνιτσα-Παλαιοσέλι, όπως και οι

νον δεν γινόταν καλύτερος αλλά συνέβαινε το αντίθετο, γινόταν ακόμη χειρότερος και μαζί του, φυσικά, να χειροτερεύει και ο δρόμος.

Έτσι η περίπτωση να πάω με ταξι απεκλείσθη και θα έπρεπε να με περιμένουν οι άνθρωποι εκεί, μετά την Άνοιξη ή εγώ να πάω με άλλο μέσο, δηλαδή τα μαζικά μέσα συγκοινωνίας και συγκεκριμένα το "λεωφορείο των άγονων γραμμών" και επειδή ήταν ανάγκη να πάω, υποχρεωτικά προτίμησα το δεύτερο μέσον.

Στις δύο το μεσημέρι ήμουν στην πλατεία, κοντά στο Δημαρχείο της Κονίτσης, όπου το λεωφορείο των άγονων γραμμών με την πινακίδα: "ΚΟΝΙΤΣΑ - ΕΛΕΥΘΕΡΟ - ΠΑΛΑΙΟΣΣΕΛΙ" περίμενε. Οδηγός του ο Χρήστος Τζήμας, ένας νέος από το Παλαιοσέλι, θα μας δοθεί παρακάτω η ευκαιρία να ξαναμιλήσουμε γι' αυτόν.

Μετά από καθυστέρηση λίγων λεπτών, λόγω του ότι ένας μελέτη-βος από το Παλαιοσέλι, ο οποίος είχε φύγει από την Τεχνική Σχολή Κονίτσης, ήθελε να έπιαιτρέψει, "καλά και σώνει", στο χωριό του, στις παρακλήσεις του πατέρα του να παρσμείνει στη Σχολή, εκείνος αντιδρούσε πείσμονα: "Δεν μου αρέσει πουθενά αλλού παρά μόνον στο χωριό". Αλήθεια, αν μπορούσαν και άλλοι νέοι να πεισμώνουν κατά τον ίδιο τρόπο καλύτερα ή χειρότερα θα ήταν;

Τελικά καταστενοχωρημένος ο πατέρας ήπτηθη: Μπήκανε στο λεωφορείο και οι δύο. Έκλεισε ο οδηγός τις πόρτες και το λεωφορείο ξεκίνησε με ένα δυνατό θόρυβο, σαν εκείνον που κάνουν τα

αεροπλάνα, όταν απογειώνονται, μήπως και τούτο δεν είναι αεροπλάνο, αφού επί ώρες θ' ανεβαίνει;

Οι επιβάτες: τρεις γυναίκες, δύο άνδρες, ό νεαρός, εγώ και ο οδηγός:

Πόσο διαφορετικά φαίνονται όλα γύρω, βλέποντας τα μέσα από το ψηλό τούτο λεωφορείο κι' ας τα έχεις ιδεί πολλές φορές είτε πεζοπορώντας είτε με καμνήλο αυτόκίνητο. Τώρα το χειμώνα, ή θέα δεν εμποδίζεται από τα φύλλα των δένδρων, όλα είναι γυμνά και φαίνονται με τις κανονικές τους διαστάσεις.

Περνάμε από τ' άλλοτε γραφικά "Πλατανάκια" της Κονίτσας που σήμερα δεν υπάρχει ούτε ακόμη εκείνο το πρόχειρο αλλά γραφικό οίκημα. Ολοκληρωμένη καταστροφή και ερήμωση: Φθάνουμε στην παναγία, πάλι ερημιά: Τώρα τα πλατάνια και τ' άλλα γύρω δένδρα σου επιτρέπουν να διακρίνεις πώς είναι χτισμένο το γραφικό εκκλησάκι της Παναγίας μέσα στον βράχο.

Αριστερά απέναντι ή "Τούμπα" με το κοινοτάφειον των πεσόντων στους πολέμους 1940 και 1946-1949. Ένας πολύ μικρός ασβεστοασπρισμένος τοίχος το προστατεύει όσο είναι δυνατόν ή μάλλον όσο θα κρατήσει το άσπρο χρώμα, κάνει τον περαστικό άθελά του να το προσέξει. Ακόμα και ο πλέον αδιάφορος θα ρωτήσει: Τί είναι εκεί;".

Και διερωτώμαι, με θλίψη πολλή, γιατί τέτοιο κρύψιμο σε τέτοιους ήρωες; Ντρέπομαι:

Αφήνουμε τον Άγιο Αθανάσιο και τον Άι-Λιά αριστερά. Δεξιά άλλες κορφές γυμνές και δασωμένες, που στο κορμί τους ακόμη φαίνονται οι πληγές

των αλληπαλλήλων πολέμων, τα "πολυβολεία", οι πέτρινοι σωροί.

Πίσω μας αφήνουμε τον ανοιχτό ορίζοντα, την Κόνιτσα, τον Αώο, τον κάμπο, τα βουνά του Παπίγκου, τή Νεμέρτσικα, όλα χάνονται κι αρχίζουμε να μπαίνουμε ανάμεσα από πολλά και πανύψηλα πεύκα. Το φως λιγοστεύει, η ορατότης περιορίζεται, οι σκέψεις συμμαζεύονται κι αλλάζουν κατεύθυνση. Το λεωφορείο λιγοστεύει κάπως το θόρυβο.

Αριστερά μας φαίνονται άδεια τ' κτίρια των κατασκηνώσεων, μόνον ο καπνός που βγαίνει από ένα τζάκι, δίνει μια νότα ζωής στη νεκραμάρα του περιβάλλοντος.

Ο δρόμος γίνεται πιο στενός και ανηφορικός. Τά δένδρα είναι πυκνότερα και ψηλότερα, το φως λιγοστεύει κατά πολύ. Οι στροφές πολλές και κλειστές. Ο δρόμος στην αρχή νεροφαγμένος, γεμάτος λάσπες, ξεκομμένα κώματα πάνω και κάτω κι ύστερα, καθώς ανεβαίνουμε κι άλλο, χιόνια και πάγος.

Αριστερά μας χάος στολισμένο με πανύψηλα πεύκα και δεξιά ορθή, πολύ ορθή πευκόφυτη πλαγιά:

Δέν ξέρεις που να πρωτοκυτάξεις και καταβάλλεις προσπάθεια να προφυλαχθείς, ενώ ο οδηγός Χρήστος Τζήμας, κρατώντας επιδεξία το τιμόνι του λεωφορείου, το οδηγεί άνετα σαν να μην συνέβαινε τίποτε: Μα αυτός δεν είναι ένας απλός οδηγός αυτοκινήτου, κάτι άλλο πρέπει νάναι, κάπως αλλιώς πρέπει ν' λέγεται: Έτσι βγάζει το μεροκάματο ο Χρήστος.

Την ήσυχία διέκοψε η φωνή μιας ηλικιωμένης γυναίκας, η οποία ρώτησε

τον "πάππο" που κάθονταν στο μπροστινό της κάθισμα και άκουσα να της απαντά: "Να ιδώ πιά παραπάν". Κατάλαβα. Ρώτησε πού είχε πέσει το αυτοκίνητο που ήταν μέσα σ' αυτό ο κτηνίατρος και ο βοηθός του. Και σε δεύτερη απάντησή του της ξαναλέει: "Πώς συνέβ' κανένας δεν ξέρ'."

Επί τέλους, φθάσαμε στην κορφή, στη Σουσνίτσα.

Συνέρχομαι βλέποντας μπροστά μου απέραντο ανοιχτό ορίζοντα με ατέλειωτες δασωμένες οροσειρές, αλλού απόκρημνες πολύ κι' αλλού λιγότερο.

Αλλάζει ταχύτητες ο οδηγός και "πήρε ο κουτσός κατήφορο". Βέβαια στην κατηφόρα ο δρόμος δεν έχει χιόνια και πάγους, μόνο λάσπες και τα ξεκόμματα είναι εξ ίσου επικίνδυνα. Κάπου-κάπου ξεχωρίζει και κανένας δασικός δρόμος, πότε αριστερά μας και πότε δεξιά μας.

Αλλαγή τοπίου, αλλαγή θέας.

Μετά από αρκετή πολύστροφη κατηφόρα, ο δρόμος ακολουθεί το πλάι, ας τον ονομάσουμε ίσιο δρόμο, κι ας είναι κι αυτός κάλια.

Επί τέλους, στο χωριό Ελεύθερο, γίνεται η πρώτη στάση.

Κατέβηκαν τρεις επιβάτες και ο οδηγός για να δώσει τα δικά τους πράγματα, καθώς και παραγγελίες άλλων χωριανών, τον περίμεναν σαν σωτήρα, γιατί είναι ο μόνος τροφοδότης τους, τουλάχιστον τούτες τις μέρες του Γενάρη που κανένα ιδιωτικής χρήσεως αυτοκίνητο δεν μπορεί να έλθει:

Τρία-τέσσερα παιδάκια και δύο τρεις μεγάλοι παρακολουθούν το λεωφορείο και τους επιβάτες του.

Το Ελεύθερο δείχνει ξεχασμένο από τους ίδιους τους κατοίκους του και από το Κράτος. Ξεχωρίζουν η καινούργια εκκλησία και το Σχολείο, πρόσφατα χτισμένα κυρίως με την φροντίδα του ακούραστου δασκάλου Αχιλλέα Μπάρμπα, λάτρη του χωριού του.

Μετά από ολιγόλεπτη στάση, το λεωφορείο συνεχίζει κανονικά την πορεία του.

Μα τι λάσπες είναι αυτές βγαίνοντας από το Ελεύθερο, δεν μπορούσαν να ρίξουν μερικά αυτοκίνητα αμμοχάλικο;

Το λεωφορείο μοιάζει τώρα σα βάρκα σε φουρτουνιασμένη θάλασσα. Απελπιστική η κατάσταση μετά από λίγες στροφές, ο δρόμος φαίνεται για καλύτερος, για να γίνει μετά ακόμη χειρότερος, μέχρι του σημείου να περάσουμε και τη γέφυρα "Χασάν", πρόχειρα φιαγμένη πριν από λίγες μέρες με κορμούς μεγάλων δέντρων, γιατί την τσιμεντένια που υπήρχε πριν, την γκρέμισε ένας μεγάλος βράχος που έπεσε πάνω της μετά από τις δυνατές βροχές του περασμένου μήνα:

Για σκεφθείτε να περνάει αυτοκίνητο και μάλιστα λεωφορείο πάνω από μιά τέτοια γέφυρα:

Και πάλι τα ίδια χαρακτηριστικά του δρόμου, στενός, πολύστροφος, γεμάτος λάσπες και ξεκόμματα:

Σε κάποιο σημείο εδώ, συναντήσαμε μια μπουλντόζα, σταλμένη από τη Νομαρχία Ιωαννίνων για καθαρίσει λέει, το δρόμο και να αρχίσει από το Δίστρατο προς Κόνιτσα. Τί να προλάβει να καθαρίσει, αφού συνεχώς ξεκόβονται όγκοι χωμάτων:

Παρά ταύτα το τοπίο εξακολουθεί να

είναι υπέροχο με τον απέραντο ορίζοντα που έχεις μπροστά σου, ιδίως με τις δασωμένες κι απόκρημνες ορθοπλαγιές της Γκαμήλας κι ολόκληρης της οροσειράς του Παπίγκου.

Επί τέλους: ύστερα από αυτήν την πολύωρη και αγωνιώδη ταλαιπωρία, ξαφνικά μετά από την κλειστή στροφή, και πολύ κοντά, αγναντεύουμε το Παλαιοσέλι.

Ένα γραφικό συγκεντρωμένο και νοικοκυρεμένο χωριό, χτισμένο στους πρόποδες του Σμόλικα.

Οι Παλαιοσελίτες αγαπούνε πολύ τον τόπο τους γι' αυτό και μετά την ολοκληρωτική καταστροφή από τους Γερμανούς, (έκαψαν σχεδόν όλο το χωριό), εκείνοι, εις πείσμα της μοίρας τους, ξανάχτισαν τα προγονικά τους σπίτια και σήμερα τα χαίρονται και τα καμαρώνουν, μαζί τους και όλοι οι επισκέπτες.

Στο μεσοχώρι τερματίζουμε.

Πέντε-εξι άνθρωποι εκεί, ξαφνιάζονται από την απρόοπτη άφιξη του λεωφορείου και διερωτώντο πώς μπόρεσε και πέρασε απ' αυτόν τον τόσο επικίνδυνο δρόμο.

Ναι, αυτοί οι λιγοστοί άνθρωποι, όπως ο Χρήστος Τζήμας και πριν από αυτόν ο Ζήσης Καραμπέρης και οι κάτοικοι του χωριού, χάριν της αγάπης προς τη γενέτειρά τους, κράτησαν ζωντανό το χωριό και με βραδύ, κατόπιν, ρυθμό βοήθησε και το Κράτος, για να είναι σήμερα το Παλαιοσέλι ένα από τα ωραιότερα χωριά της Κόνιτσας.

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
Κόνιτσα 10 Ιανουαρίου 1977

Μια αληθινή ιστορία για ένα καναρίνι των παιδικών μου χρόνων

Από το φιλόλογο Αγαθάγγελο Γ. Πολίτη

Όταν άρχισε ο ελληνοϊταλικός πόλεμος το 1940 δεν είχα ακόμα ξεκινήσει για το Σχολείο. Εκείνα τα χρόνια η φοίτηση άρχιζε από το έβδομο έτος. Το σχολείο δεν το ήθελα καθόλου και το φοβόμουν πολύ. Συνέβαλε προς τούτο και η εμμονή του μακαρίτη του πατέρα μου στην προσπάθειά του να βοηθήσει τα μεγαλύτερα αδέρφια μου. Θέατης διάβαζε η Σοφία, θεατής διόρθωνε ο πατέρας, ενώ κυλούσαν στο ολοστρόγγυλο πρόσωπό της τα δάκρυα. Και εγώ υποψιαζόμουν τα φοβερά και τρομερά, που θα συνέβαιναν στο Σχολείο.

Όμως την άλλη χρονιά το πήρα απόφαση, θέλοντας και μη, να εγκαταλείψω το μικρό μου βασίλειο και να πάρω το δρόμο, τον σκληρό και τον πέτρινο, που οδηγούσε για το Σχολείο. Βρέθηκε μια καλή Δασκάλα με πλησίασε και με τον καλό της τρόπο μου έδωσε θάρρος. Έπαυσα να φοβούμαι και λίγο-λίγο άλλαξε η διάθεσή μου.

Κάπου στα μέσα του Οκτώβρη εκείνης της χρονιάς γυρνώντας από το σχολείο βρήκα στο σπίτι ένα μικρό καναρινάκι, φοβισμένο στη χούφτα του πατέρα μου. Θα του φτιάξω ένα κλουβί και θα το προσέχεις εσύ μου είπε. Τα χέρια του πατέ-

ρα μου ήταν επιπδήεια για όλες τις δουλειές. Είχε εργαλεία και έφτιαχνε βαρέλια για κρασί ή μικρές βαρέλες που κουβαλούσαν από τη βρύση οι γυναίκες το νερό. Διόρθωνε τα σάγματα. Και όλα τα χρήσιμα εργαλεία για την αγροτική ζωή, που ζούσαμε. Επομένως το κλουβί ήταν εύκολη υπόθεση και χρησιμοποιώντας και το μεράκι, που τον διέκρινε έκανε ένα θαυμάσιο έργο τέχνης, που ακόμα και τώρα το θυμάμαι. Εκεί βάλαμε το καναρίνι με τα κίτρινα φτερά που κάλυπταν σαν πούπουλο το σωματάκι του. Ήταν πολύ μικρό και δεν κελαιδούσε ακόμα. Ήταν όμως αεικίνητο και γαντζώνονταν ποτέ στη μια και ποτέ στην άλλη μεριά του όμορφου κλουβιού του.

Όταν τελείωνε η πρωινή βάρδια τρέχοντας έφτανα στο σπίτι και πρώτη μου φροντίδα ήταν να καμαρώσω το προστατευόμενο πουλάκι στο κλουβί. Κι εκείνο άρχισε να με αναγνωρίζει πηδούσε από το ένα μέρος στο άλλο χαρούμενο μέσα στη φυλακή του.

Ο πατέρας μου φοβήθηκε μήπως η διαρκής έγνοια μου για το καναρίνι, γίνει αιτία να σκοντάψω στα γράμματα και κάθε τόσο με μάλωνε. Έβαλα τότε τα δυνατά μου και έγινα καλός μαθητής.

Πολύ αργότερα, συνταξιούχος πλέον , σκεπτόμενος όσα ζούσα εκείνη την εποχή τη γεμάτη από ξεγνοιασιά σκιαγράφησα τον εαυτό μου με το παρακάτω στιχούργημα.

Πριν από τα οχτώ μου χρόνια.

Ήμουν ένα τόσο δα , μικρό παιδάκι
απ' τον κάτω μαχαλά.

Μου ήταν αρκετό λίγο ψωμάκι
και να κάθομαι στον ίσκιο του φτελιά

Τα γράμματα τα μάθαινα με κάποια ευκολία
Έγραφα και στον πίνακα με άσπρη κιμωλία

Φωνήεντα και σύμφωνα τα ήξερα νεράκι
Εδιάβαζα τις συλλαβές απρόσκοπτα κι ωραία
Κρατούσε ο πατέρας μου τ' αμάθητο κεράκι

Όταν έγραφα γράμματα κεφαλαία
Πέρασε γρήγορα ο καιρός, ήρθε το καλοκαίρι
Λαμπρός ο ήλιος πρόβαλε ανθίσαν τα λουλούδια
Ενδεικτικό με άριστα κρατούσα μες το χέρι
Κι Μάνα μούταζε λογιών – λογιών καλούδια.

Τα καλούδια της Μάνας μου δεν έμελλε να τα χαρώ. Με τη γερμανική κατοχή , που ακολούθησε το σχολείο έπαυσε να λειτουργεί. Δυο, τρεις Δάσκαλοι έφυγαν και έκλεισαν οι πόρτες και τα μεγάλα του παράθυρα.

Ο πατέρας μου μετά από την εξέλιξη αυτή αποφάσισε να με στείλει στην Κόνιτσα στη Δασκάλα Νονά μου Σοφία Γκόρτσου. Έφυγα από το αγαπημένο μου περιβάλλον, χωρίς να έχω συναίσθηση που πηγαίνω. Το μόνο ,που ζήτησα , ήταν να πάρω το καναρίνι και κλαίγοντας για τον αποχωρισμό από τη Μητέρα μου, έφυγα.

Η Κόνιτσα ,μια όμορφη κωμόπολη, ήταν αρκετά μακριά από το χωριό, Φθάσαμε ύστερα από πορεία τεσσάρων, πέντε ωρών. Το σπίτι της Νονάς μου, στην επάνω Κόνιτσα μου φάνηκε πολύ μεγάλο με μια απέραντη αυλή. Μας καλοσόρισαν , αλλ' εγώ ντροπαλός δεν σήκωνα τα μάτια να τους δω. Με γράψανε στη Δευτέρα τάξη και σ' αυτό το σχολείο φοίτησα τέσσερα χρόνια. Συνέχιζα να φροντίζω το καναρίνι, που ήταν το μόνο που μου θύμιζε τους Γονείς και τα αδέρφια μου. Έμενε όμως αλαλο και βουβό, σα να ήθελε να δείξει ότι συμμετείχε στη στενοχώρια μου για το σκληρό χωρισμό μου. Στο καινούριο περιβάλλον, ήταν η Μάνα της Νουνάς μου,

η Γιαγιά, όπως την έλεγα, ο Νουνός μου ο αλησμόνητος Γεώργιος Τσόγκας, που τον αγάπησα πολύ, γιατί καταλάβαινε τις στενοχώριες , που τις φύλαγα κρυφά στην καρδιά μου.

Και ένα αγόρι ,μικρότερο από εμένα.

Ξαφνιάστηκαν, με την αγάπη μου για το κλουβί , που κρατούσα στα χέρια μου. Δεν πέρασαν λίγες μέρες και το καναρίνι μου το συμπάθησαν όλοι.

Η Δασκάλα Νονά μου μου έμαθε από τις πρώτες μέρες το τραγουδάκι.

Ένα ωραίο καναρινάκι
μούρχεται κάθε πρωί
και μου κάνει σερενάτα
και μου γλυκοκελαδεί

Να το πιάσω να το βάλω στο κλουβί
Να του δίνω καναβούρι
Και γλυκό νερό να πει.

Οι μέρες περνούσαν και ενώ εγώ άρχισα να προσαρμόζομαι στο νέο περιβάλλον, δεν συνέβη το ίδιο και με το καναρίνι. Το έβλεπα μέρα με τη μέρα να κάθεται άχαρο και ακίνητο. Και σαν μπήκε ο βαρύς Χειμώνας δεν άντεξε και ένα μεσημεριανό γυρνώντας από το σχολείο το βρήκα καθισμένο σε μια γωνιά. Πλησίασα και μόλις με είδε έκλεισε αργά αργά τα μάτια του. Μ έπιασαν τα κλάματα και το μεσημέρι δεν ήθελα να καθίσω στο τραπέζι. Και τι δεν έκανε η Γιαγιά να με παρηγορήσει. Έκρυψαν το κλουβί να μη το βλέπω και δεν ακούστηκε ξανά το τραγούδι του.

Πέρασαν πολλά χρόνια για να πείσω τον εαυτό μου, ότι σαν όλα τα πράγματα του κόσμου τούτου, που έχουν αρχή και τέλος έτσι και το φτωχό μου καναρίνι ακολούθησε τον αδυσώπητο αυτό νόμο της ζωής. Όμως τον πρώτο καιρό τίποτε δεν απάλυνε την λύπη μου. Μπήκαν ύστερα άλλα πιο βαριά προβλήματα στη ζωή μου. Με τα γράμματα τα πήγαινα καλά. Αλλά οι πόλεμοι δεν σταματούσαν. Συνέχιζα το γυμνάσιο στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου.

Οι σπουδές μου στα μετέπειτα χρόνια συνεχίστηκαν με επιμέλεια και προσοχή. Ήταν τα χρόνια της μετεμφυλιακής Ελλάδας μια μεταβατική περίοδος και ο λαός με όσα τραύματα είχε, αναστηλώθηκε , έστω και αν πλημύρισε τις αγορές της Γερμανίας το πιο ακμάζον εργατικό δυναμικό. Ερήμωσε η ελληνική ύπαιθρος. Και σε λίγα χρόνια άλλαξε η ζωή για όσους είχαν μείνει στα χωριά.

Ακούστηκαν τα πρώτα τρανζίστορ και απλώθηκαν στα σύρματα της αυλής ρούχα ευρωπαϊκής προέλευσης, από τα εμβάσματα των ξενιτεμένων.

Έπνευσε ένας άνεμος αισιοδοξίας στην ύπαιθρο. Όμως το ανιάτο νόσημα της δικόνοιας δεν σταμάτησε. Είχα διοριστεί μετά από πολλά προσκόμματα στη μέση εκπαίδευση, όταν επιβλήθηκε το στρατιωτικό καθεστώς. Το υπηρέτησα εφτά χρόνια σε φιλήσυχο υπάλληλος αν και δεν μου πήγαινε το κουστούμι εκείνης της δικτατορίας.

Και τα χρόνια περνούσαν ανάμεσα στην ελπίδα για κάτι καλλίτερο, που δεν ήρθε. Πόσα όνειρα έμειναν απραγματοποίητα.

Καθισμένος στον καναπέ συνταξιούχος για αρκετά χρόνια καταφεύγω στο διάβασμα. Ιδίως τον τελευταίο καιρό με την πανδημία του κορωνοϊού είναι η μόνη διέξοδος. Ζω με τις αναμνήσεις μου και την Γυναίκα μου σε ένα δυάρι εδώ του Ζωγράφου.

Τα παιδιά έκαναν δικές τους οικογένειες. Πότε μεγάλωσαν, πότε σπούδασαν και χάραξαν τη δική τους πορεία.

Απέναντι, στην άλλη πλευρά του δρόμου ορθώνεται μια πολυκατοικία με πολλά διαμερίσματα. Άγνωστοι μπαινοβγαίνουν κάθε ηλικίας άνθρωποι. Εκεί πολλά χρόνια μένει μια πολυμελής οικογένεια της οποίας την κόρη είχα για κάποιο διάστημα μαθήτριά. Ζούσαν με τον ίδιο ρυθμό της εργατικότητας και της αφοσίωσης στα καθημερινά προβλήματα

τα της ζωής, που τελειωμό δεν έχουν. Φαινόταν σαν μια άλλη κυψέλη, που συνύφαινε τα όνειρα για πρόοδο και προκοπή. Δικαιώθηκε η φιλότιμη προσπάθεια και τα παιδιά σταδιοδρόμησαν και έκαναν δικές τους οικογένειες. Στο μπαλκόνι βλέπω στριφογυρίζουν δυο τρία εγγόνια και αυτή είναι η καλύτερη εικόνα που αραιά και που προβάλλει απέναντί μου. Και η Γιαγιά τους όλο και τα προσέχει και τα φροντίζει να μη τους λείπει τίποτε. Αρκετά στερηθήκαμε εμείς ως μη στερηθούν και αυτά, συλλογιέται..

Ένα πρωινό ένα κίτρινο πανί, ήταν απλωμένο και μου φάνηκε με τη λιγοστή ορατότητα, που έχω ολόιδιο με το χρώμα του καναρινιού, που διαβάσατε τη φτωχή του ιστορία. Σκέφτηκα πως θα μπορούσα να γράψω όσα ήρθαν στο νου μου για το ξεχασμένο επί τόσα χρόνια καναρίνι και να τα αφιερώσω στη συγκυρία που έτυχε να αναθυμηθώ την παλαιά αυτή περιπέτειά μου των παιδικών μου χρόνων. Ο χρόνος, που τα πάντα αφανίζει δεν στάθηκε ικανός να αφαιρέσει βιώματα της παιδικής μου ηλικίας. Και προς Θεού μη νομισθεί ότι το πρώτο μου ταξίδι στην Κόνιτσα, έγινε χωρίς να χύσουν κρυφά δάκρυα οι αλησμόνητοι Γονείς μου. Η απόφαση πάρθηκε με πολλή δυσκολία και με κορυφαίο κίνητρο να μάθω γράμματα. Ευτυχώς δικαίωσα τις ελπίδες τους και δεν πήγαν χαμένα τα βάσανά τους.

ΚΟΝΙΤΣΑ Ι

Ζώντας σε τούτα τα ψηλά βουνά
μας αγκαλιάζει μια φύσις μεγάλη.
Καμπύλες γιγάντιες, τόξα ονειρικά,
ασύλληπτοι γήινοι όγκοι,

δυνατές παρουσίες πράσινου
σε κυανά και λευκά φόντα,
γκριζόχρωμα βράχια
σε σχήματα φανταστικά.

Ζώντας σε τούτα τα ψηλά βουνά
μας αγκαλιάζει μερόνυχτα
μια φύσις μεγάλη,
αχώρητη σε ανθρώπινη καρδιά.

Μια βουερή παρουσία,
σα φλέβες χεριού το ποτάμι
απλώνεται στον κάμπο
θεικό μήνυμα, ευλογίας χαρά.

Ολόγυρα τα βουνά μενεξελιά,
πράσινα, λευκά, ολόφωτα,
μιλούν με τα σύννεφα,
κουβεντιάζουν με τα πουλιά.

Ζώντας σ' αυτή τη μεγάλη φύσι
μηδενίζομαστε κάθε ώρα.
Καθρεφτίζουμε αδιάκοπα την αδυναμία μας
στο κάτοπτρο της μεγαλωσύνης αυτού του κόσμου
ελάχιστου απ' τα έργα του Δημιουργού.

Επίχαρις Μιχαηλίδου
Κόνιτσα, Απρίλιος 1976

Επιστρέφοντας στο παιδικό μου πρόσωπο

Του ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Α. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

Κάθε νύχτα
ξαναθυμάμαι τη ζωή μου
ξαναγυρίζω στο παιδικό μου πρόσωπο
στα πρώτα μου σκιρτήματα
που χάθηκαν με το φύσημα των ανέμων.

Ντύνομαι στα λευκά.

Χαρτογραφώ πλατώματα
μονοπάτια
αφουγκράζομαι χρώματα
κοτσύφια
διαβάτες
τις θορυβώδεις σιωπές
φωνές ν' αναβλύζουν από πηγές
από βουνοκορφές που κατεβαίνουν
κρύα νερά
νεράιδες
και φαντάσματα.

Μ' άλλα φτερά ταξιδεύω σ' άγνωστες
κατευθύνσεις
με το βλέμμα εκεί
στον μύκιο ορίζοντα
βλέποντας τ' άστρα
περιμένοντας τη φωτιά

κατάφωτα θάλλω, καλή μου,
στην ανατριχίλα του πρώτου φιλιού μας.

Άωρος τριγυρνώ στις αλάνες
σ' απέραντα χωράφια

υψώνω πύργους
καράβια στήνω για την αγκαλιά
της θάλασσας
σε πανηγύρια χάνομαι
χορεύοντας μέσα μου Κότσαρι
και λαϊκά του Καζαντζίδη.

Κεριά ανάβω για τους αποδημήσαντες
νιώθοντας την ανάσα τους
νιώθοντας να περνούν
να περνούν και να χάνονται
στέλνοντας με τον καπνό
του τσιγάρου τους
τις ελπίδες που κουβαλά μέχρι εσχάτων
το ανέλπιδο

τρυφερά ακουμπώ την παλάμη
του παππούλη μου
κάτι σαν χειραψία πάνω απ' την άβυσσο
με τον προπάτορά μου.

Κάθε νύχτα αδειάζω τα μάτια μου
τα παιδικά
λυγίζω
ξεριζώνομαι
αλαφιασμένος ψηλαφίζω τα τι
τα πως
και τα γιατί
που κήκκαν ως το φυτίλι.

Τις νύχτες δεν μπορώ να κοιμηθώ
κομμάτια με τη μνήμη μου γίνομαι.

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΜΑΣ ΣΥΣΤΗΜΑ

Για πολλές δεκαετίες η Πατρίδα μας
δοκιμάζεται, αγωνίζεται και προσπαθεί να
στεριώσει ένα κράτος ευνομούμενο στα
πλαίσια της Δημοκρατίας, για να σταθεί
ισότιμα μεταξύ των κρατών της Δύσης,
αφού δεχτήκαμε ότι εκεί ανήκουμε.

Τα κόμματα εναλλάσσονται στην
εξουσία αλλά η πολιτική πρακτική είναι
εναρμονισμένη με τα συμφέροντα της
ολιγαρχίας και των ξένων δυνάμεων
που επιβάλλουν τη γραμμή τους.

Ο λαός βιώνει τραγελαφικές καταστά-
σεις και βολοδέρνεται ανάμεσα στη Δε-
ξιά και Αριστερά.

Η Δεξιά έχει το προνόμιο της εξου-
σίας και τον έλεγχο της κρατικής μηχανή-
ς. Οι αρχές, οι κανόνες, οι νόμοι και
τα πόσης φύσεως σχέδια και προγράμ-
ματα χαρακτηρίζονται από συντηρητική
κατεύθυνση.

Το πελατειακό κράτος, ο νεποτισμός,
η έλλειψη αξιοκρατίας και διαφάνειας, η
στελέκωση του κράτους και των διαφό-
ρων υπηρεσιών εδραιώνουν ένα καθε-
στώς ανεπάρκειας σε όλους τους τομείς.

Η Δημοκρατία και η Ευνομία είναι κού-
φια λέξεις, αφού η εφαρμογή τους στην
πράξη δεν αγγίζει την πραγματικότητα.

Η κατάσταση στην Παιδεία, στη Δι-
καιοσύνη, την Υγεία, την Ασφάλεια και
τη Δημόσια Διοίκηση αποτελούν αδιά-
φευστους δείκτες παθογένειας της
ασκούμενης πολιτικής.

Η Δεξιά, η Ακροδεξιά, το Κέντρο και

οι παραφυάδες του δεν ανταποκρίνονται
στο πάγιο αίτημα της ουσιαστικής Αλλα-
γής, παρά τις μεγαλόστομες διακηρύξεις
τους.

Η Αριστερά δεν κατόρθωσε να πείσει
το λαό ότι είναι σε θέση να αναλάβει τις
ευθύνες για την αναγκαία Αλλαγή που ο
πολίτης δεν αισθάνεται υπερήφανος όχι
μόνο για την αρχαία του ιστορία αλλά
και για το παρόν στο σύγχρονο κόσμο
που διαρκώς αλλάζει και δημιουργεί νέ-
ες καταστάσεις, αξίες και προσανατολι-
σμούς.

Η νεότερη ιστορία και τα παθήματα
δεν μας έγιναν μαθήματα.

Οι Δεξιοί μέμφονται τους Αριστερούς
ότι είναι πουλημένοι στους Ρώσους.

Οι Αριστεροί λένε ότι οι Δεξιοί είναι
κολλημένοι στους Αμερικανούς.

Ο δικασμός συντηρείται και εμποδίζει
κάθε προσπάθεια αλλαγής.

Ο απλός πολίτης διερωτάται που βρί-
σκεται η αλήθεια; Ποιοι είναι οι φίλοι
και σύμμαχοι μας διαχρονικά;

Είναι οι Αμερικάνοι, οι Ρώσοι, οι Άγ-
γλοι, οι Γάλλοι; Όλοι αυτοί πόσα εγκλή-
ματα διέπραξαν σε βάρος της χώρας μας
καθ' όλη την ιστορική μας διαδρομή;

Πόσες μηχανορραφίες έστησαν και
πόσα χρήματα διέθεσαν για την εξαγορά
συνειδήσεων και τη στρατολόγησα ορ-
γάνων για τα δικά τους συμφέροντα;

Όλοι μας πρόδοσαν, μας εκμεταλ-
λεύτηκαν και συνεχίζουν το έργο τους.

«Οι φίλοι και σύμμαχοι» μας επέδωκαν τα μνημόνια και άσκησαν ασφυκτικές πιέσεις που οδήγησαν την πολιτική ηγεσία του τόπου στο ξεπούλημα έναντι πινακίου φακής τα λιμάνια μας, τα αεροδρόμια, τους σιδηροδρόμους, τον Ο.Τ.Ε. τη Δ.Ε.Η., για το καλό μας!

Στη συνέχεια μας υποχρέωσαν να εγκαταστήσουμε στη χώρα μας τις στρατιές των προσφύγων και μεταναστών με ό,τι αυτό συνεπάγεται για το παρόν και το μέλλον του λαού μας.

Για τους θησαυρούς που μας έκλεψαν τι να πούμε;

Η παραχώρηση του εδάφους μας σε νευραλγικά σημεία για τις Βάσεις των Η.Π.Α. αποτελούν εγγύηση για την ασφάλειά μας;

Το ερώτημα παραμένει καίριο.

Η χώρα μας Βιώνει την «Κατοχή» «εν τοις πράγμασι».

Τα ξένα χέρια δεν εγγυώνται ούτε την Ελευθερία μας, ούτε την Ασφάλεια, ούτε την Εθνική μας Ανεξαρτησία.

Το πολιτικό μας σύστημα, Δεξιό, Κεντρώο και Αριστερό οφείλει να αναλάβει τις ιστορικές του ευθύνες.

Η Ελλάδα για να ζήσει και να μεγαλουργήσει χρειάζεται γνήσια πατριωτική ηγεσία και λαό ενωμένο και αποφασισμένο για αγώνες, μπροστά στις προκλήσεις.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΠ. ΖΑΝΗΣ
Πεύκη, Οκτώβρης 2021

Κυριακή της Τυρινής του 1969

της Αρετής Παπαδημάτου-Γραμόζη

Το 1969 ήταν η χρονιά που έμενα με τη γιαγιά μου στην Κόνιτσα. Πήγαινα τετάρτη γυμνασίου. Το καλοκαίρι του 68 είχα φύγει από την παιδόπολη μετά από 6 χρόνια. Τρία χρόνια στο Δημοτικό και τρία χρόνια στο Γυμνάσιο. Εάν με ρωτήσετε που ήταν καλύτερα χωρίς δεύτερη σκέψη θα σας πω, στην παιδόπολη! Ναι στην παιδόπολη, όσο παράξενο και εάν φαίνεται αυτό.

Στην επαρχιακή πόλη που πήγα να μείνω, ναι μεν είχα τους συγγενείς μου όπως την θεία μου, τον θείο μου (αδελ-

φια της μάνας μου) και την γιαγιά μου, αλλά υπήρχε αυτό το κουτσομπολιό, αυτή η υποκρισία, η σεμνοτυφία, η περιέργεια και όλα αυτά τα συναφή που με έκαναν να νοιώθω άβολα. Με είχε ψυχολογώσει: α) το πρωϊνό ξύπνημα της Κυριακής για τον υποχρεωτικό εκκλησιασμό. β) Το άγχος της ποδιάς του Γυμνασίου. Μη τυχόν και βγω έστω και στο σοκάκι μας χωρίς να φοράω τη ποδιά με τον άσπρο γιακά, το σήμα του γυμνασίου μας και την άσπρη κορδέλα. Βαρύς ο πέλεκυς της αποβολής εάν συναντού-

σες κάποιον καθηγητή.

Τις περισσότερες φορές ήμουν στο σπίτι και δεν είχα καμιά διάθεση να πάω σε επισκέψεις σε σπίτια συγγενών και φίλων. Προτιμούσα τη συντροφιά ενός βιβλίου.

Εκείνη την Κυριακή λοιπόν της Τυρινής, που συνηθίζεται το κάψιμο του Καρνάβαλου, μου λέει η γιαγιά μου:

• Άντε Αρετή ετοιμάσου, πάμε μέχρι τις Καρυές, να χαζέψουμε και εμείς.

Εγώ είχα τις στενοχώριες μου. Σκεφτόμουν τις αποκριάτικες γιορτές με τις καντρίλιες και τα γαϊτανάκια στην παιδόπολη, τις φίλες μου που τις αποχωρίστηκα απότομα είναι η αλήθεια και δεν είχα καμιά διάθεση για το κάψιμο του καρνάβαλου στις Καρυές. Δεν ήθελα να φορέσω και την ποδιά και να πάω ντυμένη λες και θα πήγαινα στο γυμνάσιο να κάνω μάθημα.

• Δεν έρχομαι, της απάντησα.

• Ετοιμάσου και δε σε ρώτησα εάν θέλεις ή δε θέλεις. Ετοιμάσου τώρα! Μου απάντησε με απότομο ύφος, η γιαγιά.

Ήξερα ότι δε σήκωνε πολλά – πολλά. Με κρύα καρδιά φόρεσα την ποδιά μου και την άσπρη κορδέλα στα μαλλιά και έτοιμη για τις Καρυές. Φτάσαμε στο πλάτωμα που θα γινόταν το κάψιμο. Στη μέση ακριβώς είχαν στήσει τα ξύλα και τον έλατο και σε λίγο θα καιγόntonτουσαν όλα στην μεγάλη φωτιά.

Έκατσα σε μια γωνιά και παρακολουθούσα τα δρώμενα χωρίς καν να συμμετέχω.

Η γιαγιά βρήκε κάποιες γνωστές της και άρχισαν την κουβέντα.

• Μα πώς και βγήκες απόψε κα Χρίστaina, εσύ ποτέ σου δεν έχεις έρθει στο κάψιμο, ακούω κάποια γυναίκα να της λέει.

• Έ τι να κάνω κυρά Φώταίνα; Σιγά μην ήθελα να 'ρθω. Να, για την τσιούπω ήρθα. Πώς να ερχόταν μόνη της;

Της έριξα μια περιέργη και φονική ματιά, έτοιμη να τη διαψεύσω αλλά ταυτόχρονα και εκείνη μου έριξε μια από εκείνες της ματιές της που έλεγαν «μη πεις λέξη».

Όταν πια τελείωσε το δρώμενο και γυρίζαμε στο σπίτι, τόλμησα και της είπα:

• Γιατί είπες ότι το έκανες για εμένα, αφού ξέρεις πολύ καλά πως δεν ήθελα!

• Ήθελα εγώ..... Τώρα δεν καταλαβαίνεις! Αλλά κάποτε θα με καταλάβεις.

Ναι γιαγιά, μετά από αρκετά χρόνια κατάλαβα! Λαχταρούσες και εσύ να ξεφύγεις έστω για λίγο από το κουκούλι της κηρείας, λαχταρούσες να διασκεδάσεις για λίγο και μόνο παρατηρώντας και όχι συμμετέχοντας. Αλίμονο χήρα γυναίκα να κόρευες γύρω από τις φωτιές, λαχταρούσες λίγη ελευθερία! Την ελευθερία που στερήθηκαν όχι μόνο εσύ αλλά όλες οι γυναίκες εκείνης της εποχής, πόσο μάλλον οι χήρες!

Την ελευθερία που δυστυχώς σήμερα τείνει να γίνει ασοδοσία! Αλήθεια γιαγιά τι θα έλεγες σήμερα για όλα αυτά που βλέπεις γύρω σου; Ήθελα πολύ να ακούσω την απάντησή σου. Η μάλλον την ξέρω. Είναι σαν να σε ακούω. «θα πέσει φωτιά να μας κάψει!»

Εύθυμα και σοβαρά

1) Κόμματα και σύνταξη

Την περίοδο του Εθνικού διχασμού στην Κρήτη, ένας επιθεωρητής δημοτικής εκπαίδευσης ανέβαινε μ' ένα μουλάρι σ' ένα ορεινό και δύσβατο χωριό, για να επιθεωρήσει τον εκεί δάσκαλο. Στο δρόμο που πήγαινε, συναντά έναν αγωγιάτη και τον ρωτά:

«Δε μου λές πατριώτη, ο δάσκαλος τι είναι Βενιζελικός ή Βασιλικός;» Βενιζελικός απαντά ο αγωγιάτης.

«Α, το γαϊδούρι, σχολίασε ο επιθεωρητής. Ο αγωγιάτης όμως ήταν Βενιζελικός και φίλος του δασκάλου και έτρεξε να μεταφέρει στο δάσκαλο την σιχομυθία. Το και το δάσκαλε, σε είπε «γαϊδούρι».

Την επομένη μπαίνει ο επιθεωρητής στη τάξη και ρωτά το δάσκαλο, ποιο είναι το μάθημα της ημέρας. «Τα σημεία της στίξεως» απαντά ο δάσκαλος. «Ας δούμε λοιπόν τι ξέρουν τα παιδιά» λέει ο επιθεωρητής. Ο δάσκαλος σήκωσε ένα μαθητή στον πίνακα, τον Σήφη και του είπε να γράψει τη φράση: Ο επιθεωρητής είπε, ο δάσκαλος είναι γαϊδούρι. Αφού έκπληκτος ο μαθητής το έγραψε, τον ρωτά ο δάσκαλος. Ποιος είναι παιδί μου γαϊδούρι; Ο Δάσκαλος, ψέλλισε ο μαθητής. Και ποιος το είπε; Ο επιθεωρητής κύριε.

Ωραία, είπε ο δάσκαλος. Βάλε ακόμα ένα κόμμα.

Ο επιθεωρητής, απαντά δειλά ο μα-

θητής. Και ποιος το είπε; Ο δάσκαλος απαντά ο μαθητής. Οπότε στρέφεται ο δάσκαλος στη τάξη και λέει: Είδατε παιδιά τι κάνουν τα κόμματα; Πότε βγάζουν γαϊδαρο τον επιθεωρητή και πότε το δάσκαλο.

Στις μέρες μας, ο Σήφης παππούς πλέον καθισμένος μπροστά στην τηλεόραση, άκουγε για νέες μειώσεις στις συντάξεις και μονολογεί: Όταν ήμουν μαθητής άκουγα κάθε τόσο το δάσκαλο να μας λέει: «Να προσέχετε τα κόμματα. Ένα λάθος κόμμα μπορεί να σας χαλάσει τελείως τη σύνταξη: «...Έπρεπε να περάσουν εξήντα χρόνια για να καταλάβω τι εννοούσε.

2) Όσα λιγότερα ξέρεις τόσο περισσότερα χρήματα βγάζεις.

Η ζωή μας έχει δείξει πολλές φορές, ότι δεν χρειάζεται να έχεις γνώσεις για να καταφέρεις πράγματα και να βγάζεις «χρήματα με ουρά». Και το πετυχαίνεις είτε με κάποια «ικανότητα» που έχεις, είτε είσαι «καταφερτζής» και εκμεταλλεύεσαι ανθρώπους και καταστάσεις, είτε παράνομα. Παραδείγματα πολλά. Μια γυναίκα που δεν έχει «κουκούτσι» μυαλό στο κεφάλι της, μπορεί να «πουλάει το σώμα της και τη ψυχή της» και να βγάζει τον «αγλέορα».

Ένας ποδοσφαιριστής «ικανός στα πόδια» που βάζει εύκολα το «φουσκωμένο πετσί στα δίχτυα» και μπορεί να

μην ξέρει να «μοιράσει δυο γαϊδουριών άχυρα», όπως λέει ο λαός ή να μην γνωρίζει το πυθαγόρειο θεώρημα και να βγάζει χρήμα, που να ζουν πλουσιοπάροχα και τα δισέγγονά του κλπ.

Αντίθετα, πολλοί με τεράστιες γνώσεις «μάτσο» τα πτυχία, να μην μπορούν να ζήσουν με αξιοπρέπεια. Να είσαι παράδειγμα εκπαιδευτικός, να θεωρείσαι από κάθε εξουσία «στυλοβάτης του έθνους» και ... να μην μπορείς να σταθείς στα πόδια σου. Νάχεις τελειώσει Πανεπιστήμιο, Πολυτεχνείο και να δουλεύεις ταξιτζής ή «ντελιβερν» (που δεν είναι φυσικά υποτιμητικές δουλειές), για να ζήσεις. Με απλά μαθηματικά (μαθηματικά της ζωής), τα πιο πάνω γίνονται κατανοητά ή αποδεικνύονται από τις εξής απλές έννοιες: Γνώση = Ισχύς, = Χρόνος - Χρήμα, Ισχύς = $\frac{\text{Έργο}}{\text{Χρόνος}}$

$$\begin{aligned} & \text{Ισχύς} = \frac{\text{Έργο}}{\text{Χρήμα}} \quad \text{Επίσης} \quad \text{Γνώση} = \frac{\text{Έργο}}{\text{Χρήμα}} \\ & \rightarrow \text{Χρήμα} = \frac{\text{Έργο}}{\text{Γνώση}} \end{aligned}$$

Αν το χρήμα $\rightarrow \infty$ (τείνει στο άπειρο) τότε η Γνώση $\rightarrow 0$ (τείνει στο μηδέν). Τα πιο πάνω ισχύουν στον τρελό κόσμο που ζούμε, μπορεί να γελάμε με τα καλά μας, αλλά πάντα ισχύει το γνωστό: Γνώση πρώτα απ' όλα, είναι να είσαι σωστός και καλός άνθρωπος και καλός πολίτης και αν αυτή σε βοηθήσει να ζεις αξιοπρεπώς και από οικονομική άποψη, έχει καλώς.

3) Τα «Πετσοπακέτα» και η Τηλεόραση.

Όλοι γνωρίζουμε την «πλύση εγκεφάλου» που κάνει η τηλεόραση σε πολλά θέματα, όταν το μέσο αυτό δεν χρησιμοποιείται σωστά, αλλά εξυπηρετεί διάφορα συμφέροντα και σκοπιμότητες. Η τηλεόραση είναι ένα εργαλείο που μπορεί να κάνει καλά πράγματα ή να καταστρέψει ψυχές και ζωές ανθρώπων.

Είναι σαν το μαχαίρι που μπορεί να χρησιμοποιηθεί να κόψουμε ψωμί ή άλλα προϊόντα, να κάνουμε εγχειρήσεις κ.λπ. ή και να σκοτώσουμε άνθρωπο. Πολλές φορές η τηλεόραση και γενικά τα Μ.Μ.Ε., έχουν προγραμματικά εγκαταλείψει τον ρόλο κοινωνικού λειτουργήματος της δημοσιογραφίας. Ενδιαφέρονται συνήθως να πουλήσουν εντυπωσιασμό, τρόμο, απειλές, βία, θάνατο και γενικά καταστροφολογία. Πρώτη έγνοια τους ο εμπορεύσιμος πανικός ως είδηση και η εμπορευματοποίηση της δημοσιογραφίας, να διαστρέφουν ιστορικά γεγονότα, να χειραγωγούν την ψήφο των πολιτών με ψεύτικα γκάλοπ και όχι μόνο.

Τα «πετσοπακέτα» (πακέτα του Πέτσα) στα κανάλια (χρήματα, φορολογικές απαλλαγές κ.λπ.) για έλεγχο της κοινής γνώμης, πέρασμα μιας μόνο άποψης (ντόπιας ή παγκόσμιας), χωρίς αντίλογο ή έστω καλοπροαίρετου διαλόγου. Κάποτε τα τηλεοπτικά κανάλια συνταγματικά πρέπει να φύγουν από τα

χέρια των ολιγαρχών («Μπερλουσκόνηδων» κάθε μορφής και κατηγορίας) και να περάσουν σε διάφορους «κοινωνικούς φορείς», Πανεπιστήμια, Βουλή των Ελλήνων (υπάρχει και τώρα τέτοιο κανάλι), Εκκλησία, Αγροτικού κόσμου, Εργαζομένων (στο Δημόσιο και Ιδιωτικό τομέα) κ.λπ. Ο κάθε ολιγάρχης και το κανάλι του, συμφέροντα πολιτικά εξυπηρετεί, το χρήμα είναι ο Θεός του και στα πλαίσια του ανταγωνισμού κάνει οτιδήποτε για να το αποκτήσει. Η ανηθικότητα και η διαφθορά φέρνουν χρήμα και όχι η αντικειμενικότητα και η δικαιοσύνη. Ας δούμε κάποια πράγματα που έχουν γραφτεί και ειπωθεί για την τηλεόραση: α) Τηλεόραση είναι εφεύρεση, που σου επιτρέπει να ψυχαγωγείσαι στο σαλόνι από ανθρώπους που δε θα τους επέτρεπες να μπου

σπίτι σου. β) Όταν κλείνει η TV αρχίζει η ζωή. γ) Η τηλεόραση είναι τσίχλα για τα μάτια. δ) Η άδεια τηλεοπτικού σταθμού είναι άδεια να τυπώνεις χρήματα. ε) Λευτεριά στους φυλακισμένους τηλεθεατές. στ) Όταν η τηλεόραση είναι καλή, τίποτα δεν είναι καλύτερο. Όταν είναι κακή, τίποτα δεν είναι χειρότερο. α) (Συνάντηση του Τον Φ. Κένεντυ με τον εφευρέτη Β. Κ. Ζβορίκιν στο Λευκό οίκο:) Κένεντυ: Προσφέρατε μια μεγάλη υπηρεσία στην ανθρωπότητα. Ζβορίκιν: Πόσο καιρό έχετε να δείτε τηλεόραση, κύριε Πρόεδρε; η) Η τηλεόραση επιτρέπει σε χιλιάδες ανθρώπους να γελούν με το ίδιο ανέκδοτο και παρ' όλα αυτά να παραμένουν μόνοι.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

Παρακαλούμε

Τους φίλους μας, που στέλνουν τις συνδρομές στο περιοδικό μας μέσω της Τρ. Πειραιώς (6302-010076-607 IBAN: IBAN: GR 32 0171 3020 0063 0201 0076 607), να σημειώνουν και το ονομά τους για να γνωρίζουμε τον αποστολέα.

Η Σ.Ε.

**Μην ξεχνάτε
την συνδρομή σας.
Είναι το στήριγμα
του περιοδικού μας.**

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΗ

Μας έκλεψαν τα λάγια πρόβατα...

Ανάμεσα στα τρέχοντα θέματα νομίζουμε ότι αν αναφερόμαστε και στον παλιό καιρό καλό θα είναι για τους μεγαλύτερους, που θα ανανεώνουν τις μνήμες τους, αλλά και για τους νεότερους που θα μαθαίνουν τα παλιά...

Έχουμε γράψει κι άλλη φορά ότι στην αρχή της Ιταλογερμανοβουλγαρικής κατοχής, η περιοχή μας παραχωρήθηκε στην ιταλική κυριαρχία. Στην Κόντσα και σε κάποια κεφαλοχώρια είχαν εγκαταστήσει αστυνομικούς σταθμούς με Ιταλούς ή Έλληνες χωροφύλακες και σε επίκαιρα σημεία φυλάκια για να ελέγχουν τους δρόμους.

Η πείνα στα χωριά μας, ιδίως στα ορεινά, ανάγκαζε πολλούς κατοίκους να κάνουν πολυήμερα δρομολόγια, με κίνδυνο της ζωής τους, προς τη Θεσπρωτία (Τσάμικο), Δυτική Μακεδονία, ακόμα και προς την Αλβανία για εξοικονόμηση τροφίμων με ανταλλαγή (είδους με είδος). Αυτό έκαναν και πολλοί χωριανοί μου, αλλά κάποιοι φυγόπονοι προσπαθούσαν να λύσουν το πρόβλημα της πείνας με πιο ξεκούραστο τρόπο...

Δυο αδέρφια, λοιπόν, ο Π... και ο Κ... με τον ξάδερφό τους Π... έβαλαν στο μάτι τα δικά μας πρόβατα, που η μάνα μου τα έκλεινε στο κελάρι, του διπλανού ακατοίκητου σπιτιού. Πάνω από

το κελάρι τα δωμάτια έγιναν αποθήκες για το κόρτο και το κλαδί που συγκεντρώναμε από το καλοκαίρι.

Ένα φθινοπωρινό βράδυ που έλειπε ο πατέρας μου, οι επίδοξοι ζωοκλέφτες έβαλαν σε εφαρμογή το σχέδιό τους...

Επειδή η μάνα μου σκούπιζε κάθε μέρα το κελάρι, άφηνε την πόρτα ανοικτή για να αερίζεται. Παράλληλα κρεμούσε με τριχιές κόρτο και κλαδί να τρώνε τη νύχτα τα ζωντανά. Ένας από τους κλέφτες κάποιο απόγευμα, καθώς βρήκε ανοικτά, μπήκε στο σπίτι και κρύφτηκε στα δωμάτια με το κλαδί.

Με το σούρουπο ο τσομπάνος του χωριού έφερε τα πρόβατα από τη βοσκή και η μάνα μου τα 'βαλε μέσα, έκλεισε την πόρτα με το σίδερο από μέσα, την κλείδωσε με το μεγάλο κλειδί απ' έξω όπως έκανε κάθε βράδυ και έφυγε ήσυχη. (Εδώ μας έρχεται στο νου η παροιμία «κλειδώνω - μανταλώνω κι ο κλέφτης είναι μέσα»).

Τα μεσάνυχτα έφτασαν και οι άλλοι δύο της συντροφιάς, τους άνοιξε ο πρώτος από μέσα, διάλεξαν τα τρία λάγια πρόβατα, τα 'βαλαν στους ώμους τους κι έγιναν άφαντοι μες στη νύχτα. Ίσως αναρωτηθεί κάποιος: γιατί πήραν τα λάγια; Απλούστατα: επειδή είναι μαύρα και δεν φαίνονται στο σκοτάδι.

Το πρωί που διαπίστωσε η μάνα μου

την κλοπή «το πουλί είχε πετάξει». Πήγε ο θεός μου στο κοντινό χωριό που έδρευε η καραμπινιερία, όπου ανέφερε το γεγονός, αλλά «τζάμπα» κόπος. Είχαν άλλες σοβαρές ασχολίες οι φρατέλοι και καλά που δεν ήρθαν για ανακρίσεις, γιατί κάθε φορά που εμφανίζονταν στο χωριό, την πλήρωναν οι ... κότες!

Ο πατέρας μου, γυρίζοντας από το ταξίδι, πληροφορήθηκε για το συμβάν και υποπεύθηκε ποιοί ήταν οι δράστες, αλλά τι να 'κανε χωρίς χειροπιαστά στοιχεία; Αρκέστηκε στην κατάρα τς μάνας μου: «Να το βρουν απ' το Θεό!».

Πέρασαν χρόνια από τις μαύρες μέρες της κατοχής και κάποτε ο θεός μου - μερακλής με τα πρόβατα - βρέθηκε στην Αετόπετρα (Σανοβό με το παλιό όνομα). Στην κουβέντα με χωριανούς, του ανέφερε κάποιος ότι τον καιρό της κατοχής είχε γίνει μια ανταλλαγή δυο μαύρων προβάτων με μερικές οκάδες καλαμποκιού. Έτσι λύθηκε το μυστήριο της κλοπής. Η μάνα των δραστών ήταν Σανοβίτισσα, νύ-

φη στο χωριό μας, άρα τα παιδιά της ήταν οι δράστες που έκαναν την ανταλλαγή. Το τρίτο πρόβατο το μαγείρευσαν στο χωριό.

Το μεγαλύτερο μυστήριο είναι, πώς σ' εκείνες τις συνθήκες, που οι δρόμοι ελέγχονταν από τους κατακτητές, μεταφέρθηκαν τα δυο πρόβατα βαδίζοντας πάνω από δύο ώρες δρόμο και πώς κατάφεραν να τα περάσουν από τον Αώο για να φτάσουν στην Αετόπετρα; Η ανάγκη έκανε τους ανθρώπους να ξεπερνούν όλα τα εμπόδια...

Τέτοιες κλοπές και άλλα χειρότερα (ακόμα και σκοτωμοί) είχαν πάρει μεγάλη έκταση εκείνον τον καιρό, αλλά μόλις ο λαός οργανώθηκε, άλλαξε ως δια μαγείας η κατάσταση. Δεν τολμούσε πια κανείς να κλέψει ούτε κότα, γιατί θα περνούσε από Λαϊκό Δικαστήριο και θα την πλήρωνε με ... πρόβατο!

Σωτ. Τουφίδης

Παγκόσμιο ημερολόγιο

Της Βασιλικής Μότσιου

Η νέα τάξη φρόντισε να κατασκευάσει το δικό της ημερολόγιο που εκφράζει τη δική της επιθυμητή πραγματικότητα, το δικό της σύστημα αξιών. Αποτελεί ένα όργανο προπαγάνδας που προβάλλει την κοσμοθεωρία της νέας εποχής. Ταυτόχρονα το νέο ημερολόγιο αντιπαρατίθεται στο παραδοσιακό σύστημα αξιών όπως προβάλλονται στο οικείο ορθόδοξο εορτολόγιο. Μια απλή σύγκριση των δύο ημερολογίων φωτίζει καλύτερα τις προθέσεις των συντακτών του νέου.

Ας δούμε κάποιες από τις καινούργιες «εορτές».

- 21 Φεβρουαρίου: Παγκόσμια ημέρα μητρικής γλώσσας
- 14 Μαρτίου: Παγκόσμια ημέρα προστασίας του καταναλωτή
- 21 Μαρτίου: Παγκόσμια ημέρα της ποίησης
- 22 Μαρτίου: Παγκόσμια ημέρα του νερού
- 23 Μαρτίου: Παγκόσμια ημέρα της μετεωρολογίας
- 24 Μαρτίου: Παγκόσμια ημέρα κατά της φυματίωσης
- 2 Απριλίου: Παγκόσμια ημέρα του παιδικού βιβλίου
- 29 Απριλίου: Παγκόσμια ημέρα χορού
- 17 Μαΐου: Παγκόσμια ημέρα τηλεπικοινωνιών
- 31 Μαΐου : : Παγκόσμια ημέρα κατά του καπνίσματος
- 17 Ιουνίου: Παγκόσμια ημέρα κατά της ερημοποίησης και της ξηρασίας
- 20 Ιουνίου: Παγκόσμια ημέρα για τους πρόσφυγες
- 26 Ιουνίου: Παγκόσμια ημέρα κατά των ναρκωτικών
- 3 Ιουλίου: Παγκόσμια ημέρα των συνεταιρισμών
- 11 Ιουλίου: Παγκόσμια ημέρα των πληθυσμών
- 9 Αυγούστου: Παγκόσμια ημέρα των αυτόχthonων λαών
- 25 Σεπτεμβρίου: Παγκόσμια ημέρα της καρδιάς
- 9 Οκτωβρίου: Παγκόσμια ημέρα των ταχυδρομείων

Είναι φανερό ότι στην ανάγνωση των παραπάνω την παράσταση κλέβει η φράση παγκόσμια ημέρα . Οι έννοιες στις οποίες αναφέρονται όλες αυτές οι παγκόσμιες ημέρες είναι οι «κομπάρσοι» της υπόθεσης. Το ημερολόγιο είναι εγωκεντρικό όπως και η νέα εποχή. Αποτελεί το τεράστιο χωνί της, τον κράχτη της που φωνασκεί σε όποιον δεν θέλει να καταλάβει: «Παγκόσμια, παγκόσμια, παγκόσμια... ...». Οι έννοιες πάλι κινούνται σε χθαμαλά επίπεδα, δεν οδηγούν σε μεταστροφή, συχνά είναι ουδέτερες. Πολλές φορές δεν είναι καν αφηρημένα ουσιαστικά (πχ Παγκόσμια ημέρα χωρίς παπούτσια κάπου στα μέσα Απριλίου).

Οι συντάκτες του ημερολογίου αρκούνται στον στιγματισμό των κακώς κειμένων (βλπ. κατά), ξορκίζουν επάρατες ασθένειες ή εκφράζουν την κλούβια υποστήριξή τους σε έννοιες ουδέτερες ή αποδεκτές από όλους. Αυτές οι έννοιες σίγουρα δεν μπορούν να καταταγούν στην κατηγορία των ιδεών ή των αξιών. Περιίπτανται λοιπόν σαν κούφια κελύφη εντόμων που τα παρασέρνει ο άνεμος και δεν πείθουν κανέναν. Άλλωστε στην εποχή μας υποστηρίζεται ότι οι ιδέες πεθαίνουν.

Για παράδειγμα γιατί θα πρέπει κανείς να αισθανθεί συγκίνηση ή υπερηφάνεια για την παγκόσμια ημέρα των τηλεπικοινωνιών; Αυτή η παγκόσμια ημέρα είναι τόσο στεία ακόμη και σε προβληματισμό. Ίσως εδώ ο ποιητής θέλει να πει ότι η τεχνολογία αποτελεί μία από τις αυταξίες της νέας τάξης. Οι παγκόσμιες μέρες της καρδιάς, των ταχυδρομείων, του χορού ή της μετεωρολογίας μπορούν τουλάχιστον να μας κάνουν να χαμογελάσουμε. Πιο αντιπονητική από όλες τις παγκόσμιες ημέρες είναι η παγκόσμια ημέρα ποίησης. Προτείνουμε να χρησιμοποιηθεί ως εξεζητημένο παράδειγμα οξύμωρου στα εγχειρίδια συντακτικού. Οι έμποροι των πολυεθνικών δεν παρέλειψαν να μνημονεύσουν και τα καταναλωτικά τους ποίμνια όπου γης: παγκόσμια ημέρα του καταναλωτή, παγκόσμια ημέρα των συνεταιρισμών, παγκόσμια ημέρα των αυτόχthonων λαών, παγκόσμια ημέρα των πληθυσμών (επιμένουν πάντως να αποφεύγουν τη λέξη «έθνος»)

Τι να πούμε για την παγκόσμια ημέρα της μητρικής γλώσσας όταν η κυριαρχία της μιας παγκόσμιας γλώσσας (οποιαδήποτε κι αν είναι αυτή) είναι επιδίωξη των ισχυρών; Φαίνεται ότι στο καινούργιο ημερολόγιο οι φιλοδοξίες της νέας τάξης αποκρύπτονται με τον ευφημισμό και δηλώνονται διακριτικά από τις ακριβώς αντίθετες έννοιες.

Επίσης χαρακτηριστική είναι η απουσία του ανθρώπινου προσώπου τόσο σεβαστού στο χριστιανικό ημερολόγιο. Εκεί κάθε ημέρα είναι αφιερωμένη σε έναν ή περισσότερους αγίους. Πίσω από τα ονόματά τους κρύβεται μια ιστορία με αρχή, μέση και τέλος – σε αντίθεση με τις άσαρκες έννοιες των παγκόσμιων ημερών. Το τιμώμενο πρόσωπο, ο άγιος ή όσιος έχει να επιδείξει αυταπάρνηση, αυτοθυσία, αγαθοποιό δράση, ενσαρκώνει αξίες και τις τεκμηριώνει με έργα. Έχει όνομα, καταγωγή, οικογένεια, ζει σε συγκεκριμένο ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο, συνήθως συγκρούεται με πολιτικά πρόσωπα και διώκεται από αυτά. Μέχρι την τελευταία του στιγμή είναι συνεπής στις αρχές του και κανείς δεν μπορεί να τον κατηγορήσει για αυτό.

Στο παγκόσμιο ημερολόγιο η πλήξη είναι αφόρητη, η επιπολαιότητα των εννοιών γραφική, το εγωκεντρικό πνεύμα οχληρό. Θα διασκεδάσαμε όλοι αν κάποιος πρόσθετε σε αυτό την παγκόσμια ημέρα κατά της παγκοσμιοποίησης.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΓΙΑΝΝΗ ΣΕΡΓΙΑΝΝΗ

Ο χρόνος περνάει πράγματι πολύ γρήγορα. Πότε κιόλας πέρασε ο καιρός που έφυγε από κοντά μας, ο άνθρωπος που διέθεσε κομμάτι από τη ζωή του για το χωριό μου τη Μάλισσα, ο Αγαπητός φίλος Γιάννης Σεργιάννης.

Η ζωή μάς έφερε κοντά από όταν υπηρετούσε στο χωριό μου, στα πρώτα βήματα της σταδιοδρομίας του. Η αλληλοεκτίμηση που υπήρχε ανάμεσα στον πατέρα μου και το Γιάννη Σεργιάννη είχε σαν αποτέλεσμα να μας ενώσει κι εμάς.

Εγώ, ασχολούμαι αρκετά χρόνια με το Σύλλογο. Εκείνος, από την αγάπη που είχε για το χωριό μου τη Μάλισσα ήθελε να προσφέρει εκείνο που μπορούσε, και με ρωτούσε τι σκεπτόμαστε να κάνουμε για το χωριό και μου έλεγε: «Πες μου και θα κάνω ό,τι μπορώ».

Μα εκείνος, δεν πρόσφερε απλώς, έδωσε όλο το ενδιαφέρον του για το χωριό μου, τη Μόλισσα. Συνέβαλε, βεβαίως, και το γεγονός ότι η σύντροφος της ζωής του έτυχε να είναι συγχωριανή μου.

Χρονιά 1985

Η Μόλισσα βρίσκεται σε μια άσχημη περίοδο, λόγω της καταστροφικής πυρκαγιάς που συνέβη στο κεντρικό κτήριο της πλατείας, που στέγαζε το Ταχυδρο-

μικό Γραφείο, το Καφενείο του χωριού, το Ιατρείο και το Γραφείο του Συλλόγου.

Η αναστήλωσή του ήταν απαραίτητη, διότι το κτήριο αυτό ήταν δεμένο με τη συνέχιση-ύπαρξη του χωριού.

Ξεκίνησε μια φιλότιμη προσπάθεια με μπροστάρη το τότε διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου, με καθολική συμμετοχή των Μολιστινών, αλλά δεν μπορούσαμε να φέρουμε σε πέρας ένα τόσο σημαντικό έργο με μεγάλο οικονομικό μέγεθος.

Ο Γιάννης Σεργιάννης, που είχε τη θέληση, ήταν παρών.

Ποιός δεν θυμάται τη μεγάλη οικονομική βοήθεια που πήραμε από την πολιτεία. Ήταν ενέργεια, προσωπική, δική του.

Ποιός δεν θυμάται το μαρμάρινο δάπεδο του κυρίου. Ήταν προσφορά τουκ. Ίκκου από Ιωάννινα, που ήταν φίλος δικός του.

Ποιός δεν θυμάται το Σερβίσιο των 150 ατόμων που μας πρόσφερε φίλος του και τραpezώναμε όλο το χωριό, το οποίο χρησιμοποιούμε έως και σήμερα.

Ποιός μπορεί να ξεχάσει τον Άρνη Γιώργο, που μας έφερνε κιλά-ψάρια και τραpezώναμε όλο το χωριό. Ήταν φίλος δικός του.

Ποιός μπορεί να έχει διαφορετική γνώμη, όσον αφορά την παρουσία επιφανών ανθρώπων στις εκδηλώσεις του

Συλλόγου: Πολιτικών, Στρατηγών, Γιατρών, Καθηγητών... Ήταν φίλοι δικοί του.

Ποιός άλλος θα μπορούσε να μας προσφέρει τόσα πολλά και χωρίς κανένα ανταλλάγμα; Αλλωστε τί μπορεί να προσδοκά κανείς από ένα μικρό χωριού δάκι;

Πάντοτε, όταν συναντιόμασταν, και αυτό για κάποιο λόγο γινόταν καθημερινά, ένα από τα θέματα της συζήτησής μας ήταν το χωριό, και τη συζήτηση αυτή τη ξεκινούσε πάντοτε εκείνος.

Μια μέρα μου κάνει κουβέντα για τον Αυτοκινητόδρομο, μου λέει: «θα προσπαθήσω να γίνει ασφαλτός». Εγώ, το είδα μακρινό όνειρο.

Εντούτοις, η επιμονή του, ο τρόπος που ήξερε να λειτουργεί στην κοινωνία, αποτέλεσε το εφαλτήριο για να γίνει πραγματικότητα το δικό μου όνειρο και όλων των συγχωριανών μου. Τι να πρωτοθυμηθώ!!!

- Δημιουργήθηκε γήπεδο μπάσκετ ολυμπιακών προδιαγραφών.

- Το δίκτυο ύδρευσης ανανεώθηκε εξ ολοκλήρου.

- Ο δημοτικός φωτισμός επεκτάθηκε μέχρι Αγίους Αποστόλους και Αγία Παρασκευή.

- Εκδηλώσεις νεολαίας, πανηγύρια τρικούμπερτα πραγματοποιήθηκαν, και είναι από τα γεγονότα που δεν ξεχνιούνται.

- Τελευταία του φροντίδα για το χωριό ήταν η παρέμβασή του, να καλυφθεί το μπετό με πέτρα του κάτω τοίχου της πλατείας.

- Η διάθεσή του για προσφορά όμως, δεν σταματά στη Μόλιστα.

Έχω υποχρέωση να το γνωρίσω σε όλη την επαρχία, ότι ο πυροσβεστικός σταθμός στην Κόνιτσα έχει και τη δική του συνδρομή βοήθειας για να μην πω την καταλυτική.

Αυτό που μας άφησε, όμως μεγάλη παρακαταθήκη, είναι η αγάπη, που τη μετέφερε στα παιδιά του, για το χωριό μου.

Εκείνος έδωσε ένα μεγάλο μέρος από τον εαυτό του για τη Μόλιστα

Τη στιγμή που έφυγε, όλη η Μόλιστα ήταν εκεί, αλλά και πριν συμβεί αυτό, ο σεβασμός και η αγάπη από όλους τους Μολιστινούς ήταν απεριόριστη.

Όλα αυτά τα ανέφερα πάντα σε διάφορες συζητήσεις. Έπρεπε, όμως να τα γράψω για να το μάθουν και αυτοί που δεν τα ξέρουν, και παράλληλα πιστεύω ότι προσθέτω ένα μικρό λιθαράκι στην προσωπική του βιογραφία.

Μετά τιμής

Γιάννης Λέτσιος του Γεωργίου Μολιστινός

Για τον Μενέλαο Κικόπουλο

Στις 6 Γενάρη του 2022 έφυγε ο αείμνηστος, αγαπημένος μας και σεβαστός καθηγητής Μενέλαος Στ. Κικόπουλος, από τον Ελαφότοπο Ζαγορίου. Γράψαμε πολλοί για την φυγή του. Εμείς οι παλιοί του μαθητές, τον σεβόμαστε και ιδιαίτερα μας αγαπούσε, διατηρούμε τις καλύτερες αναμνήσεις (όσοι βέβαια ζούμε ακόμη). Ο γράφων, ο Σωτήρης Τουφίδης, ο Χ. Ζάνης, ο Παντελής Τόμος, ο Χ. Γ. Γκούτος, ο Γ. Παράσχος κ. ά. ποτέ δεν τον ξεχνούμε. Ήταν πολυγραφότατος, Λυκειάρχης, φιλόλογος, ιστορικός και ποιητής, προπαντός όμως ήταν λαογράφος, έγραφε, όλο έγραφε, για το χωριό του τον Ελαφότοπο (πρώην Τσερβάρη), για τα γύρω χωριά και για όλο το Ζαγόρι. Με ακρίβεια, με χάρη, με γλαφυρότητα, με αντικειμενική ιστορία. Διαβάζεται ευχάριστα. Πολυγραφότατος μας άφησε πολλά ποιήματα.

Α. Ιστορικά

1. Ελαφότοπος (Τσερβάρη), Μονογραφία. Γιάννενα 1991

Β. Λαογραφικά

1. Ελαφότοπος (Τσερβάρη) Λαογραφία. Γιάννενα 2000

2. Ελαφότοπος-Ζαγόρι, Λαογραφία Β' Έκδοση. Γιάννενα 2008.

Γ. Ποίηση

1. Νόστος 2. Τρίκυκλο 3. Θύμψες (2008) 4. Στοχασμός (Γιάννενα 2008) 5. Της πέτρας Ανθοί (Γιάννενα 2010)

Έγραφε και δημοσιοποιούσε πάντοτε. Ήταν παθιασμένος με το αγαπημένο του Ζαγόρι.

Τα χωριά Δολιανά, Κάτω Ραβένια, Άνω Ραβένια, Μαυροβούνι και Γεροπλάτανος, άλλοτε ανήκαν στο Ζαγόρι, αλλά, αν η Διοίκηση έκανε διάφορους χωρισμούς, εμείς επιμένουμε ότι ανήκουμε στο Ζαγόρι. Κατά τον Μ.Σ.Κ. είναι 49 χωριά.

Τα βιβλία του τα διακρίνει καθώς είπαμε, ευσυνειδητή εργασία, πρακτικό πνεύμα, φιλοκαλία και νοικοκυρωσύνη. Είναι ευκολοδιάβαστα από όλους.

Δεν θα αναφερθούμε σ' όλα αναλυτικά.

Θα κλείσω το μικρό μου αυτό άρθρο, από την ποιητική του Συλλογή "ΤΡΙΚΥΚΛΟ", Γιάννενα 2003, σελίδες 30, με τον τίτλο "ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ". Ας το παρακολουθήσουμε:

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Σάραντα εννιά 'ναι τα χωριά στο ξακουστό Ζαγόρι,
σε τρία τμήματα μικρά πάντοτε μοιρασμένα,
το δυτικό, το κεντρικό και τ' ανατολικό μας.
Δέκα εφτά 'ναι τα χωριά στο δυτικό Ζαγόρι:
Περίβλεπτο το Πάπιγκο, σαλέ* του Ζαγοριού μας,
αθώρητη η Αρτσίστα μας, του Βοϊδομάτη νύμφη,
μετέωρο το Βισικό, ο κέρβερος του Βίκου,
κουκλίστικος ο Αϊ-Μηνάς, ανθός το Μεσοβούνι,
ο Γεροπλάτανος καλός, λιόχαρο Μαυροβούνι,
μελίρρυτα, αμπελόφυτα τα Πάνω τα Ραβένια,
πολύκαρπα κι ομαλά τα Κάτω τα Ραβένια,
το ηρωικό Καλπάκι μας, έπαλξη του σαράντα,
τ' αγέρωχο Τσερβάρι μας, του Ζαγοριού ο φάρος,
Πάνω-Στενά απάνεμα σε ρεματιά χτισμένα,
Κάτω-Στενά μας τρίρραχα σε σχήμα πεταλούδας,
το Μονοδέντρι θέρετρο, του Βίκου μας κορόνα,
πύλη του Ζαγοριού η Δοβρά, κλιμακωτή η Βίτσα
και το Βραδέτο τ' αψηλό, του Ζαγοριού η βίγλα.
Δέκα και τέσσερα χωριά στο κεντρικό Ζαγόρι:
Ηλιόφωτη η Μπάγια μας, πολύδεντρη η Ελάτη,
το Σωποτσέλι θαυμαστό, του Ζαγοριού Παρίσι,
το υψιπετές Καπέσοβο, σύδεντρο το Κουκούλι,
τ' αρχοντικό Τσεπέλοβο, το σκαλωτό Σκαμνέλι,
πανέμορφες Νεγάδες μας, αγνάντιο οι Φραγκάδες,
Τζοντίλα μαυρολίθαρη, μικρό το Καβαλάρι,
η γραφική μας Καλωτά, το Μανασσή τ' ωραίο,
πανόραμα οι Λυγγιάδες μας, του Ζαγοριού η βεράντα.
Δέκα οκτώ 'ναι τα χωριά στο ανατολικό μας:
Το Βρυσοχώρι όλο νερά, φως όλο το Ηλιοχώρι,
κατάφυτη η Λάιστα, παρόχθια η Βωβούσα,
δρυμώδες Φλαμπουράρι μας, τερπινό το Ελατοχώρι,

* Σαλέ, το = (γαλ. Chale) = ορεινό χωριό, σπίτι.

το χλοερό Μακρύνο μας, μαγεία το Δραγάρι,
αριστοκρατική πολύ κι η Λεπτοκαρυά μας,
δρυόφυτη η Δόλιανη, τρανό το Γρεβενήτι,
Διπόταμο αετοφωλιά, δεντρόφυτη η Καμνιά μας,
περίβρεχτη η Ιτέα μας, το Τρίστενο γραμμένο,
η ορεινή Κρυόβρυση, πολύκοσμη η Πέτρα
και το Δεμάτι τ' απλωτό, στερνό ζαγοροχώρι.
Αυτά 'ναι τώρα τα χωριά στ' ονομαστό Ζαγόρι,
γνωστά στο πανελλήνιο, γνωστά και στην Ευρώπη,
για την πανώρια φύση τους, τα ονομαστά τους ήθη,
το λαϊκό το βίο τους και τον πολιτισμό τους.

M.K.

Ποτέ δεν τον ξεχνούμε.
Ας είναι αιωνία η μνήμη του.

Ένας μαθητής του
Σωκράτης Μιχ. Οικονόμου

Ο καθηγητής ανάμεσα στους μαθητές Χ. Γκούτο και Σ. Τουφίδη. Αύγουστος 2021 στο χωριό του.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΕΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΝΟΡΙΑ ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗΣ

Στα πλαίσια των θρησκευτικών δραστηριοτήτων της Ενορίας Βούρμπιανης, πραγματοποιήθηκαν στον κεντρικό Ιερό Ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, οι εξής ακολουθίες και τελετές:

1. Το Σάββατο 1η Ιανουαρίου 2022, μετά την ολοκλήρωση της Θείας Λειτουργίας και Δοξολογίας, ο εφημέριος π. Χρήστος Ανδονόπουλος έκοψε την πρωτοχρονιάτικη πίτα.

2. Τα Θεοφάνια, έγινε ο Μ. Αγιασμός στην Παναγία και ακολούθησε η τελετή καταδύσεως του Τιμίου Σταυρού σε φυσικό υδάτινο εξωτερικό χώρο, παρουσία αρκετών πιστών, ιεουργούντων των ιερέως π. Κοσμά Χρήστου και π. Χρήστου Ανδονόπουλου.

Την βουτιά για την ανάσυρση του Τιμίου Σταυρού, έκανε ο μαθητής Κώστας Ρούστα.

3. Την Κυριακή 6η Φεβρουαρίου 2022, το πρωί, τελέστηκε προς τιμή του Αγίου Αρσενίου, πολιούχου της νήσου Πάρου και γόνου των Ιωαννίνων, Όρθρος, πανηγυρική Θεία Λειτουργία και Αρτοκλασία, ιεουργούντων των Αρχιμανδρίτη π. Χερουβεΐμ Σουτόπουλου, πρωτοπρεσβυτέρου π. Νικολάου Τσάμη και του εφημερίου της Ενορίας π. Χρήστου Ανδονόπουλου. Συμπροσευχόμενος και ο πρωτοπρεσβύτερος π. Χαράλαμπος Χατζής.

Ο κοντοχωριανός ιατρός κ. Βασίλειος Τσούβαλης, ο οποίος συμμετείχε ως ιεροψάλτης στην ακολουθία, δικαίως απέσπασε θετικότερα σχόλια και θερμές ευχαριστίες.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το έτος 2006, με ενέργειες του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου και του τότε προέδρου του Πολιτιστικού συλλόγου Βούρμπιανης κ. Ιωάννη Γιαϊλόγλου, αποκτήθηκε τμήμα των Ιερών Λειψάνων του τιμωμένου Αγίου, το οποίο μεταφέρθηκε από την Ιερά Μονή Χριστού Δάσους της Πάρου στην Βούρμπιανη, όπου έγινε η τελετή υποδοχής με σχετική ομιλία του συγχωριανού πρωτοπρεσβυτέρου κ. Γεωργίου Ευθυμίου, καθηγητή της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ι. Γιαϊλόγλου

Έθιμα και τραγούδια του Γάμου της Σαμαρίνας

(Συλλογή Γρηγ. Βέλκου, δασκάλου, από το αρχείο του Γερασ. Γεράση)

- 68 Μιά μάννα, μιά καλόμαννα την κόρη τσ'όρμηνεύει:
—Κόρη μου τώρα πού θά πᾶς στῆς πεθερᾶς στό σπίτι
να κάτσης, κόρη μ' φρόνιμα, καλά, ταπεινωμένα.
να σέβεσαι πεθερικά καί νά τιμᾶς τόν ἄντρα σ!
ἄν σέ μαλώνουν βάστα τα κι ὑπομονή νά κάνης.
Τό σπίτι χτίζει ἡ ὑπομονή κι ἡ γκρίνια τό χαλάει.
Δέν εἶναι μάννα νά πονῇ, πατέρας νά λυπᾶται.

Σάν ἔφτανε ὁ νουνός στήν ἐκκλησιά ἔστηνε τό χορό ὥσπου νᾶρθουν οἱ ἄλλοι. Μόλις ἔφταναν καί οἱ ἄλλοι πλησίαζαν ὅλοι μαζί καί τραγουδοῦσαν:

- 60 Ἐκκλησιά μαλαματένια, μέ χρυσά ζωνάρ' ζωσμένη,
μέ μολύβι σκεπασμένη καί μέ μάρμαρα στρωμένη,
ἄνοιξε τήν πόρτα σου γιά νά μποῦν τά παλληκάρια
ὁ παπᾶς νά ταῦλογήσῃ καί στεφάνια νά τά βάλῃ
πάντα οἱ δυό τους γιά νά ζήσουν καί παιδιά νά ἀποκτήσουν
καί ποτές νά μήν χωρίσουν.

Στή συνέχεια ὁ παπᾶς ἔπαιρνε πρῶτα τό γαμπρό καί τόν πήγαινε στήν εἴσοδο τῆς ἐκκλησιᾶς. Ὁ πατέρας τοῦ γαμπροῦ πήγαινε, δώριζε τή νύφη, πού εἶχε τό πέπλο ριγμένο μπροστά στά πρόσωπό της, καί τήν ἔπαιρνε ἀπ'τά ἀδέρφια της. Ἐκείνη ἔριχνε στό δεξί ὦμο τοῦ πεθεροῦ της μιά πετσέτα κι ἔπειτα ἀκολουθώντας τον, πήγαινε στήν πόρτα τῆς ἐκκλησιᾶς, ὅπου τήν παραλάβαινε ὁ παπᾶς μέ τό νουνό καί τήν ὀδηγοῦσαν, μαζί μέ τό γαμπρό, στό ἐσωτερικό γιά νά γίνῃ ἡ στέψη. Τό μυστήριο παρακολουθοῦσαν μόνο οἱ μπράτιμοι καί 5-6 τό πολύ στενοί συγγενεῖς, γιατί αὐτή ἡ ἱερή τελετή συνδεόταν μέ πολλές προλήψεις καί δεισιδαιμονίες (κομποδέματα, μάγια, μάγια γιά στειρότητα, ἀνικανότητα, γιά γκρίνια, γιά μοχθηρία κ.ἄ.). Ὡσπου νά τελειώσουν τά στέφανα ὅλοι χόρευαν στό προαύλιο τῆς ἐκκλησιᾶς.

Μετά τά στέφανα τά ὄργανα σταματοῦσαν γιά ν' ἀρχίσῃ ὁ τρανός χορός. Σ' αὐτόν ἔπαιρναν μέρος 200-300 ἄτομα, ἄντρες καί γυναῖκες. Πρῶτος ἔσερνε τό

χορό ο νουνός, δεύτερος ήταν ο πατέρας του γαμπρού και τρίτος ο πατέρας της νύφης. Πίσω απ' αυτούς ήταν πιασμένοι με τη σειρά τό «σόϊ» του γαμπρού, ή νουνά, ή μητέρα του γαμπρού, πού έρχόταν από τό σπίτι λίγο πρίν αρχίση ο χορός κι έφευγε πάλι λίγο πρίν τελειώση, γιά νά υποδεχτή τά νιόγαμπρα. Πίσω απ' αυτήν πιανόταν ο γαμπρός, ή νύφη κι έπειτα όλο τό «σόϊ» της νύφης.

Ο πατροπαράδοτος αυτός «τρανός χορός» δέν έντυπωσίαζε μόνο μέ τόν άριθμό τών ανθρώπων πού τόν άποτελοϋσαν, αλλά κυρίως μέ τό ότι δέν χρησιμοποιοϋσαν καθόλου όργανα και χόρευαν, τραγουδώντας θαυμάσια έλληνικά τραγούδια. Τά καθιερωμένα τραγούδια αυτού του χορού ήταν:

70 Στο Σερβιώτικο τόν κάμπο περπατεϊ μιά περιστέρα,
μέ ταξιά μέ τά γαλάζια, μι τούν φιριτζέ στούν ώμο.

71 Λεύκα μου μέ τ' άσπρα φύλλα και μηλιά μου με τά μήλα.

72 Περδίκ' απ' άλλο σύνορο κι απ' αλλο βιλαέτι,
σ' όλον τόν κόσμο ήμερη σ' έμένα στέκεις άγρια.
Ρίξε τήν άγριωσύνη σου, ρίξε σέ μέ τό νιούτσικο
κι έλα έδω στήν άγκαλιά μ' νά παιζώμε άντάμα.

73 Πότε θά ρθῇ ή άνοιξη, λουλούδι μ' του Μαγιοϋ,
ό Μάης, τό Καλοκαίρι,
ν' ανοίξ' γάβρος κι ή όζυά, νά ισκιώσουν τά λημέρια.
Νά βγοϋν οι βλάχοι στά βουνά, νά βγοϋν κι οι βλαχοποϋλες.
Νά βγοϋν τά λάϊα πρόβατα μέ τ' άργυρά κουδούνια.
Νά βγῶ κι εγώ ό μαϋρος μου ν' άδράξω μιά βλαχούλα,
νά τή φορτώσω μάλαμα, νά τή φορτώσω άσήμι.

74 Μώρ' καλή συμπιθιρά μου, τί εϊν' τά μάχια πῶπιασάμι;
Έστειλες τό σταυραετό σου και μᾶς πῆρεν τήν πιρδίκια.

75 Έβγατε άγόρια στό χορό, κοράσια στο σιργιάνι,
νά ιδῆτε και νά μάθετε πῶς πιάνεται ή άγάπη.
Από τά μάτια πιάνεται, στά χείλη κατεβαίνει
κι από τά χείλη στήν καρδιά, ριζώνει και δέν βγαίνει.

76 Πηρ' αετός μιά περδικούλα κι έστησαν φωλιά άντάμα.

77 Λείπει ή κορ' απ' τήν αυλή, λείπει κι απ' τή μάννα της.

Λείπει κι απ' τ' άδέρφια της, λείπει κι απ' τή γειτονιά
και από τό μαχαλά. Πῆγε σ' άλλη γειτονιά σέ καινούργιο μαχαλά.

78 Πάνω σέ, μωρέ πέρδικα, πάνω σέ τριανταφυλλιά,
έστησ' ή πέρδικα φωλιά, μέ πούπουλα και μέ φτερά
κι έκανε τ' αυγουλάκια της κι έβγαλε τά πουλάκια της.
Σαράντα μέρες τά βοσκά, σαράντα τά φροντίζει.

79 Αγᾶς ήρθε και κόνεψε στή μέση στό παζάρι,
τριγωνίτσα μου,
κι ακόμα δέν καλόκατσε νά καλογιοματίση,
τήν τριγωνίτσα γύρευε γυναίκα νά τήν πάρη.
Κι αυτή λουλούδια μάζευε πεσκέσι νά τά πάη.

80 Βλαχούλα πῶθεν έρχεσαι και πόθεν κατεβαίνεις;
—Ν' εγώ απ' τό σπίτι έρχομαι στά πρόβατα πααίνω.
Πάνω ψωμί στόν άντρα μου, τσαρούχια τούν τσιουμπάνου.

Στή διάρκεια του χορού ή νύφη, σέ τρεις μεριές, έβγαине 1-2 βήματα πιό μπροστά και «προσκυνοϋσε» 3 φορές.
Ο χορός αυτός διακοϋσε τό πολϋ μισή ώρα. Έπειτα διαλυόταν κι όλοι ξεκινούσαν γιά τό σπίτι του γαμπρού, μέ τήν ίδια σειρά, δηλ. προπορευόταν τό «μπλούκι» του νουνού, ακολουθοϋσε του γαμπρού και τελευταίο της νύφης. Σ' όλο τό δρόμο, πάλι τό κάθε «μπλούκι» τραγουδοϋσε τά τραγούδια.

81 Μώρη σύ, μώρη καλή, μώρη κόρη του παπᾶ,
όντας πάνηνις γιά νιρό, στρατά σου δέν εϊν' έδῶ.

και τά υπ' αριθμ. 47, 48, 49, 50, 62, 63 που προαναφέραμε.
Η μητέρα του γαμπρού, πού, όπως είπαμε, είχε φύγει νωρίτερα, περίμενε στήν έξώπορτα νά υποδεχτή τό νέο ζευγάρι. Μόλις ή γαμήλια πομπή έφτανε στό σπίτι άρχιζε τό τραγούδι.

82 Ν' έβγα μάννα και πεθερά νά ιδῆς τό γνιό σ' άπῶρχεται.
Φέρνει ό γνιός σ' μιά πιρδικούλα μέσα στοϋ γαμπρού τά σπία.

(Συνέχεια στο επόμενο τεϋχος)

Ο πόλεμος είναι κατάρα!

Η τιπάνια σύγκρουση μεταξύ των στρατευμάτων της Βέρμαχτ και του Κόκκινου Στρατού, η οποία στην ιστορία του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου έχει καταγραφεί ως η Μάχη του Στάλινγκραντ, άρχισε ουσιαστικά στις 17 Ιουλίου 1942 και τελείωσε στις 2 Φεβρουαρίου 1943 με τη νίκη των Ρώσων. Οι Γερμανοί έχασαν 330.000 άνδρες, έναν στρατάρχη, δεκαέξι στρατηγούς και οριστικά την ελπίδα να κερδίσουν τον πόλεμο. Στην κατάληξη εκείνης της μεγάλης αναμέτρησης, πέρα από τον ηρωισμό των Ρώσων που μάχονταν υπέρ βωμών και εστιών, σημαντικό ρόλο έπαιξε ο καιρός και το κλίμα της περσιχής των επιχειρήσεων.

Οι κακές καιρικές συνθήκες ουσιαστικά άρχισαν από τα μέσα Νοεμβρίου, καθηλώνοντας στο έδαφος τη γερμανική πολεμική αεροπορία (Λουφτβάφε) και προκαλώντας μεγάλα προβλήματα στους Γερμανούς στρατιώτες που δεν ήταν εξοικειωμένοι με το ψύχος. Με αυτές τις συνθήκες, στις 19 Νοεμβρίου, άρχισε η ρωσική αντεπίθεση σχεδόν ταυτόχρονα από το βορρά και από το νότο. Σε μικρό χρονικό διάστημα οι Ρώσοι κατάφεραν να περικυκλώσουν τους Γερμανούς, των οποίων πλέον η μοίρα ήταν προδιαγεγραμμένη.

Πολλά είναι τα τελευταία συγκλονιστικά γράμματα Γερμανών στρατιωτών που στάλθηκαν από το Στάλινγκραντ προς τους δικούς τους και διασώθηκαν στα αρχεία του Πότσδαμ. Νέα παιδιά γεμάτα ζωή κι ελπίδες για το μέλλον τους, σύρθηκαν από έναν παράφρονα δικτάτορα σε έναν αιματηρό πόλεμο και τώρα έβλεπαν να πλησιάζει το τέλος τους. Από αυτά τα γράμματα διάλεξα εκείνο ενός ονειροπόλου μετεωρολόγου - παρατηρητή, ενός φιλειρηνιστή νέου ανθρώπου που αγαπούσε τη δουλειά του. Γράφει, με-

ταξύ άλλων, ο Γερμανός στρατιώτης στο τελευταίο γράμμα προς τη φίλη του Μόνικα:

«...Εδώ, τώρα με απασχολούν πολύ οι καιρικές συνθήκες. Είμαστε τέσσερις μαζί στη δουλειά αυτή κι αν εξακολουθήσει έτσι το πράγμα, θα είμαι πολύ ευχαριστημένος. Η δουλειά που κάνουμε είναι να μετράμε τη θερμοκρασία και την υγρασία και να υπολογίζουμε την ορατότητα και πόσο ψηλά βρίσκονται τα σύννεφα (...) Γύρω μας τα πάντα συντρίβονται. Μια ολόκληρη στρατιά πεθαίνει. Μέρα και νύχτα ζούμε μέσα στη φωτιά. Κι όμως είμαστε τέσσερις άνδρες εδώ πέρα απασχολημένοι με το καθημερινό μέτρημα της θερμοκρασίας και τα σύννεφα. Δεν πολυκαταλαβαίνω από πόλεμο. Απ' το χέρι μου δεν σκοτώθηκε άνθρωπος. Δεν έριξα ούτε μία σφαίρα. Αλλά είμαι βέβαιος ότι η αντίθετη παράταξη δεν μπορεί να καταλάβει μια τέτοια 'έλλειψη λογικής'. Θα ήθελα πολύ να μετρώσα τ' αστέρια για μερικές ακόμα δεκάδες χρόνια, αλλά τώρα δεν μπορεί να γίνει τίποτε πια». (Αρχεία Πότσδαμ Τελευταία Γράμματα από το Στάλινγκραντ. Μετάφραση Αλέκου Ζωγράφου. Εκδόσεις Ασκραίος, Αθήνα 1972).

Οι βασικοί παράγοντες του κλίματος που επέδρασαν αρνητικά στις πολεμικές επιχειρήσεις εναντίον της Ρωσίας ήταν οι παγετοί του χειμώνα και η ανοιξιάτικη ρασπουίτσα, δηλαδή η λάσπη των δρόμων που προκαλούσε η τήξη του χιονιού και καθήλωνε τις κινήσεις πεζών και τροχοφόρων. Τα δύο πρώτα χρόνια του πολέμου οι Γερμανοί υπερίσχυαν των Ρώσων τη θερινή περίοδο χάριν και της ανεμπόδιστης δράσης της αεροπορίας τους, ενώ το χειμώνα υπερίσχυαν οι Ρώσοι. Από το 1943 άρχισαν να υπερίσχυουν οι Ρώσοι όλες τις εποχές.

Δημ. Ζιακόπουλος

Μικρό Ελεγείο

(Μνήμη Θεόφιλου και Λάκης Ζώτου)

«Τώρα πένθιμη εγγράφομαι μουσική
καθώς τα χέρια μου απταίστως εισχωρούν στα κυπαρίσσια
ορφανά σπουργίτια.
το σφύριγμα του ανέμου
ακούγοντας»

(Λ. Ζώτος: Πνευστός Κιμμέριος)

Χωμένος πίσω απ' τον γεμάτο βιβλία και περιοδικά πάγκο του, στο «Ελεγείο» του, το μικρό βιβλιοπωλείο, που με αγάπη και μεράκι και με τη συνδρομή του αδερφού του, έστησε στην αγαπημένη του Κόνιτσα, μ' ένα τσιγάρο αναμμένο στα χείλη του, απολαμβάνοντας το αγαπημένο του ραδιοφωνικό «δεύτερο πρόγραμμα» και ξεφυλλίζοντας τον ημερήσιο τύπο. Έτσι, θυμάμαι τον Θεόφιλο...

Στωικός, με περισσή εγκάρτερση, μην ποθώντας, μην προσμένοντας...

Με την Παπαδιαμαντική του ταπεινότητα, με οξεία και στέρεη κρίση, αναλύοντας την πολιτική και κοινωνική επικαιρότητα. Ασυμβίβαστος, θητεύοντας με πραότητα στη μοναξιά και στον πόνο, ευδοκίμούσε στο μικρόκοσμό του, «ως στρουθίον μονάζον επί δώματος».

Μαζί του, στη ζωή και στο θάνατο, ο Λάκης, ο Ποιητής. Ευρυμαθής, με γερή φιλολογική αρματωσιά και ποιητικό πάθος απροσμέτρητο. Σεμνός, αξιοπρεπής κι αθόρυβος στον ιδιωτικό και πνευμα-

τικό του βίο. Αυτός ο «ταρκεντής σπινώνων λέξεων και λυρικών αισθημάτων, που το νόμισμα χάρισε της ζωής του σε μαθητές, πάρεξ στον περατάρη, ξόδεψε το βλέμμα του στον ουρανό και στα βιβλία, την ανία του στις αχάριστες λέξεις». Αυτός που «κατέβαινε όλη τη νύχτα στο θάνατο, με τα λιωμένα ρούχα των στίχων του», που «μόνος έζησε στην αγορά και στην ρέμβη της, λυρικά κομψός», έπαιξε και συνομήλισε με την ποίηση, φτάνοντας την σ' ένα υψηλό αισθητικό επίπεδο.

Ο Λάκης που με λυρισμό ύμνησε την Τύμφη και τον Αώο, τον τόπο που αγάπησε, όπου η αθέατη μπερέτα - σαν κι αυτή των στίχων του - τον έρριξε στη χώρα των Κιμμερίων.

«Τώρα φυσαίει στα κυπαρίσσια των νεκρών μια μουσική με τα αόρατα νεκροταφεία της».

- Είθε, στον άλλο κόσμο σας, να θάλει παντοπινά «ολονύκτια της Τύμφης παραδείσια κλωρότητα».

Τάσος Κανάτσος

Αποκατάσταση

Ι. Ν. Αγίας Παρασκευής Παλαιοσελλίου

Το έτος 1996 με την μελέτη του αρχιτέκτονα Θεοχάρη Φλίνδρα, ο ως άνω Ι.Ν. μετρήθηκε με απόκλιση 65 επί τοις εκατό από την κατακόρυφο. Είναι μια παθογένεια που αναπάσα στιγμή μπορεί να είναι μοιραία για το οικοδόμημα.

Τυχάνει να είμαι Μέλος του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου καθώς και ο Γεώργιος Τζίμας.

Θα ήταν άδικο να πέσει επί της κεφαλής μας ανάθεμα ότι επί των ημερών μας κάθηκε ο Ιερός Ναός όταν έχουμε δώσει αγώνες για την αποκατάστασή του και την εν τέλει διάσωσή του.

Πλειστάκις έκανα γνωστή την αγωνία μου για το μέλλον του Ι. Ναού. Έχω το δικαίωμα να διασφαλίσω την ειρήνη και την ηρεμία για το υπόλοιπο του βίου μου. Όθεν δημοσίως καλώ τους καθ' ύλην αρμοδίους Ι.Μ.Δ.Π. κ Κονίτσας Υπουργείο Πολιτισμού - Εφορεία Αρχαι-

οτήτων Π.Ε. Ιωαννίνων να υπερβούν τις γραφειοκρατικές αγκυλώσεις και επικεντρωθούν στα σπουδαία. Ήτοι: Σύνομη σύνταξη αρχιτεκτονικής μελέτης και κατάθεση στη Δ/ση Βυζαντινών Αναστυλώσεων, Έγκριση από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, Χρηματοδότηση, Δημοπράτηση. Λυπούμαι που η Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων παγιδεύτηκε σε άστοχες και υστερόβουλες καταγγελίες.

Επειδή ο Ι. Ναός λειτουργείται, ανοιχτό μένει το θέμα όπως ο αρμόδιος Δικαστικός Λειτουργός επιληφθεί το θέματος εισόδου πιστών.

Γι' αυτό μην επαναστατείτε! Οι υπεύθυνοι άνθρωποι ομολογούν και υπερασπίζονται την αλήθεια.

Ηλίας Ανδρέου

Φίλε του περιοδικού θυμήσου, έστειλες τη συνδρομή σου;

Όλα τα βιβλία της "Κονιτσιώτικης Βιβλιογραφίας" είναι ελεύθερα διαθέσιμα στο διαδίκτυο μέσω του ψηφιακού αποθετηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Κονίτσας "Balkaniana", στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.explorat.eu/explore

ΣΧΟΛΙΑ

• Οκτώ ώρες έμειναν εγκλωβισμένα τα αυτοκίνητα στην Αττική οδό με το χάος που προκλήθηκε λόγω της σφοδρής χιονόπτωσης, (Δελτίο ΕΡΤ βράδυ στις 24 Γενάρη). Πολλά χιόνια, ακόμα και στα νησιά του Αιγαίου, ενώ στην περιοχή μας το θερμόμετρο έδειχνε κάτω από το μηδέν. Άλλη μια φορά θα τα βάζουμε με τα "καιρικά φαινόμενα" λες πως τα καιρικά φαινόμενα δεν υπήρχαν από εκατομμύρια χρόνια στον πλανήτη μας. Οι βόρειες χώρες που έχουν κάθε χρόνο αυτά και χειρότερα φαινόμενα, πώς δεν πανικοβάλλονται και τα αντιμετωπίζουν ψύχραιμα; Εμείς, χωρίς την απαραίτητη πρόληψη, κάθε φορά με τις φωτιές, τις πλημμύρες, τους σεισμούς και τους κατακλυσμούς, πάντα θα ψέλνουμε το ίδιο "τροπάρη" φταίει ο καιρός!...

Ήρθε στη χώρα βαρυχειμωνιά και στην Αθήνα έφερε χιονιά.

Μια οι πλημμύρες, μια η φωτιά χορεύουμε στον ίδιο τον χαβά!

Πάντα την νύφη την πληρώνει ο λαός και δεν ιδρώνει το ... "αυτάκι" κανενός. Αντί για πρόληψη, οι αρμόδιοι ξορκίζουν το κακό με "μάγια" κι ύστερα τελούν μνημόσυνα-τρισαγία!

Σ. • Έχουμε την πανδημία του κορωνοϊού που μας ταλανίζει δυο χρόνια με

τραγικές συνέπειες στην υγεία και στην οικονομία, μας προέκυψε κι άλλος μεγάλος μπελάς με τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Ζήσαμε τα προηγούμενα χρόνια τις επεμβάσεις Αμερικανών και ΝΑΤΟ στο Ιράκ-Αφγανιστάν, Λιβύη, Σερβία κλπ. με τις φοβερές καταστροφές σε ανθρώπους και οικόνομη. Τώρα, με δικαιολογία, ότι η ναζιστική κυβέρνηση της Ουκρανίας θέλει να εντάξει τη χώρα στο ΝΑΤΟ, ο Πούτιν στέλνει τα στρατεύματά του εκεί για ν' αποτρέψει αυτό το ενδεχόμενο. (Μας θυμίζει την κρίση με τους πυραύλους στην Κούβα).

Έτσι επαληθεύεται η ρήση: "Όταν στον βάλτο παλεύουν τα βουβάλια, την πληρώνουν οι βάτραχοι".

Αλλοίμονο στους μικρούς λαούς, που από τους ανταγωνισμούς των μεγάλων, για τα συμφέροντά τους, αυτοί πληρώνουν ... τη νύφη!...

Σ.Τ.

ΕΙΛΗΞΕΙΣ

Με πολύ κρύο και χιόνια στα βουνά μας ήρθε ο φετινός Γενάρης.

• Στις 16/1/22 ο Υφυπουργός Εθνικής Άμυνας Νικόλαος Χαρδαλιάς επισκέφτηκε το στρατιωτικό φυλάκιο στη Μολυβδοσκεπάστη συνοδευόμενος από τον Διοικητή της 8ης Μηχανοποιημένης Ταξιαρχίας Ταξίαρχο Χρήστο Σιόρεντα και άλλα στελέχη του Στρατού.

Εκεί τους υποδέχτηκαν ο Δήμαρχος Νίκ. Εξάρχου και οι αντιδήμαρχοι Δημ. Χήρας και Νικ. Τσιαλιαμάνης. Μετά την ανταλλαγή δώρων, ο Δήμαρχος ενημέρωσε τον υπουργό για τα προβλήματα που απασχολούν την περιοχή, λαμβάνοντας την υπόσχεση ότι θα βοηθήσει στην επίλυσή τους.

- Το Κοινωνικό Παντοπωλείο του Δήμου, στις 20-21/1/2022 πραγματοποίησε την 47η διανομή διάφορων προϊόντων στους δικαιούχους, προσφορά χορηγών: Χατζνεφραιμίδης Ο.Ε. - DESMOS - Τράπεζα Τροφίμων Θεσ/νίκης.

Ο Δήμος και η Κοινοφελής Επιχείρηση του Δήμου και τα στελέχη του Κοινωνικού Παντοπωλείου εκφράζουν τις ευχαριστίες για την κοινωνική προσφορά, καλώντας και άλλες επιχειρήσεις και συνδημότες να ενισχύσουν αυτή την προσπάθεια.

- Ένα από τα σπουδαιότερα και σημαντικότερα έργα που αφορούν το Δήμο Κόνιτσας θα υλοποιηθεί με την ένταξη του έργου με τίτλο «Μελέτη οριοθέτησης ποταμού Αώου Δήμου Κόνιτσας» στον Άξονα «Πολιτική Προστασία - Προστασία της Δημόσιας Υγείας - Τεχνική Βοήθεια» του Προγράμματος «ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΤΗΣΗΣ», συνολικού προϋπολογισμού 1.208.460,69€.

Πρόκειται για τη σύνταξη μελέτης οριοθέτησης του ποταμού Αώου μήκους 65 KM και του ποταμού Βοϊδομάτη, μή-

κους 20 km, μελέτης διευθέτησης με έργο αντιπλημμυρικής προστασίας σε συνολικό εκτιμώμενο μήκος 1,00 km στον ποταμό Αώο και αρχιτεκτονική ανάπλαση της ζώνης διευθέτησης, η οποία θα περιλαμβάνει τον σχεδιασμό από το ιστορικό γεφύρι μέχρι το γεφύρι στην εθνική οδό και των επιμέρους διαμορφώσεων των σημείων στάσης, παρατήρησης και ενημέρωσης. Η μελέτη για την προεκτίμηση αμοιβών συντάχθηκε και θεωρήθηκε από τις υπηρεσίες του Δήμου Κόνιτσας το Δεκέμβριο του 2020, υποβλήθηκε στο πρόγραμμα με την υπ' αριθ. 1665/26-03-2021 αίτηση χρηματοδότησης και εντάχθηκε με την υπ' αριθ. 5536/12-01-2022 απόφαση του αναπληρωτή Υπουργού Εσωτερικών.

- Με ένα "πασπάλισμα" χιονιού ως την Άνω Κόνιτσα έκανε "ποδαρικό" ο Φλεβάρης και θερμοκρασία αρκετά κάτω από το μηδέν.

- Στις 2 του Φλεβάρη πληροφορηθήκαμε από τα ΜΜΕ ότι έφυγε από την ζωή ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας Χρήστος Σαρτζετάκης (Είχε επισκεφτεί και την Κόνιτσα).

- Την Πέμπτη 10/2/22 άρχισε στο κανάλι "MEGA" η τηλεοπτική σειρά "Άγιος Παΐσιος - Από τα Φάρασα στον ουρανό". Είναι παραγωγή της εταιρείας GREEN OLIVE FILMS με πολλούς γνωστούς ηθοποιούς: πολλές σκηνές γυρίστηκαν στην Κόνιτσα και τα χωριά όπου

έλαβαν μέρος και πολλοί κάτοικοι.

- Στις 14/2/22 η Χορωδία του Δήμου Κόνιτσας έκοψε την πίτα της.

- Από τον Δήμο ενημερώνονται οι Κονιτσιώτες ότι καταργείται το Υποθηκοφυλάκειο Κόνιτσας από τις 28/2/22 και μεταφέρονται οι αρμόδιες του στο νεοσυσταθέν Κτηματολογικό Γραφείο Ηπείρου με έδρα τα Γιάννινα.

Το αρχείο θα παραμείνει προσωρινά ως Αρχαιοφυλάκειο στην Κόνιτσα και από 1/3/22 όσοι έχουν περιουσία στην περιοχή Κόνιτσας, θα εξυπηρετούνται από το Κτηματολογικό γραφείο Ηπείρου στα Γιάννινα.

- Με θερμοκρασία κάτω από το μηδέν τις νύχτες και λίγο χιονάκι από Α. Κόνιτσα προς τα βουνά τις δύο τελευταίες μέρες μας αποχαιρέτησε ο Φλεβάρης.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

- Στις 18/12/21 ο Θωμάς Τσαγκάς από το Μάζι και η Κων/να Πύρσου αποκτησαν αγοράκι.

ΑΠΕΒΙΩΣΑΝ

- Λευκοθέα Καλλιντέρη, 1-1-22, ετών 99, στην Αετόπετρα.
- Βύρων Ζδράβος, 5-1-22, ετών 90, στην Κόνιτσα.
- Καραμουράτη Ελένη, 6-1-22, ετών 70, στην Κόνιτσα.

- Ζώτος Απόστολος, 15-1-22, ετών 72, στην Κόνιτσα.

- Ευγένιος Γαϊτανίδης, 20-1-22, ετών 67, στην Κόνιτσα.

- Ρωζάνη Τσιατσιά, 21-1-22, ετών 97, στην Κλειδωνιά.

- Αριστέα Γαϊτανίδη, 22-1-22, ετών 75, στην Κόνιτσα.

- Βασίλειος Στράτος, 25-1-22, ετών 95, στο Μάζι.

- Γεώργιος Αναγνωστόπουλος, 27-1-22, ετών 86, στην Κλειδωνιά.

- Παρασκευή Κεσανίδου, 28-1-22, ετών 57, στην Κόνιτσα.

- Γεώργιος Εξάρχου, 1-2-22, ετών 85, στην Εξοχή.

- Απόστολος Νάνος, 8-2-22, ετών 87, στη Μόλισσα.

- Δημήτριος Καλύβας, 11-2-22, ετών 91 στην Αγία Παρασκευή.

- Χρυσάνθη Κοφίτσιου-Κωφού, ετών 97, στις Πάδες.

- Λουκάς Νίτσιος, 15-1-22, ετών 60, στην Πυρσόγιαννη.

- Θωμάς Δούκας, 22-1-22, ετών 93, στην Καστάνιανη.

- Ματούλα Καπλάνη, 28-1-22, ετών 96 στην Δροσοπηγή.

- Παρασκευή Καρανίκα, 2-2-22, ετών 62, στο Κεφαλοχώρι.

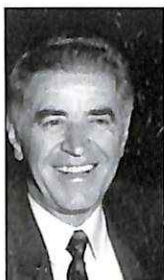
- Απόστολος Βάκαλος, 6-1-21, στα Γιάννινα.

- Γεώργιος Ι. Παπαϊωάννου, 17-1-22, στο Πάπιγκο, ετών 57.

- Ιωάννης Ντίνης, 27-2-22, ετών 84, στην Καλλικράτεια Χαλκιδικής.

Αυτοί που έφυγαν

† ΒΑΣΙΛΗΣ ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΑΝΤΙΟ

Αγαπημένε μας αδελφέ, Βασίλη,

Έφυγες για το μεγάλο ταξίδι και μας άφησες ορφανούς! Πήγες να συναντήσεις την

αγαπημένη σου Αντιγόνη, τους γονείς μας και τα αδέρφια μας, Τάκη και Χαράλαμπο, καθώς και τις νύφες μας.

Έζησες μια ζωή γεμάτη αντιξοότητες, από μικρός στα βάσανα, τσομπανόπαιδο στο Παλιοσέλλι στην περίοδο της Κατοχής. Τέλειωσες το γυμνάσιο στην Κόνιτσα, εν μέσω εμφυλίου πολέμου, με πολλές δυσκολίες, φτώχεια, κακουχίες πολλές, αλλά στάθηκες όρθιος και δυνατός. Έπειτα από τριάντα χρόνια Προϊστάμενος στο ΙΚΑ Κόνιτσας, παρέμενες ευγενικός, προσιτός, δίκαιος! Βοήθησες όλη την περιοχή, που πίνουν νερό στο όνομά σου!

Η αγγελία του θανάτου σου τάραξε όλη την επαρχία και τα συλλυπητήρια αμέτρητα! Είμαστε εδώ λόγω της πανδημίας, διαφορετικά όλο το χωριό θα σε συνόδευε στην τελευταία σου κατοικία.

Απέκτησες μία αξιόλογη οικογένεια, δύο υπέροχα κορίτσια, τη Βικτωρία και τη Μαίρη, καθώς και δύο γαμπρούς, τον Μίλτο και τον Λεωνίδα, και τα αγαπημένα

σου δύο εγγόνια, τον Δημήτρη και τον Δάνη.

Ήσουν αγωνιστής στη ζωή, πιστός στις ιδέες σου και μέλημά σου πάντα η εξυπηρέτηση του πολίτη!

Καλό ταξίδι, αγαπημένε μας αδελφέ, Βασίλη!

Το χωριό και όλη η επαρχία σε αποχαιρετά κι ας είναι ελαφρύ το χώμα της μακεδονικής γης που σε σκεπάζει!

Τα αδέρφια σου Δέσποινα, Παναγιώτης, Πολύμνια & Γιάννης

Σ.Σ.

Στην μνήμη του, τα αδέρφια του προσφέρουν στο περιοδικό μας, που το περιμένε με ανυπομονεσία ως την τελευταία στιγμή της ζωής του, το ποσό των 100 ευρώ.

† ΧΑΪΔΩ ΡΑΠΤΗ (1931-2022)

Δεν βρίσκεται πλέον ανάμεσά μας η αγαπητή Χαΐδω, γέννημα θρέμα του Παλαιοσελλίου. Ένωσε τις τύχες της ζωής της με τον αγαπητό σε όλους μας Γιώργο τον

φωτογράφο που εδώ και χρόνια ξεκινώντας από την κοιλάδα του Αώου αποθανάτιζε με τον φακό του πρόσωπα και γεγονότα. Ρίχθηκαν στο μόχθο και την βιοπάλη πρώτα στο Παλιοσέλλι και κατόπιν εδώ στην Κόνιτσα, δημιουργώντας μια ωραία οικογένεια. Σε εκείνους τους δύσκολους καιρούς η Χαΐδω είχε

ένα ακατανίκητο όπλο το χαμόγελο, την αισιοδοξία και τον καλό λόγο.

Με την διαπεδαγώγηση των υπέροχων εκείνων δασκάλων διέθετε σωστή κρίση και σκέψη η δε κοινωνικότητά της ήταν χαρακτηριστική. Πιστεύω πως εκεί στον παράδεισο με τα αστεία της θα περνούν υπέροχα. Αγαπητή Χαΐδω, Αιωνία σου η Μνήμη.

Η. Ανδρέου

† ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΥ (2/1/2021)

Αγαπημένε μου παππού

Σε μένα έλαχε ο κλήρος εκ μέρους των παιδιών σου, των γαμπρών σου, της νύφης σου, των εγγονών και δισέγγονων σου και εκ μέρους των λοιπών συγγενών, φίλων και συγχωριανών σου να είμαι εγώ αυτός που θα σε αποχαιρετίσει για τελευταία φορά.

Δύσκολη αποστολή και επώδυνη

Μεγάλη η θλίψη, η οδύνη και ο πόνος ψυχής. Γιατί δεν μπορεί κανείς να πιστέψει, ότι παρά την ηλικία σου, έφυγε από κοντά μας ένας άνθρωπος ειλι-

κρινής, αkéραιος και γνήσιος. Με την απλότητα του χαρακτήρα σου, το φιλότιμό σου, την εργατικότητα και την ευγένειά σου είχες καταφέρει να κερδίσεις την αγάπη και την εκτίμηση όλων των συγγενών και συγχωριανών σου.

Ανέθρεψες, με τη γιαγιά μας Ευαγγελία, τέσσερα παιδιά που σε έκαναν περήφανο με την επαγγελματική και κοινωνική καταξίωσή τους.

Υπάρχει όμως για όλους μας παρηγοριά. Για τα παιδιά σου ότι είναι παιδιά ενός άξιου και δίκαιου πατέρα, ενός ανθρώπου με πίστη και αφοσίωση στην οικογένειά του.

Θα λείπεις από κοντά μας, αλλά είμαι σίγουρος ότι μαζί με τη γιαγιά μας Ευαγγελία, θα μας παρακολουθείτε όλους από εκεί ψηλά.

Θα παρακολουθείς τα παιδιά σου να αναφέρουν με περηφάνια το όνομά σου.

Τα εγγόνια και δισέγγονά σου να γίνονται καινούργιοι επιστήμονες, άνθρωποι της κοινωνικής προσφοράς.

Να είσαι σίγουρος ότι τη μορφή σου, το μειλίχιο ύφος σου, τον καλό σου λόγο θα τον θυμόμαστε όλοι με καμάρι.

Ο Θεός να αναπαύσει την ψυχή σου και ας είναι ελαφρύ το χώμα που θα σε αγκαλιάσει σε λίγο.

Καλό Παράδεισο παππού !!!

Κων/νος Σδούκος

† ΜΟΥΣΙΟΥ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Η Μούσιου Κλεοπάτρα του Δημητρίου και της Δέσπως γεννήθηκε στις 18-9ου του 1941 στην Λαγκάδα Κόνιτσας από αγροτική οικογένεια. Ήταν το τρίτο κατά σειρά παιδί της οικογένειας και απεβίωσε στις 21-12ου του 2021, σε ηλικία 80 ετών και κηδεύτηκε στο χωριό της Λαγκάδα.

Στη μικρή ηλικία των 7 ετών και κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου χάνει τον πατέρα της και εν συνέχεια, μετά το τέλος του Εμφυλίου η μητέρα της Δέσπω και τα αδέρφια της Αποστόλης και Μαρία βρίσκονται στην Ουγγαρία, ενώ η ίδια και τα αδέρφια Ηλίας και Αγγελα βρίσκονται στις Παιδοπόλεις της Σύρου, απ' όπου επέστρεψε στη Λαγκάδα τον Απρίλιο το 1950, μένοντας τότε στους συγγενείς του πατέρα της και τότε στους συγγενείς της μητέρας της.

Τον Φλεβάρη του 1954 τελείωσε το νυχτερινό Δημοτικό Σχολείο Λαγκάδας και μαζί με τη μητέρα της και τα δύο αδέρφια της, που επέστρεψαν απ' την Ουγγαρία, δούλεψαν σκληρά είτε στα πρόβατα, που είχε ο αδερφός της Ηλίας, είτε στα χωράφια για να επιβιώσουν.

Στις 27 Οκτωβρίου 1963 παντρεύεται τον Κωνσταντίνο Χαράλαμпу Μούσιο και αποκτάει δύο παιδιά, τον Αθανάσιο και τον Χαράλαμпо. Λόγω του επαγγέλματος του συζύγου της ως κτηνοτρόφου,

δούλεψε πολύ σκληρά παρασκευάζοντας τυροκομικά προϊόντα η ίδια, και τα μετέφερε η ίδια στα γύρω χωριά με τα μουλάρια, Καστανέα, Πύργο, Πουρνιά και Δροσοπηγή, όπου τα πουλούσε. Σε όλη τη διάρκεια της ζωής της δούλεψε πάρα πολύ σκληρά, για να αναθρέψει και να μεγαλώσει την οικογένειά της έως ότου βγήκε στη σύνταξη. Κατά τη διάρκεια της αρρώστιας της, όταν βρισκόταν στο κρεβάτι του πόνου, ο σύζυγος κι εμείς τα παιδιά της της προσφέραμε τα μέγιστα.

Οι διαπεραστικές φωνές από τα μοιρολόγια των γυναικών της Λαγκάδας θύμιζαν αρχαία τραγωδία:

Μαρή καλή νοικοκυρά,

Μαρή καλή μου μάνα,

Μαρή καλή μανούλα μου και παραπονεμένη,

Μάνα, μάνα, μανούλα μου, μάνα και πάλι μάνα

Μανούλα μου, μανούλα μου, χίλιες φορές μανούλα

Κι άλλη μάνα δε γίνεται μάνα σαν τη δική μου

— Με κάλεσε η μαύρη γης κι ο Χάροντας αντάμα

Άσε με χάρε, άσε με ετούτον τον χειμώνα κι έλα κατά την άνοιξη, κατά το καλοκαίρι

να λουλουδιάσουν τα κλαδιά, να βγάλει η γης χορτάρι.

Για πέστε στα παιδάκια μου να βγουν να δουν τον ήλιο

αν είναι η ώρα γρήγορη, να κάτσω ακόμα λίγο

αν πήρε, μωρ', και βράδιασε, να ση-

† ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΖΩΤΟΣ
(1949-2022)

Φίλτατε συμμαθητή μας Απόστολε.

Με άφατη θλίψη αναμέναμε στον αύλειο χώρο του Αγίου Νικολάου την σεπτή σωρό σου.

Το θολό βλέμμα μου για μια στιγμή

αγκάλιασε το Δημοτικό μας και λίγο πιο ξέμακρα ό,τι απόμεινε από το Γυμνάσιό μας, που ο κισσός το σαβάνωσε παραδίδοντάς το στην λησμονιά του χρόνου. Ποια λες να ήταν η πρώτη μου σκέψη! Ως ποιητής το ένοιωσες ευθύς αμέσως. Απόστολε λες και ήταν χθες, που παιδιά όλο ζωντάνια, χαρά και μακαριότητα κυκλοφορούσαμε και διδασκόμασταν στον ερό αυτό χώρο. Το παγερό αυτό απόγευμα του Γενάρη με χείλη που τρεμόπαζαν και μιλιό που δεν σώνονταν, βουβοί και απόμακροι στροβιλιζόμασταν στην σκέψη πώς συνέβη αυτή η αρχαία τραγωδία, δύο αδέρφια αχώριστα και πολυαγαπημένα, αναχώρησαν στην χώρα των Μακάρων μέσα σε τρεις μήνες. Τέτοιο θλιβερό συμβάν δεν γνώρισε ποτέ της η μικρή μας πόλη. Ο συμμαθητής μας και φίλος Νίκος Μπέτσος ομολόγησε πως ήσουν επιβλητικός και στην εις ουρανούς αναχώρησή σου, η μορφή σου ήταν Πατριαρχική όπως ακριβώς ήταν ο όρος της προσομιλώσεως.

Σε ακολούθησα στην τελευταία κατοι-

κωθώ να φύγω,

γιατί έχω δρόμο μακρινό, δρόμο να περπατήσω

— Κάτσε, κάτσε μανούλα μου, πέντε, έξι χρόνια ακόμα θα σε ταΐζω ζάχαρη, θα σε ταΐζω μέλι.

— Δε θέλω εγώ τη ζάχαρη, δε θέλω εγώ το μέλι εγώ θέλω τα παιδάκια μου γλυκά να κουβεντιάζω.

Η οικογένειά της αντί στεφάνου στη μνήμη της προσφέρει χρηματικό ποσό στον Ιερό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου Λαγκάδας.

Η ξαδέρφη της Αφροδίτη Ζούνη από τη Θεοτόκο στη μνήμη της Κλεοπάτρας Μούσιου προσέφερε χρηματικό ποσό στον Ιερό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου Λαγκάδας.

Η ξαδέρφη της Βάγια Κουτσούκη από τη Θεοτόκο στη μνήμη της Κλεοπάτρας Μούσιου προσέφερε τα κόλλυβα στο 40ημερο μνημόσυνο.

Στην εξόδιο ακολουθία παρ' όλα τα μέτρα, λόγω της πανδημίας, συμμετείχαν πρώτα απ' όλους ο σύζυγός της και τα παιδιά της, οι συγγενείς της, όλο το χωριό, συγγενείς και φίλοι απ' τα γύρω χωριά και πλήθος κόσμου.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα της Λαγκάδας που τη σκεπάζει.

Τα παιδιά της
Αθανάσιος και Χαράλαμπος

Η οικογένειά της προσφέρει στη μνήμη της στο περιοδικό «ΚΟΝΙΤΣΑ» το χρηματικό ποσό των 20 Ευρώ 0 σύζυγος Κωνσταντίνος

κία σου, όπου ενταφιάστηκες δίπλα στον Θεόφιλο. Μαζί στο εδώ, άρρηκτα ενωμένοι και στο επέκεινα.

Βαρύθυμος ακολούθησα το απογευματινό τελετουργικό του καφέ και ανάγνωσης της εφημερίδας. Χωρίς να το θεωρώ σύμπτωση ανοίγοντας «ΤΟ ΒΗΜΑ» έπεσα σε ένα άρθρο ανεγνωρισμένου φυσικού για τον προσδιορισμό της έννοιας του χρόνου.

Ενθυμούμαι την συζήτησή μας πάνω στο δυσκολονόητο έργο του φιλόσοφου Μάρτιν Χαιντέγκερ, «Το είναι και ο Χρόνος» και καταλήξαμε στο συμπέρασμα πως ο χρόνος είναι επικυρίαρχος των πάντων, «πανδαμάτωρ» κατά τους αρχαίους, ως τέταρτη διάσταση κατά τους σύγχρονους φυσικούς, οι οποίοι πέραν τούτου τον θεωρούν φαντασίωση και διαδοχή γεγονότων τα οποία κατά το ιδεόμελον του Ιωάννη Μοναχού Δαμασκηνού «πάντα σκιάς ασθενέστερα», «πάντα ονείρου απατηλότερα».

Έτσι λοιπόν είναι η ζωή μας μια διαδοχή γεγονότων που κυοφορούνται στην μήτρα του χρόνου. Απόστολε μετά το Γυμνάσιο οι δρόμοι μας χωρίσανε μια που εσύ εντάχθηκες στη Φιλοσοφική Ιωαννίνων εγώ στη Νομική Θεσσαλονίκης. Μετά την στρατιωτική σου θητεία διορίστηκες καθηγητής στον Αστακό και από εκεί μετατέθηκες στην Αθήνα όπου αναδείχθηκες σε σπουδαίο διδάσκαλο. Απέκτησες ισχυρές φιλίες με πρόσωπα της κεντρικής εξουσίας γνωριμίες που σου έδιναν την δυνατότητα να ανεληχθείς σε στέλεχος της διοικητικής δομής του Υπουργείου Παιδείας ή της Νέας Γενιάς.

Πλην όμως αυτοί οι τακτικισμοί και αυτές οι αναρριχήσεις δεν ήταν του χαρακτήρα σου. Σε ανύποπτο χρόνο μου είχες εκμυστηρευθεί: Ηλία δεν θα υποβαθμίσω τον εαυτό μου σε γραφειοκράτη, αποποιούμαι ακόμη και την θέση του Γυμνασιάρχη ή Λυκειάρχη. Είχες δίκιο, τι πιο σπουδαίο από την επίκληση Διδάσκαλε. Η ανθρωπότητα από την εποχή του Ομήρου αισθάνθηκε την ανάγκη όχι μόνον να καλλιεργήσει τον προφορικό λόγο για την καθημερινότητα, αλλά διαπίστωσε ότι μέσα απ' αυτόν της δινόταν η δυνατότητα να εκφράσει ό,τι πολυτιμότερο και ευγενέστερο έκρυβε στα κατάβαθα της νόησής της, αλλά και να υπερβεί την θνητότητα της ύπαρξής της. Έτσι γεννήθηκαν οι καλές τέχνες με εξέχουσα την ποίηση.

Πνεύμα ανήσυχο και μονίμως σε εγρήγορση ρίχθηκες στον αγώνα να διατάξεις με τέτοιο τρόπο τις λέξεις ώστε να τις εξαναγκάσεις να φέρουν στο φως τα απόκρυφα σημαινόμενα. Κατέλιπες σπουδαίο ποιητικό έργο το οποίο θα αποτιμήσουν οι καθ' ύλην αρμόδιοι κριτικοί της λογοτεχνίας. Εγώ ομολογώ πως ήμουν ευτυχής που μέσα από τις τάξεις μας ξεπήδησε ένας άνθρωπος των γραμμάτων ενταγμένος σε εκείνους που τόσο θαυμάζαμε και συνάμα μελετούσαμε προκειμένου να διευρύνουμε τους ορίζοντες της νόησης.

Αγαπητέ Συμμαθητή της θαυμάσιας εκείνης τάξης του Γυμνασίου που αποφοίτησε το 1967.

Αναπαύσου εν ειρήνη.

ΗΛΙΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

† ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΣΟΓΓΑΣ

Επικήδειος για τον Άγγελο Τσόγγα, από τον Αγαθάγγελο Πολίτη.

Πέραν από την συγκίνηση, μου προκάλεσε η είδηση μια μελαγχολία, γιατί δεν αναφέρεται το όνομα του πατέρα του, Γεωργίου Τσόγκα, που διετέλεσε για πολλά χρόνια Διαχειριστής στο Ορφανοτροφείο της Κόνιτσας. Οι παλιότεροι Κονιτσιώτες θα θυμούνται ασφαλώς τον ήπιο χαρακτήρα του, την εντιμότητά του και την θαυμαστή χρηστή διαχείριση σε χαλεπούς καιρούς. Η θητεία του εν μέσω πολέμων μαζί με τον Διευθυντή τον αείμνηστο Πάκο, αποτελεί εξαίρετο παράδειγμα ήθους.

Ας είναι αιωνία η μνήμη τους. Με τον Άγγελο, το κύριο όνομα είναι Ευάγγελος περάσαμε πολλά χρόνια μαζί. Το 1941, επειδή το σχολείο στον Αμάραντο έκλεισε με πήρε η Νονά μου Σοφία και έμεινα 4 χρόνια. Με τον Άγγελο συνδεθήκαμε σαν αδέρφια και συνεχίσαμε σε όλη μας τη ζωή με αδιατάρακτη την αγάπη μας. Ο Άγγελος ήταν καλός και επιμελής μαθητής. Κυρίως στα θεωρητικά μαθήματα.

Η Νονά μου επέμενε να γίνει Γιατρός. Εισήχθη στην ιατρική σχολή με 10 στην έκθεση. Δεν του άρεσε όμως καθόλου η ενασχόληση με το ανθρώπινο σώμα. Το μεράκι του ήταν η σωτηρία της ψυχής, όχι το φθαρτό και γήινο σώμα. Πόσες φορές τον είχα παρακαλέσει να μην εγκαταλείψει τη σχολή, αλλά μάταια.

Αργότερα ενστερννήθηκε το παλαιό ημερολόγιο και εκκλησιαζόταν στην Κυψέλη, που έμενε, σε παλαιοημερολογίτισσα εκκλησία. Η πανδημία μου στέρησε τον τελευταίο καιρό την κουβέντα, που κάναμε για όλα τα θέματα, γιατί όπως άκουσα κάποιον στην Κόνιτσα ο Αείμνηστος Άγγελος ήταν πανεπιστήμων. Έστον απέρριπτο τάφο του στο Ζωγράφο Απικής ας είναι ανάλαφρο το χώμα που τον σκεπάζει.

ΜΝΗΜΕΣ

† ΒΥΡΩΝ ΖΔΡΑΒΟΣ

Στις 5/1/2022 έφυγε από τη ζωή σε ηλικία 90 ετών ο Βύρων Ζδράβος και κηδεύτηκε στο νεκροταφείο της Άνω Κόνιτσας.

Η απουσία του βύθισε στο πένθος την οικογένειά του γιατί ήταν αξιολάτρευτος σύζυγος, στοργικός πατέρας και αγαπητός στην μικρή κοινωνία της πόλης μας.

Στην μνήμη του, η σύζυγος, τα παιδιά, τα εγγόνια και τα δισέγγονά του, προσφέρουν στο περιοδικό «Κόνιτσα» που ήταν συνδρομητής από την αρχή της έκδοσής του, 150 ευρώ.

Ευχόμαστε, καλόν παράδεισο, δεν θα τον λησμονήσουμε ποτέ!

• Στην μνήμη των αδελφών Θεόφιλου και Απόστολου Ζώτου, η οικογένεια Δημητρίου Ζώτου, προσφέρει στο περιοδικό "ΚΟΝΙΤΣΑ", 50 ευρώ.

† ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ (ΛΑΚΗΣ) ΖΩΤΟΣ

Οι απόφοιτοι Γυμνασίου Κόνιτσας έτους 1967 για την απώλεια του συμμαθητή μας Απόστολου (Λάκη) Ζώτου , φιλόλογου- ποιητή που απεβίωσε στις 15/01/2022 στα Γιάννενα και κηδεύτηκε στην Κόνιτσα στις 17/01/2022 , στέλνουν θερμά συλλυπητήρια στους συγγενείς του.

Στην μνήμη του, προσφέρουν στο περιοδικό Κόνιτσα το ποσό των 55 ευρώ

Ο Λάκης , αφιέρωσε από την συλλογή των ποιημάτων του το παρακάτω ποίημα στο 3ο αντάμωμα της τάξης μας τον Αύγουστο του 2007.

Καλό ταξίδι αγαπητέ μας συμμαθητή, ΠΟΙΗΤΙΚΑ όπως θα ήθελες.

ΜΕΣΗΜΕΡΙ

Ανθίζει εύωδια πλατάνου παλιού,
πρώιμα αναθρόσκων καπνός φιλήδονης λύπης.
Όνειρων εύγλωτος ό καφές.

Φέγγουν ροδιές
σκουριασμένες, λήθαργο νηνεμίας.

Μέ ὄψη ὠχρή νηνεμεί το φθινόπωρο.
Καταιγίδα χρωμάτων.
ήδυπαθής λύπη τριανταφυλλί θάνατος.
Δροσερό εἶχα στά χεῖλη βοριά
χωρίς εἰρμό
ὑψιπετές ἐχέφρων τσίπουρο ψηλά
στόν οὐρανίσκο.
τό κορμί σου στή μνήμη μου
μελαγχολικό ἀδράχτι.

Όνειροπαρμένο φῶς παντοῦ ἀσημένιοι
δόχμιοι
Ράθυμο σύννεφο ἡδονῆς ὁ θυμός μου
στήν Τύμφη
Σέ στάση προσοχῆς νηπενθεῖ ἡ Νεμέρτσικα,
ἐπαῖων μέ χρῶμα θνήσκοντος οὐρανοῦ ὁ Ἀῶος.

Καί στ' ὄνειρο
δαίμονες ἄγγελοι
μέ τό λοξό λαγούτο τοῦ Αχέροντα
καί τά βιολιά.

Στόν τόπο οἱ νεκροί σ' ἓνα ἀσημένιο ἀνθό
αὐτοδίδακτος θυμικά ὁ ρυθμός
σπασμένο τό κλαρίνο.

Τότε ἀκούστηκαν βοές μινυρίσματα
καί θυμοί,
κλειστή ἄνοιξη, παλιές τουλίπες,
βάραθρα ξενιτιάς,
κλάματα κλειδωμένα,
ἡ γαλήνη τῆς σιωπῆς
ὡς παράξενη ἀγριότητα.

Μέ τόνους τρυφερούς
τό σκοτεινό τῆς ψυχῆς.

Ἄγραφα αὐτά τά μάτια τῆς ὁμορφιάς
Ὁ ἔρωτας τοῦ θανάτου.

Γιώργος Μάρραιν

Συνδρομές

Αναστασίου Βλαδ. Αθήνα	40	Τσιναρίδου Πόπη Τρίκαλα	20
Οικονόμου Όλγα Αθήνα	20	Ζώτος Σωκρ. Κορωπί	50
Χατζή Σπυριδούλα Αθήνα	15	Σδράβου Λουίζα Άργος	15
Κώστας Γρηγ. Αθήνα	45	Πίσπας Δημ. Παραμυθιά	20
Βλιώρας Χρήστος	20	Αλεξάνδρου Ιωάν. Κόνιτσα	15
Παπαδιαμάντης Κων. «	50	Τρουμπούκης Δημ. Κόνιτσα	20
Καλλιντέρη Ερμιόνη «	15	Κήτας Γεώργ. «	20
Καλλιντέρης Πανάγ. «	15	Βλάχος Γρ. «	20
Δερβένης Πανάγ. «	100	Ζδράβου Γεωργ. «	15
Καραγιάννης Σπ. «	15	Ζδράβου Ερμηνία «	15
Σταμπολτάς Σωτ. «	15	Καβελίδης Προδρ. «	20
Σδούκος Σωτ. «	50	Λαζογιάννης Γιαν. «	20
Ζώτος Μιχ. «	100	Αντωνίου Νικ. «	15
Τσαρτσάλης Γεώργ. «	20	Κόντου Βασιλική Πηγή	50
Δάφνη Ελένη «	15	Σβάρνα Νικολέτα Δίστρατο	20
Στέρτσου Ανθούλα «	20	Τούσιας Θωμάς Κόνιτσα	20
Μούρα Ευανθία «	20	Κρυστάλλης Νίκος «	20
Παγανιά Βαρβ. «	15	Γαϊτανίδης Αθάν. «	20
Δήσιος Παναγ. «	40	Τζόκα Μαρία «	15
Λέτσιος Ιωαν. «	20	Καλλιντέρης Γεώργ. «	15
Χατζηνικολάου Νικ. Θεσ/νίκη	30	Γαϊτανίδου Ελευθερία «	15
Γώγου Λαμπρινή «	20	Καρράς Νίκος «	30
Λύρας Δημ. «	20	Αθανασίου Παν. «	30
Ι. Ησυχαστήριο Βασιλικά «	15	Γκότζος Πέτρος «	25
Βλάνος Χρίστος «	20	Χρηστιάς Βασ. «	20
Κυριαζή Δέσποινα Γιάννινα	15	Καφετζής Δημ. «	30
Κοκοβέ Ανθούλα «	50	Χούσου Άννα «	20
Βάκαλος Απόστ. Ελεούσα	15	Αντωνίου Ευαγγ. «	45
Ζάκκας Κων/νος Γιάννινα	15	Μήτσικα Δήμητρα «	15
Γκρέστας Ιωάν. Γιάννινα	20	Λόλα Σοφία «	20
Παπαζήσης Ζήσης «	20	Μίσσιος Κώστας «	20
Εγνατία «	15	Τσίτσος Σωτ. Πληκάτι	20
Αδάμος Γεώργ. «	25	Κεφάλας Νικ. Πηγή	15
Γιούτσου Ουρανία «	20	Κεφάλας Χαρ. Πηγή	15
Ντάκουλα Θεοδώρα «	15	Ι. Δόνος Ευαγγ. Πηγή	20
Γαράφα Χαρά «	30	Ευαγγελίου Χριστίνα Κλειδωνιά	20
Μπόλη Μαγδαληνή «	15	Σίββας Κώστας Κλειδωνιά	20
Πάντου Ελευθερία Κέρκυρα	20	Λάππας Δημ. Ηλιόρραχη	20
Καρράς Γρηγ. Πειραιάς	30	Κατσαμάνης Δημ. Δροσοπηγή	20
Κολοκυθά Αικ. Καλαμάτα	20	Αποστόλου Κώστας Πάπιγκο	20
Κότσικου-Καϊάφα Ευ. Ν. Πέραμος	30		

"ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ
ΜΕΛΕΤΩΝ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ 4
454 44 ΠΙΑΝΝΙΝΑ

Μουσική εκδήλωση Δημαρχείο. Όταν κάναμε το "άτυπο Ωδείο" στη δεκαετία 1980.

ΥΠΟΔ.1031 ΚΑΥ.25.90.09.0010	
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ / RETOUR	
Άγνωστος	☐ Inconnu
Διεύθυνση ανεπαρκής	☐ Adresse insuffisante
Απαράδεκτο	☐ Refusé
Απεβίωσε	☐ Décédé
Συνωνυμία	☐ Synonymie
Δ/van δυσανάγνωστη	☐ Adresse illisible
Αζήτητο	☐ Non réclamé
Έφυγε χωρίς να αφήσει διεύθυνση	☐ Parti sans laisser d' adresse

ΔΙΜΗΝΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
Κόπια 441 00
Τηλ. 26550 22-464
22.212

